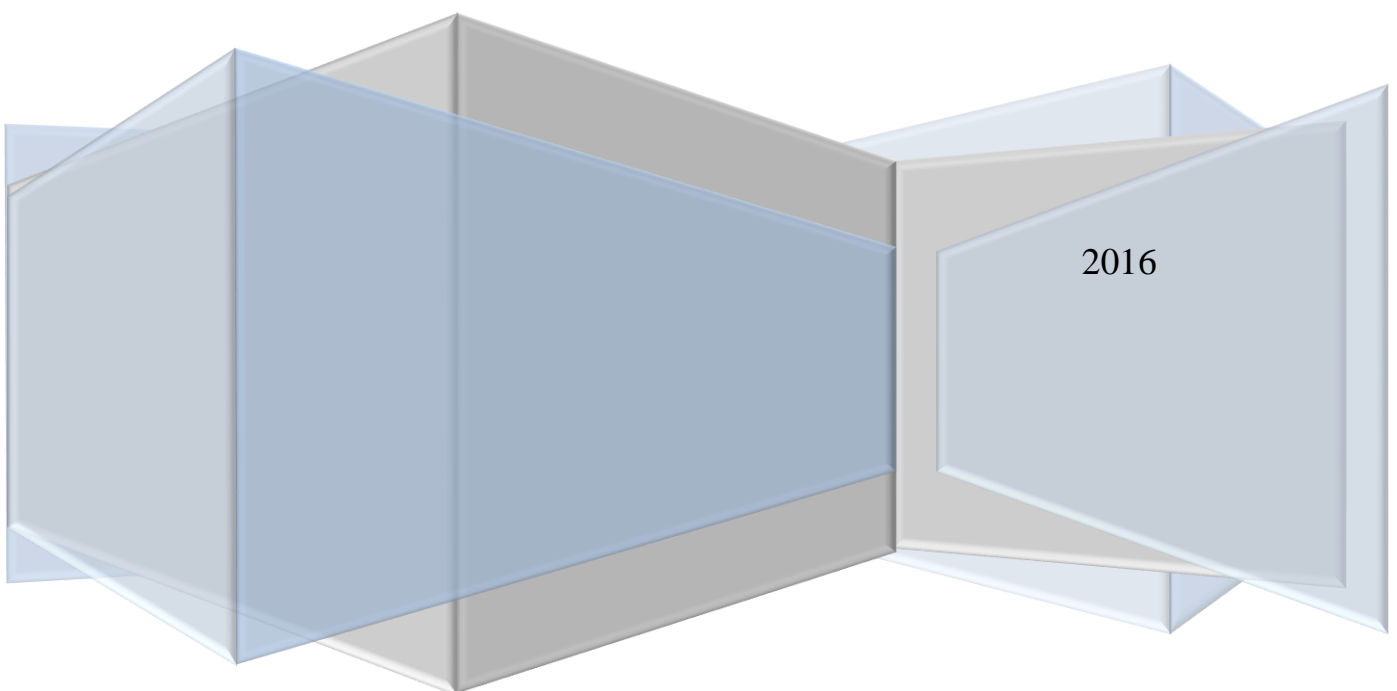

**Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích**

Studenti vysokých škol a jejich finance

Liběna Kantnerová, Vladimíra Petrášková

Recenzenti

doc. RNDr. Helena Binterová, Ph.D

prof. RNDr. Jindřich Klůfa, CSc.

© Ing. Liběna Kantnerová, Ph.D., RNDr. Vladimíra Petrášková, Ph.D.

ISBN 978-80-7394-597-8

Autorský kolektiv

Ing. Liběna Kantnerová, Ph.D. – Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kapitola 1, 2, spolupráce na kapitole 3

RNDr. Vladimíra Petrášková, Ph.D. – Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, spolupráce na kapitole 3

Obsah

Úvod	5
1 Situace v řešené problematice	7
1.1 Zákon č. 111/1998 sb., O vysokých školách.	7
2 Literární přehled k dané problematice.....	21
2.1 Vliv univerzit na region	21
2.2 Situace ve finanční gramotnosti.....	22
2.3 Situace ve finanční gramotnosti v České republice	28
3 Výzkum	54
3.1 Metodika výzkumu	54
3.2 Cíl výzkumu.....	55
3.3 Zkoumaný vzorek	55
3.4 Výsledky výzkumu	56
3.4.1 Analýza příjmů	56
3.4.2 Analýza výdajů.....	67
3.4.3 Příjmy versus výdaje	73
3.4.4 Rozpočet žen versus rozpočet mužů	75
3.4.5 Spokojenost se životem ve městě a na koleji	77
4 Závěr.....	82
5 Zdroje	87
Internetové zdroje	89
6 Přílohy	91
Příloha 1: Příjmové tabulky Praha.....	91
Příloha 2: Příjmové tabulky Plzeň	93
Příloha 3: Příjmové tabulky Cheb	95
Příloha 4. Příjmové tabulky ČB.....	97
Příloha 5: Výdajové tabulky Praha.....	99

Příloha 6: Výdajové tabulky Plzeň	102
Příloha 7: Výdajové tabulky Cheb	104
Příloha 8: Výdajové tabulky ČB.....	107
Příloha 9: Dotazník.....	110
Příloha 10: Účast Evropanů ve věku 12 – 15 let ve volnočasových aktivitách.....	112
Příloha 11: Složení obyvatel ve sledovaných městech.....	113
7 Summary	114
8 Seznam zkratk.....	115
9 Seznam obrázků	116
10 Seznam grafů.....	117
11 Seznam tabulek.....	118
12 Rejstřík	120

Úvod

Každá doba s sebou nese určité změny a ty se nevyhýbají ani studentům vysokých škol v České republice (ČR). Celospolečenské změny v r. 1990 a následné zapojení se do Evropské unie v r. 2004 měly za následek vyšší dostupnost vysokoškolského studia pro mladé lidi. Vláda ČR je jim doposud nakloněna. Na druhé straně jsou země, které zavedly pro studenty řadu poplatků – např. Slovinsko má zdarma pouze bakalářskou formu studia a magisterské je již zpoplatněno. U nás je zatím zdarma kompletní vysokoškolské studium, 3 roky bakalářského oboru i 2 roky magisterského s rokem navíc na případné přerušení studia ze závažných důvodů, pokud vše student úspěšně zvládne.

Otázkou je, zda i tato velmi výhodná forma studia je z hlediska financí pro studenta lehce zvládnutelná a jak ji zvládá? Jak hospodaří se svými příjmy, často v odloučení od rodinného prostředí. Tuto otázku si autorky položily na začátku výzkumu, který byl proveden v rámci předkládané publikace.

Výsledky výzkumu byly zpracovány osvědčenou metodou velmi krátkých dotazníků, které měly ukázat, jak studenti s penězi hospodaří, pak také to, zda jsou rozdíly mezi studenty, studujícími a žijícími v rozdílných městech s rozdílnou životní úrovní obyvatelstva a dále zde byl jako vedlejší cíl sledován i dopad obratu těchto financí na jednotlivá města. Část výzkumu se také týkala studentské spokojenosti se životem ve městě – tedy zda peníze, které ve městě utratí, se jim zdají být adekvátně městem vrácené. Dále také byla sledována spokojenost studentů se školními zařízeními, jako jsou menza a kolej. Výzkum ukázal buď vysokou spokojenost studentů, nebo jejich značnou pasivitu v této oblasti, neboť stěžovatelů nebylo mnoho.

Autorky svou pozornost zaměřily na studenty univerzit a vysokých škol, neboť tyto instituce jsou považovány nejčastěji za subjekty, které zvyšují lidský kapitál cestou vzdělání v jednotlivých oborech. Jejich častá spolupráce s praxí a výzkumně – vývojová činnost přispívá k růstu potenciálu různých oborů a růstu ekonomiky každého státu. Jako méně tradiční je pohled na univerzity a jejich studenty jako zdroj zaměstnanosti v dané lokalitě, a to jednak přímým zaměstnáváním pracovníků na různých pozicích – od managementu univerzity, přes obslužný personál, administrativu a zaměstnance obslužných provozů jako jsou menzy a koleje. Všechny tyto složky vlivu vysokých škol

působí na regiony tak, že od nich objednávají řadu služeb a produktů, potřebných k jejich provozu (v případě univerzit) a životu (u studentů).

1 Situace v řešené problematice

1.1 Zákon č. 111/1998 sb., O vysokých školách.

Zákon určuje základní prvky systému vysokých škol, pro tuto práci byly vybrány pasáže o vysokých školách jako takových a studentech, kteří byli objekty zájmu této práce.

Dále byla vybrána pasáž o stipendiích, jako zdrojích příjmu některých studentů.

Úvodní ustanovení

Vysoké školy jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy jsou vrcholnými centry vzdělanosti, nezávislého poznání a tvůrčí činnosti a mají klíčovou úlohu ve vědeckém, kulturním, sociálním a ekonomickém rozvoji společnosti tím, že uchovávají a rozhojňují dosažené poznání a podle svého typu a zaměření pěstují činnost vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Dále umožňují v souladu s demokratickými principy přístup k vysokoškolskému vzdělání, získání odpovídající profesní kvalifikace a přípravu pro výzkumnou práci a další náročné odborné činnosti. Kromě toho také poskytují další formy vzdělávání a umožňují získávat, rozšiřovat, prohlubovat nebo obnovovat znalosti z různých oblastí poznání a kultury a podílejí se tak na celoživotním vzdělávání, hrají aktivní roli ve veřejné diskusi o společenských a etických otázkách, při pěstování kulturní rozmanitosti a vzájemného porozumění, při utváření občanské společnosti a přípravě mladých lidí pro život v ní.

Na národní a regionální úrovni přispívají k rozvoji a spolupracují s různými stupni státní správy a samosprávy, s podnikovou a kulturní sférou, rozvíjejí mezinárodní a zvláště evropskou spolupráci jako podstatný rozměr svých činností, podporují společné projekty s obdobnými institucemi v zahraničí, vzájemné uznávání studia a diplomů, výměnu akademických pracovníků a studentů (§ 1 písmeno a – f, ČR, 1998).

Vysoká škola uskutečňuje akreditované studijní programy a programy celoživotního vzdělávání. Typ vysokoškolské vzdělávací činnosti je určen typem uskutečňovaných akreditovaných studijních programů. Typy studijních programů jsou bakalářský, magisterský a doktorský.

Vysoké školy jsou právnickou osobou.

Vysoká škola je univerzitní nebo neuniverzitní. Označení „vysoká škola“, popřípadě z něho odvozené tvary slov mohou mít ve svém názvu pouze vysoké školy. Označení

„univerzita“, popřípadě z něho odvozené tvary slov mohou mít ve svém názvu pouze vysoké školy univerzitní.

Vysoká škola **univerzitní** může uskutečňovat všechny typy studijních programů V souvislosti s tím vědeckou a výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost.

Vysoká škola **neuniverzitní** uskutečňuje bakalářské studijní programy a může též uskutečňovat magisterské studijní programy a v souvislosti s tím výzkumnou, vývojovou, uměleckou nebo další tvůrčí činnost. Vysoká škola neuniverzitní se nečlení na fakulty.

Typ vysoké školy je uveden v jejím statutu a musí být v souladu se stanoviskem Akreditační komise.

Vysoká škola je veřejná, soukromá nebo státní. Státní vysoká škola je vojenská nebo policejní.

Na vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti vysokých škol se mohou podílet i jiné právnické osoby, které se touto činností zabývají.

Nikdo kromě vysoké školy nemá právo přiznávat akademický titul, konat habilitační řízení, konat řízení ke jmenování profesorem, používat akademické insignie a konat akademické obřady (§ 2, odst. 1 – 9).

Stipendia

Studentům vysoké školy mohou být přiznána stipendia, a to stipendia hrazená z dotace nebo z příspěvku. Ta mohou být přiznána za vynikající studijní výsledky, za vynikající výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí výsledky přispívající k prohloubení znalostí.

Nebo také na výzkumnou, vývojovou a inovační činnost podle zvláštního právního předpisu v případě tíživé sociální situace studenta (ČR, zákon 117/1995) a v případech zvláštního zřetele hodných (§ 91, odst. 2 písm. a – e).

Stipendium podle odstavce 2 písm. (tíživá sociální situace) se přiznává též studentům, kteří mají nárok na přídavek na dítě podle zvláštního právního předpisu, jestliže rozhodný příjem v rodině zjišťovaný pro účely přídavku na dítě nepřevyšuje součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5. Stipendium ve výši 1 620 Kč se přiznává po

standardní dobu studia na deset měsíců v akademickém roce. Nárok na stipendium prokazuje student písemným potvrzením vydaným na jeho žádost orgánem státní sociální podpory, který přídavek přiznal, že příjem rodiny zjišťovaný pro účely přídavku na dítě za kalendářní rok uvedený v potvrzení nepřevýšil součin částky životního minima rodiny a koeficientu 1,5. Potvrzení pro účely přiznání stipendia platí po dobu 21 měsíců od uplynutí roku, za který byl příjem rodiny zjišťován. Nárok na stipendium může student uplatnit za určité časové období pouze jednou.

Stipendia hrazená z dotace nebo z příspěvku mohou být přiznána též na podporu studia v zahraničí nebo České republice (§ 91, odts. 4 písm. a – b).

Podle **Českého statistického úřadu** (ČSÚ, 2012) je vzdělávací činnost záměrná činnost, zahrnující určitou formu komunikace k tomu, aby podněcovala učení. Dále ČSÚ (2012) uvádí:

KOMUNIKACE je vztah mezi dvěma nebo více osobami nebo médii a osobami, který zahrnuje přenos informací (zprávy, myšlenky, znalosti, strategie atd.). Komunikace může být verbální nebo nonverbální, přímá (tváří v tvář) nebo nepřímá (na dálku) a může zahrnovat řadu různých kanálů a médií.

UČENÍ je pak individuální získávání nebo modifikace informací, znalostí, porozumění, postojů, hodnot, dovedností, schopností nebo chování na základě zkušeností, praxe, studia nebo instrukcí.

ORGANIZOVANÝ stav je zde popisován: plánovaný tak, aby se odehrával podle určitého schématu nebo posloupnosti a měl explicitní nebo implicitní cíle. Zahrnuje poskytovatele (osobu nebo organizaci), který zajišťuje učební prostředí a způsob poskytování výuky, jejímž prostřednictvím je komunikace organizována. Výuka je obvykle poskytována učitelem nebo mistrem odborné přípravy, který zabezpečuje komunikaci a předává znalosti a dovednosti. Může být ovšem poskytována i nepřímou, například prostřednictvím rozhlasu, televize, počítačového softwaru, filmu, nahrávek, internetu nebo jiných komunikačních technologií. Učební proces by měl být souvislý a tento stav tyto stránky popisují takto: učební zkušenosti mají prvky délky trvání a kontinuity.

Výše uvedené pojmy lze doplnit o několik dalších definic učení, neboť jich existuje celá řada.

Učení je získávání zkušeností a utváření jedince v průběhu jeho života. Naučené je opakem vrozeného. (Čáp, 1993)

Učení je proces utváření způsobilostí, jež umožňují subjektu, který prošel učením, chovat se novým způsobem a podat jiný výkon, než jakého byl schopen na počátku učení. (Gagné & Briggs, 1975).

Pojem učení vyjadřuje vliv zkušenosti na změny psychiky, které mají adaptační funkci, tzn. že jsou to takové změny, jimiž se individuum přizpůsobuje změněným životním podmínkám, resp. změněné situaci. (Nakonečný, 1997).

Pedagogická psychologie vymezuje učení následovně: Učení probíhá po celý život, patří k základním autoregulačním mechanismům, na základě kterých se formuje vědomí, chování a osobnost jedince, výsledkem jsou změny v těchto oblastech. V širším smyslu lze chápat učení jako proces, ve kterém si jedinec osvojuje individuální zkušenost (přizpůsobuje se měnícím se podmínkám) a v užším smyslu ho považovat za záměrnou a systematickou činnost zaměřenou na osvojování si vědomostí, dovedností, postojů, návyků (typické pro školní proces) (Hrabal, 2002).

Vzdělávací program může být v národním kontextu přesně definovaný a regulovaný. V klasifikaci ISCED však z důvodu zvýšení mezinárodní srovnatelnosti definice vzdělávacího programu vyhovuje četným možnostem, vyskytujícím se v různých zemích.

Vzdělávací činnosti mohou být v rámci vzdělávacího programu seskupeny do různých částí, které jsou v národním kontextu označovány jako „kurzy“, „moduly“, „lekce“, a/nebo „předměty“. Kurz se v klasifikaci ISCED označuje také jako „modul“, „lekce“ nebo „předmět“. Vzdělávací program může mít hlavní složky, které se obvykle nespécifikují jako kurzy - například činnosti založené na hře, období praxe, výzkumné projekty nebo příprava diplomových prací.

Klasifikace vzdělávacích programů určuje, jaké statistiky o vzdělávání mají být vykazovány; například počet zapsaných studentů, noví studenti, učitelé a jiné lidské a finanční zdroje. Statistiky, týkající se vzdělávacích programů, mohou poskytnout informace o spojení mezi vstupem (noví studenti vstupující do systému), průběhem (účastí) a výstupem (kvalifikace).

Kvalifikace je v rámci klasifikace ISCED oficiálním potvrzením (obvykle ve formě dokladu) o úspěšném ukončení vzdělávacího programu nebo stupně programu. Kvalifikace mohou být získány

- po úspěšném ukončení celého programu;
- po úspěšném ukončení stupně programu (dílní kvalifikace);
- po uznání získaných znalostí, dovedností a schopností nezávisle na účasti ve vzdělávacích programech.

Za úspěšné ukončení programu se obvykle považuje dosažení stanovených učebních cílů. Kredity získané po úspěšném ukončení jednotlivých kurzů (např. předmětů) se v rámci klasifikace ISCED nepovažují za kvalifikaci. V takových případech lze za kvalifikaci považovat až dostatečný počet kreditů nebo předmětů, odpovídající délce trvání programu a/nebo pokrývající osnovy celého programu.

Klasifikace ISCED 2011 (viz dále) považuje uznanou kvalifikaci, která odpovídá vzdělávacímu programu, za spřízněnou jednotku klasifikace. V klasifikaci ISCED je termín „kvalifikace“ synonymem pro „potvrzení“. Další termíny jako „osvědčení“, „titul“ nebo „diplom“ jsou jednotlivými typy kvalifikací a v rámci ISCED jsou navzájem považovány za synonyma. Zařazení oficiálně uznané kvalifikace příslušnými národními vzdělávacími úřady je základem pro statistiky o dosaženém vzdělání.

V klasifikaci ISCED jsou nejprve zařazovány vzdělávací programy a následně jsou klasifikovány kvalifikace. Mapování na ISCED je nástroj, který slouží k zobrazování vazeb mezi vzdělávacími programy a kvalifikacemi. Jeden vzdělávací program obvykle vede k jedné kvalifikaci, nicméně v některých případech může několik vzdělávacích programů vést ke stejné, tedy jedné kvalifikaci nebo naopak jeden program může vést k několika různým kvalifikacím (ČSU, 2012).

V posledních deseti letech se v mnoha zemích stalo běžným uznávat vzdělání prostřednictvím neformálního vzdělávání či učení. Klasifikace ISCED 2011 výslovně dovoluje klasifikovat kvalifikace, prokázané osvojením si dovedností, znalostí a schopností, které jsou srovnatelné s úspěšným ukončením formálního vzdělávacího programu a uznané prostřednictvím formální kvalifikace.

Klasifikace ISCED 2011 není určena k tomu, aby přímo hodnotila schopnosti jedinců, protože neexistuje žádný přímý vztah mezi vzdělávacími programy nebo kvalifikacemi a skutečně dosaženým vzděláním. Vzdělávací programy, kterých se jedinec zúčastnil nebo je úspěšně ukončil, jsou v nejlepším případě pouze představou o dovednostech, znalostech a schopnostech zvládnutých v době ukončení programu.

Národní a regionální rámce kvalifikací mohou být užitečným nástrojem pro rozlišení znalostí, dovedností a schopností, které odpovídají jednotlivým programům a kvalifikacím. Takové rámce slouží v mnoha zemích k popisu úrovně schopností a dovedností obyvatelstva ve smyslu dosaženého vzdělání. Doporučuje se, aby země, které mají národní nebo regionální klasifikace, zprůhlednily vazby mezi nimi a klasifikací ISCED (ČSU, 2012).

Podle těchto stránek ČSÚ je formální vzdělávání institucionalizované, úmyslné a plánované, uskutečňované prostřednictvím veřejných organizací a uznávaných soukromých subjektů a ve svém celku tvoří formální vzdělávací systém země. Formální vzdělávací programy jsou tedy uznávány příslušnými národními vzdělávacími nebo jim rovnocennými úřady. Formální vzdělávání většinou odpovídá počátečnímu vzdělávání.

Odborné vzdělávání, vzdělávání žáků se speciálními potřebami a některé části vzdělávání dospělých jsou často uznávány jako součást formálního vzdělávacího systému. Kvalifikace, vycházející z formálního vzdělávání, jsou z podstaty své definice uznávány, a proto jsou v klasifikaci ISCED zahrnuty. Institucionalizovaným vzděláváním je takové vzdělávání, které je poskytováno organizací ve strukturovaném vzdělávacím uspořádání, jako je např. vztah student-učitel a/nebo jiné vzájemné působení, určené speciálně pro vzdělávání a učení.

Formální vzdělávání se obvykle koná ve vzdělávacích institucích, které jsou určeny k tomu, aby v systému označovaném jako kontinuální cesty ke vzdělání poskytovaly studentům řádné vzdělávání. Bývá označováno jako počáteční vzdělávání, definované jako formální vzdělávání jedinců před jejich prvním vstupem na trh práce.

Formální vzdělávání zahrnuje také vzdělávání určené všem věkovým skupinám, které z hlediska obsahu programu a kvalifikací odpovídá počátečnímu vzdělávání. Za formální vzdělávání lze považovat také programy, které se uskutečňují částečně na pracovišti a vedou k udělení kvalifikace, která je uznaná národními vzdělávacími (nebo jim rovnocennými) úřady. Tyto programy jsou často poskytovány ve spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a zaměstnavateli (např. příprava učňů).

ISCED 6: délka trvání bakalářských nebo jim odpovídajících programů se obvykle pohybuje od 3 do 4 nebo více let, pokud přímo navazují na úroveň ISCED 3, nebo od 1 roku do 2 let pokud navazují na jiný program úrovně ISCED 6.

ISCED 7: délka trvání magisterských nebo jim odpovídajících programů se obvykle pohybuje od 1 roku do 4 let, pokud navazují na úroveň ISCED 6, nebo od 5 do 7 let pokud přímo navazují na úroveň ISCED (ČSU, 2011). Situace v sektoru vzdělávání v ČR v datech zveřejnil na svých stránkách ČSU.

Statistický úřad na svých stránkách zveřejnil tabulku srovnání výdajů z rozpočtu jednotlivých zemí na vzdělání (viz tabulka 1)

Tabulka 1: Veřejné výdaje na vzdělávání v % z HDP (2012)

Země	Vzdělávání v raném dětství	Primární a nižší sekundární vzdělávání	Vyšší sekundární vzdělávání	Postsekundární neterciární vzdělávání	Terciární vzdělávání
	Úroveň ISCED 2011 /				
	0	1 – 2	3	4	5 - 8
EU 28, z toho:					
Belgie	.	.	.	¹⁾ 2,52	1,48
Bulharsko	0,89	0,74	0,00	1,39	0,66
Česká republika	0,54	1,03	0,01	1,70	1,05
Dánsko	1,25	.	X	3,44	.
Estonsko	0,44	1,00	0,26	2,07	1,06
Finsko	¹⁾ 1,13	.	.	¹⁾ 2,50	2,13
Francie	0,70	1,21	¹⁾ 0,02	2,48	1,27
Irsko	.	1,02	0,40	3,31	1,32
Itálie	0,46	1,07	0,12	1,74	.
Kypr	0,38	1,57	0,00	3,54	1,17
Litva	0,63	0,63	0,15	2,02	1,40
Lotyšsko	0,55	0,63	0,03	1,35	.
Lucembursko	0,65	0,97	0,00	2,32	.
Maďarsko	.	0,97	0,10	1,52	0,82
Malta	0,48	1,83	0,10	2,86	1,50
Německo	0,62	0,92	0,18	1,94	1,37
Nizozemsko	0,41	1,11	0,00	2,68	1,70
Polsko	0,56	0,87	0,04	2,30	1,15

Portugalsko	0,39	1,06	0,00	2,63	0,85
Rakousko	0,50	1,09	0,03	2,13	1,88
Rumunsko	.	0,58	0,02	0,97	0,78
Slovensko	0,42	¹⁾ 0,92	.	.	.
Slovinsko	1,00	.	.	2,47	1,23
Španělsko	0,65	0,83	.	2,00	1,02
Švédsko	1,85	1,42	0,05	2,62	2,01
Velká Británie	0,38	1,49	X	2,81	1,47
Ostatní země					
Island	1,49	1,23	0,06	3,45	1,50
Japonsko	0,10	0,72	.	2,04	0,77
Norsko	1,42	.	.	2,43	.
Spojené státy	.	0,88	.	2,43	1,45
Švýcarsko	0,19	.	.	2,67	.

Zdroj: ČSÚ (2015)

Z tabulky 1 vyplývá, že Česká republika patří k zemím, které vynakládají na vzdělávání svého obyvatelstva poměrně vysoké prostředky, které obstojí i ve srovnání s vyspělejšími zeměmi Evropy jako je např. nejbližší soused, který bývá nejčastěji používán pro srovnání situace, a tou zemí jsou spolkové země Německa. Podle výroční zprávy MŠMT (MŠMT, 2014) byla do vysokých škol investována suma ve výši 35 354 629 tis. Kč. Za r. 2015 nebyla výroční zpráva dosud zveřejněna.

Tabulka 2 znázorňuje konkrétní situaci v terciárním vzdělávání.

Tabulka 2: Studenti terciárního vzdělávání - v procentech z celkového počtu 2013

Země	Celkem	Z toho (v %) /			
		Krátký cyklus terciárního vzdělávání	Bakalářská nebo jí odpovídající úroveň	Magisterská nebo jí odpovídající úroveň	Doktorská nebo jí odpovídající úroveň
		Úroveň ISCED 2011 / ISCED 2011			
		5	6	7	8
EU 28, z toho:					
Belgie	488 488	4,9	74,6	17,5	3,0

Bulharsko	283 959	x	68,9	29,2	1,9
Česká republika¹⁾	427 441	0,2	62,6	31,2	5,9
Dánsko	291 147	10,9	62,6	23,2	3,3
Estonsko	64 806	x	69,1	26,2	4,7
Finsko	309 009	0,0	73,9	19,4	6,7
	2 338				
Francie	135	21,6	39,9	35,6	3,0
Chorvatsko	164 623	.	62,4	35,4	2,2
Irsko	199 428	20,9	60,8	14,3	4,1
	1 872				
Itálie	693	0,1	59,2	38,8	1,9
Kypr	31 965	10,2	62,5	24,7	2,6
Litva	159 695	x	78,0	20,3	1,7
Lotyšsko	94 474	18,4	67,0	12,0	2,7
Maďarsko	359 040	10,3	66,2	21,5	2,0
Malta	12 574	19,6	55,0	24,8	0,6
	2 780				
Německo	013	0,0	58,8	33,5	7,7
	1 902				
Polsko	718	0,6	66,6	30,6	2,2
Portugalsko	371 000	x	62,4	32,3	5,2
Rakousko	422 778	18,2	42,6	33,1	6,1
Rumunsko	618 157	x	66,3	30,3	3,5
Slovensko	209 543	1,4	57,7	35,8	5,2
Slovinsko	97 706	13,7	56,2	26,4	3,7
	1 969				
Španělsko	413	17,6	55,1	26,1	1,2
Švédsko	436 603	6,0	57,9	31,2	4,9
	2 386				
Velká Británie	199	13,7	64,0	17,8	4,6
Ostatní země					
Island	19 097	2,4	72,1	23,1	2,5

	3 862				
Japonsko	749	19,8	69,5	8,8	1,9
Lichtenštejnsko	845	x	62,5	27,7	9,8
Makedonie	60 682	x	93,8	5,9	0,4
Norsko	255 416	3,8	71,2	22,0	2,9
Švýcarsko	279 619	3,9	66,6	21,4	8,1
	4 975				
Turecko	¹⁾ 690	30,7	61,4	6,3	1,6

Zdroj : ČSÚ (2015)

I podle tabulky 2 patří Česká republika k zemím, které poskytují značné části svého obyvatelstva přístup ke vzdělání a to i ženám, jak ukazuje následující tabulka ČSÚ. Z té vyplývá dokonce mírná převaha v průměru a v netechnických oborech značná převaha žen ve složení studentů.

Tabulka 3: Zastoupení žen v celkovém počtu studentů podle jednotlivých oborů studia 2013 (v %)

Země	Pedagogika	Humanitní a umělecké obory	Sociální vědy, obchod a právo	Přírodní vědy, matematika	Strojírenství, průmysl a stavební obory	Zemědělství a veterinární péče/lékařství	Zdravotnictví	Služby
EU 28, z toho:								
Belgie	71,3	56,9	54,1	25,2	20,2	55,5	73,2	48,4
Bulharsko	72,1	66,8	62,5	44,2	29,7	47,4	64,4	44,3
Česká republika	81,4	67,0	63,0	36,4	27,0	57,1	78,0	43,4
Dánsko	69,8	64,0	52,4	34,6	33,5	60,5	78,4	24,8
Estonsko	90,6	71,3	65,1	36,5	26,2	51,2	85,9	44,8
Finsko	80,1	69,9	59,2	36,8	18,9	52,6	81,4	62,9
Francie	74,8	66,7	59,0	35,5	26,1	44,3	71,9	44,0
Irsko	70,6	58,2	51,2	35,3	15,5	43,9	73,5	47,3
Itálie	91,5	71,1	57,8	51,0	31,0	49,5	65,3	45,1
Kypr	79,3	72,5	51,9	49,7	27,0	59,5	63,7	72,0

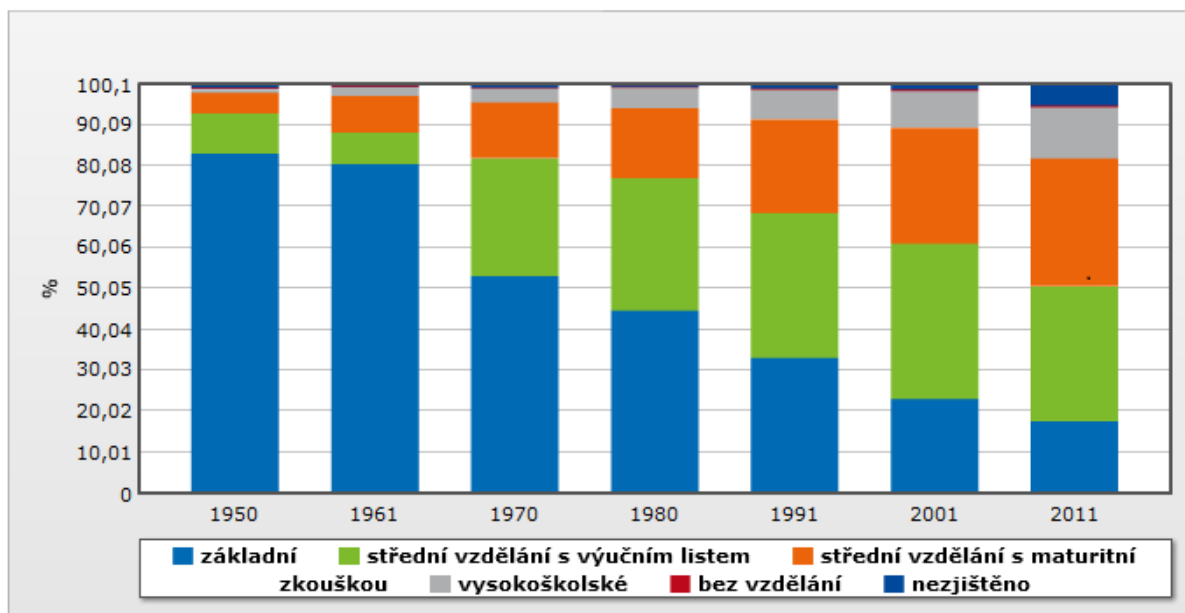
Litva	74,9	71,9	65,9	39,3	19,9	47,6	80,5	42,0
Lotyšsko	88,2	74,5	63,9	31,0	21,3	45,6	82,7	50,6
Lucembursko	66,0	61,6	51,3	31,4	17,3	62,1	72,5	.
Maďarsko	84,0	62,3	63,4	34,1	19,1	45,0	71,1	58,5
Malta	78,8	58,2	59,3	33,2	22,6	52,0	64,7	51,6
Německo	71,1	65,3	52,2	35,1	19,0	47,8	67,5	45,8
Nizozemsko	72,0	53,5	47,9	23,0	19,4	52,5	72,6	47,6
Polsko	81,4	70,4	64,9	40,3	33,4	53,8	73,7	51,1
Portugalsko	80,4	56,9	58,1	47,2	26,3	56,9	76,8	43,0
Rakousko	75,0	66,1	56,2	34,2	24,0	55,0	64,8	72,2
Rumunsko	93,5	60,7	63,8	53,0	31,0	36,1	67,8	34,0
Řecko	64,0	68,4	52,7	37,1	26,3	41,8	67,5	53,6
Slovensko	75,7	64,9	65,5	40,8	30,3	52,8	77,2	40,4
Slovinsko	86,3	68,2	66,2	39,6	25,2	57,3	76,6	52,0
Španělsko	79,4	59,1	57,3	32,8	26,1	44,7	72,1	46,6
Švédsko	78,9	61,2	62,7	41,6	30,1	62,0	78,5	56,8
Velká Británie	75,1	62,3	52,6	45,0	19,8	63,7	75,9	60,1
Další země								
Island	79,3	65,2	60,8	36,8	31,1	50,7	86,1	68,0
Makedonie	70,4	64,0	57,3	36,8	38,5	33,4	73,9	40,2
Norsko	75,7	60,2	58,5	32,8	21,7	59,6	81,3	41,1
Švýcarsko	71,0	60,6	48,4	32,9	17,4	44,1	73,3	54,1
Turecko	61,0	56,2	45,6	44,5	22,4	42,1	64,3	32,8

Zdroj: ČSÚ (2015)

ČSÚ (2012) uvádí také přehledný graf o vývoji ve složení obyvatelstva podle druhu vzdělání v toku času od r. 1950 do r. 2011, kdy proběhlo sčítání osob a domů plošně v rámci celé České republiky. Zatímco v 50. letech minulého století převažovalo nejvyšší dosažené vzdělání základní – více jak 80 % a vysokoškoláků bylo jen malé procento, je situace po r. 2010 u vysokoškoláků zhruba na 11 % a základní vzdělání, jako nejvyšší uvedlo pouze 18 % obyvatelstva. Z grafu je patrné, že od 70. let minulého století výrazně klesá podíl obyvatel s nejvyšším vzděláním základního typu a významně narůstá obyvatel, kteří dosahují vzdělání středního, které v dalších letech stagnuje. Po r. 1990

roste také podíl obyvatel, kteří dosahují nejvyššího, vysokoškolského stupně vzdělání a to z několika procent v r. 1950 na 13 % v r. 2011.

Obyvatelstvo podle dosaženého vzdělání

Zdroj dat: Sčítání lidu, domů a bytů

Obrázek 1: Složení obyvatelstva ČR podle dosaženého vzdělání

Zdroj: ČSÚ (2012)

Ve srovnání se zeměmi mimo Evropu je v ČR vyšší podíl vysokoškoláků, než v obou následujících zemích, z nichž byla získána statistická data – Kanada a Austrálie.

V Kanadě má 9,8 % populace ve věku mezi 25 a 64 let vysokoškolské vzdělání, celkem měla Kanada v r. 2013 65.000 studentů (Universities Canada, 2013)

Podle oficiálních zdrojů australské vlády za r. 2014 studovalo v zemi celkem 1 313 776 studentů, z nichž 328 659 bylo ze zahraničí. Jednalo se o 6 % populace. Australské university zaměstnávají více než 100 000 obyvatel (Australian Universities, 2014).

Ze stránek UNESCO (UNESCO, 2011) byly získány informace k ISCED a jejich stupňům, které byly používány v pasáži informací ze stránek ČSÚ. Tyto stupně byly stanoveny organizací UNESCO pro možnost srovnávat úroveň jednotlivých zemí, které byly podle ní – do té doby roztržštěné a nejednotné - klasifikaci vzdělávání. ISCED – International Standard Classification of Education, které byly stanoveny v r. 2011. Po revizi jednotlivými členskými státy je používána od r. 2014 i v ČR (ČSÚ, 2012).

Na stránkách **Eurydice** jsou zveřejněny údaje, z nichž vyplývá, že školy na území ČR jsou řízeny centrální vládou (ministerstvem), kraji a obcemi. Kraje a obce řídí školství na svých územních celcích, ministerstvo je způsobilé celorepublikově. Jednotlivé stupně škol jsou řízeny podle různých zákonů a vyhlášek. V r. 2016 je v České republice celkem 69 vysokých škol.

Předškolní stupeň vzdělávání se týká dětí ve věku od 3 do 6 let nejčastěji. Základní je pro děti ve věku od 6 do 15 let a střední školy a různé učební obory se týkají mládeže ve věku nejčastěji od 15 let do 18 (19) let. Jedná se o následující typy vzdělání:

- Střední vzdělání s maturitní zkouškou – vzdělání, po němž může následovat přijetí studenta na některou z vysokých škol
- Střední vzdělání s výučním listem
- Střední vzdělání
- Nástavbové studium – následuje po střetí škole a po jeho absolování lze studovat vysokou školu
- Zkrácené studium
- Konzervatoř – specifické vzdělání v oblasti kultury ukončené maturitou, i po něm může být student přijat na vysokou školu

Terciární vzdělávání probíhá na různých typech škol. Jedním z nich jsou vyšší odborné školy, druhým typem jsou vysoké školy. Vysoké školy nabízejí tříleté studijní programy bakalářské nebo potom pokračující dvouleté magisterské a některé, mají-li k tomu oprávnění, i obory doktorského studia.

Dále probíhá v České republice vzdělávání dospělých formou kombinovaného studia (studia při zaměstnání se specifickým harmonogramem a často s ohledem na věk studentů zpoplatněné) nebo tzv. celoživotní vzdělávání, které nabízí vzdělávací programy bez ohledu na věk a je často využíváno penzisty, kteří si chtějí aktivně doplnit své znalosti, aniž by to bylo třeba pro jejich zaměstnání.

Podle vysokoškolského zákona lze studentům vyplácet pro ulehčení finanční situace různé typy stipendií. Poslední novela z r. 2016 zavedla také zvýšení sociálního stipendia vypláceného vysokou školou – a to formou jeho navázání na výši minimální mzdy; měsíční výše stipendia (přiznávaného po standardní dobu studia na deset měsíců v akademickém roce) bude odpovídat jedné čtvrtině výše základní sazby minimální mzdy za měsíc, s tím, že takto určená výše stipendia se bude zaokrouhlovat na celé

desetikoruny nahoru. Stipendium tak bude fakticky zvýšeno z 1 620 Kč na 2480 Kč měsíčně.

Konkrétní formy stipendií jsou:

- Ubytovací – student/ka musí studovat v prezenční formě studia, nepřekročit standardní dobu studia a mít bydliště mimo okres místa studia. § 91 odst.2, písmeno a.
- Sociální - student/ka nesmí překročit standardní dobu studia a příjem v rodině stanovený pro účely přiznání přídatku na dítě nesmí překročit 1,5 násobek výše životního minima. §91 odst. 3, písmeno e.
- Další formy stipendií jsou prospěchové (odst. 2, písmeno a), prémiové (odst. 2 písmeno b), mimořádné (odst. 2 písm. c), podporující mobilitu (odst. 4 písm. a, b) kompenzační (odst. 2 písm. e).

2 Literární přehled k dané problematice

2.1 Vliv univerzit na region

O vlivu univerzit byla napsána řada prací. Tyto práce se zaměřují na vliv studentů, kteří ovlivňují zejména odvětví zábavy a volného času, nemovitostí, maloobchod a pracovní trh. Na pracovních trzích často vyplňují mezery v sezonních pracích, práci na částečný úvazek nebo odměňované nižší mzdou jako je výpomoc v gastronomii nebo ve skladech. Časová flexibilita studentů bývá potřebná v odvětvích, kde je třeba pracovat nepravidelně, velmi brzo ráno nebo naopak pozdě do noci. Zejména odvětví restaurací a kaváren a souvisejících gastronomických zařízení je jimi ovlivněno jednak jako svými významnými klienty, také ale tím, že v nich řada studentů pracuje.

V oblasti nemovitostí většinou studenti zvyšují poptávku po malých a levných bytech, případně velkých bytech, které lze rozčlenit na menší jednotky a pronajímat je více studentům najednou. Jak vyplynulo z tohoto výzkumu, cenově srovnatelné koleje s podnájem vyjdou z tohoto srovnání vždy příznivě – na některých kolejích v Praze si studenti stěžovali na nedostatek bezpečí, čistotu a hygienu a sexuální obtěžování, které vedení kolejí nezvládá nebo neřeší. Další poměrně častou výtkou bylo, že je příliš studentů vtěsnáno na malou plochu, což snižuje možnost samostatné práce na koleji v klidu a snižuje pocit soukromí ubytovaných studentů. Jednou z mnoha výtek bylo i nutnost stěhovat se každý semestr, protože řada kolejí funguje v období mezi jednotlivými semestry jako hotel, čímž své univerzitě přinášejí dodatečný a jistě nezanedbatelný příjem. S ohledem na cenové mapy podnájmů ČR je pak situace taková, že i když kolej stojí stejně nebo vychází o něco levněji než podnájem, s přínosem většího pohodlí a soukromí vede tato situace často k tomu, že student dá přednost právě podnájmu před ubytováním na koleji.

Brown a Heaney (1997) ve své práci „A Note on Measuring the Economic Impact of Institutions of Higher Education“ provedli v r. 1997 analýzu dopadu studentů na ekonomiku regionu s hypotézou „*Co by se stalo, pokud by zde univerzita nebyla?*“ Za tímto účelem stanovili celkem 3 vlivy:

- Migrace. Podle nich má vyšší vzdělání obyvatel obecně vliv na jejich migraci za prací.
- Vliv na trh s pracovní silou, neboť školy nabízejí řadu – a často velmi specializovaných - pracovních míst.

- Příležitosti pro místní obyvatele a to jednak v tom, že školy nabízejí pracovní místa, ale hlavně v tom, že místní obyvatelstvo má snazší (levnější) přístup ke vzdělání a tudíž lepší pozici v nacházení pracovního uplatnění v místních firmách.

Steinacker (2005) konstatuje vliv vysokých škol na komunitu zejména menších měst v USA. U velkých měst je podle ní vliv zanedbatelný. V její práci je tvrzení, že více než polovina vysokých škol v USA má méně než 2 000 studentů a pouze 20 % škol má 2 – 5 tisíc studentů. Dále uvádí, že vliv začíná být významný až od počtu studentů nad 5000.

Dopad vidí především v maloobchodě a službách jako jsou benzínky a opravy aut a kosmetické a kadeřnické salony. Za jídlo a nápoje podle jejího zjištění vynakládají američtí studenti v průměru 427 USD ročně. Za služby dokonce 620 USD ročně. Podle ní je v průměru 25 % studentů rezidentů, tedy žijí v místě studia.

Podle Becka et al (1995) lze ekonomický vliv vysokých škol na region definovat a analyzovat velmi špatně, neboť lze těžko odlišit výdaje a příjmy studentů rezidentů a nerezidentů, přesto jej považuje za velmi důležitý. Také oni vidí jako přínos a dopad na region zjistitelný pouze za situace, kdy by byl srovnán stav bez vysoké školy a v době její existence. Jako hlavní vidí jednak pohyb finančních prostředků, pak také dopad na trh s pracovní silou, ubytovací a dopravní kapacity, služby a maloobchod. Zmiňují také možný technologický přínos vlivem spolupráce škol s místními podnikateli a dopad na úroveň vzdělání pro rezidenty, pro které je toto vzdělání dostupnější finančně než pro nerezidenty.

Hlavní však je, jak s penězi zacházejí studenti, což je situace typická pro oblast finanční gramotnosti. Finanční gramotnost je poměrně nová disciplína a investováním do ní jde především o dlouhodobý časový horizont. Zabývá se jí OECD od r. 2003 a po řadě doporučení začaly na ní pracovat i jednotlivé vlády – konkrétně česká od r. 2007 (MF ČR, 2007).

2.2 Situace ve finanční gramotnosti

Podle Dodara (2011) je finanční gramotnost jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují náš život. Tím, že napomáhá udržet stabilitu fungování jednotlivců i rodin a také celých ekonomik. Změny v ekonomikách jednotlivých zemí a související změny na finančních trzích jsou důkazem toho, jak je potřebné pomáhat obyvatelům s jejich finančním rozhodováním a chápáním těchto změn

OECD identifikovala tři základní pilíře, proč je finanční vzdělávání a politika finančního vzdělávání v současném prostředí rostoucích finančních rizik tak důležité (Dvořáková, et al., 2011):

- Rostoucí přesun rizika za budoucí vlastní finanční zdraví směrem k jednotlivcům či domácnostem,
- sofistikovanost finančního systému a s tím spojené nejistoty.
- velmi nízká úroveň finanční gramotnosti ve všech zemích.

Finanční gramotností se také zabývá Světová banka a řada centrálních bank, vč. České národní banky. Na podporu a ochranu spotřebitele byly přijaty nové zákony, některé byly novelizovány – např. vláda v r. 2016 pracuje na schválení nové, zásadní novely zákony o spotřebních úvěrech, který by měl přinést zásadní změny i do struktury finančních trhů přísnějším dozorem, udělováním licencí a omezení některých finančních živností. Tím by měl splnit i náš finanční trh podmínky, které definuje Rutledge (2010):

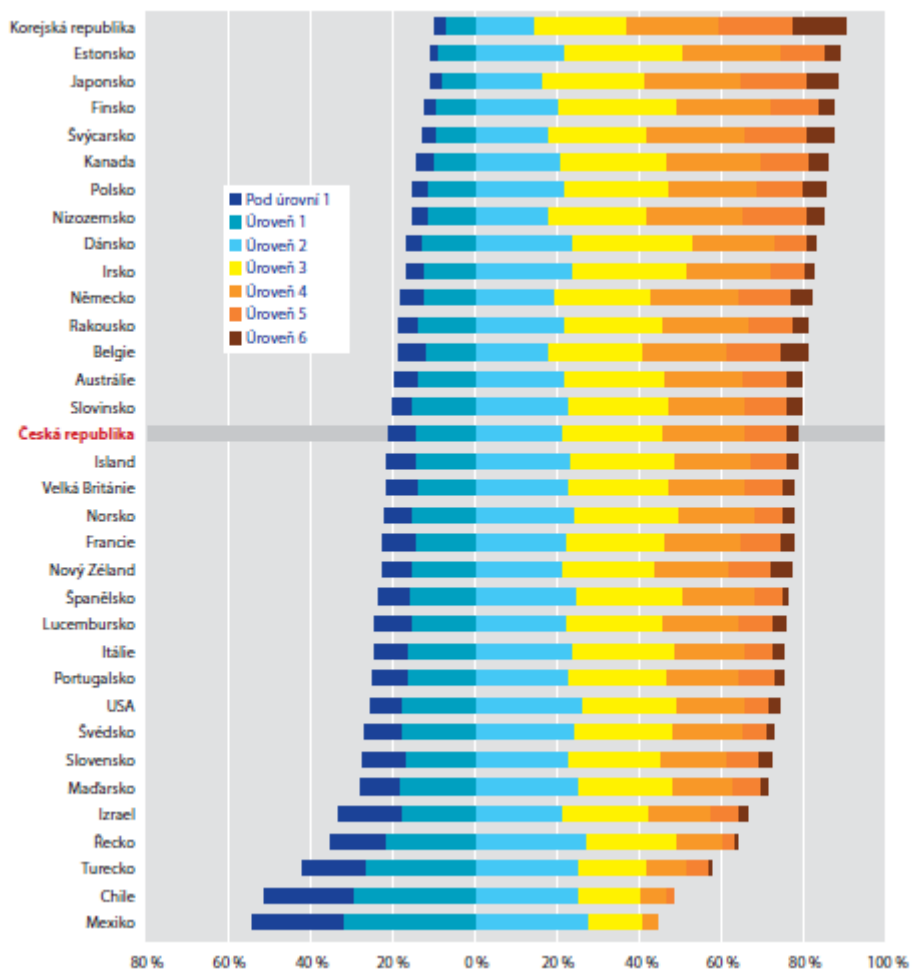
- Transparentnost trhu tím, že budou zveřejňovány úplné, jednoduché, praktické, vhodné informace vč. informací o souvisejících rizicích finančních produktů a služeb,
- možnost volby používáním rozumných, nenátlakových metod prodeje a reklamy finančních produktů a služeb
- postupy reklamace produktu či služby budou rychlé a efektivní
- soukromí a zákonný přístup ke všem informacím.

Roste počet spotřebitelů vyskytujících se na finančních trzích. Autorky této publikace se touto problematikou aktivně zabývají a neustálým dotazováním se snaží udržet si přehled o situaci mezi studenty. Jestliže ještě před deseti lety měl vlastní bankovní účet zhruba každý desátý student, dnes je výjimkou student, který ho nemá. Podobná situace je i u platebních karet, kde ji dnes má každý druhý a v převážné většině se jedná o úvěrové, kreditní platební karty (např. šetření Kantnerová, 2016). Dotazováním je jasný důvod výběru právě těchto karet – různé marketingové metody jako je sleva na určité druhy zboží nebo sleva po útratě určité částky z karty. Výhody karet znají všichni. Mállokterý student je ale schopen definovat rizika, která mu hrozí z držení tohoto typu karet, natož pak penalizační podmínky v případě nesplácení úvěru (Kantnerová, Kuchciak, Petrášková, Tóth & Zentková, 2013).

OECD zřídila v r. 2008 podskupinu INFE (International Network on Financial Education) pro školství. Tato skupina v r. 2009 provedla průzkum mezi členskými zeměmi o postavení finančního vzdělávání ve školských systémech té které země. Výsledkem byly Směrnice, které doporučují jednotlivým školním systémům jak vylepšit a zdokonalit systém finančního vzdělávání. Následně byly zpracovány národní strategie, které postupně začlenily finanční vzdělávání do výuky na jednotlivých typech škol. Také ČR přijala Strategii finančního vzdělávání a to v r. 2007. Kromě jiného je také sledována matematická gramotnost, neboť ta s finanční gramotností úzce souvisí. Pokud student/žák nezvládá základní matematické postupy, není schopen si kontrolovat ani finanční operace.

V r. 2012 byl proveden průzkum organizací PISA (Programme for International Student Assessment) v oblasti matematické gramotnosti, což je jedna ze součástí finanční gramotnosti, a jeho výsledky jsou uvedeny v dokumentu PISA (2012). Další šetření bylo provedeno poměrně nedávno, v r. 2015 a jeho výsledky byly zveřejněny v r. 2016. Podle této zprávy se stav proti r. 2012 zhoršil a to zejména u studentů víceletých gymnázií. Za hlavní faktory poklesu úrovně matematických dovedností uvádí Česká školní inspekce neochotu žáků chodit do školy a to, že se na hodinách nudí, protože nemají motivaci. Inspekce po tomto šetření vyzvala školy k nápravě situace. Následující obrázek uvádí rozdíly mezi školami v jednotlivých zemích.

Obrázek 2: Rozdíly mezi školami v matematické gramotnosti

Zdroj: ČŠI (2016)

Bohužel podceňování potřeby matematiky i v osobním životě vede studenty k neznalostem základních principů v oblasti jednoduchých početních úkonů, které potřebují každý den. Složitější matematické jevy, jako je výpočet úroku pak nezvládnou, protože se nemohou opřít o základní znalosti, které měli získat na základní škole (Dvořáková et al, 2011).

Stav v r. 2012 podle výše uvedené zprávy OECD - PISA byl následující. Nejmenší zastoupení žáků pod druhou úrovní způsobilosti ve skupině zemí OECD je v Koreji (9 %), v Estonsku a Japonsku (11 %). V České republice je těchto nejslabších žáků 21 %, což je poněkud méně než průměr zemí OECD (23 %), stále se však jedná o velký podíl žáků. V pěti asijských zemích s nejlepšími výsledky (viz obr. 2) je přitom více než desetina žáků na šesté nejvyšší úrovni způsobilosti. Zajímavé je, že Estonsko, jehož výsledky jsou také silně nadprůměrné a podíl žáků pod druhou úrovní způsobilosti je pátý

nejmenší, má na šesté úrovni způsobilosti pouhých 3,6 % žáků. Lze tedy konstatovat, že umístění na 24. místě není pro naše studenty špatný výsledek s ohledem na počet zemí ve výzkumu (70). Matematické znalosti jsou v praxi nutné pro to, aby si student např. ověřil správnost vrácené částky, byl schopen zkontrolovat si stav svého účtu a úrok, který mu banka poskytuje.

Další výzkum (Allen, 2012) ukazuje stav finanční gramotnosti obecně v Evropě (viz tabulka 4). Z tabulky 4 lze usuzovat, že finanční gramotnost obyvatel ČR je ve střední úrovni této tabulky a je v ní tedy co zlepšovat.

Pojem finanční gramotnosti je velice široký a existuje celá řada jeho definic. V Národní strategii finančního vzdělávání (NSFV) ČR se uvádí: „Finančně gramotný občan se orientuje v dané problematice, je schopen řádně spravovat svůj rozpočet a dostát svým závazkům včas a řádně i s ohledem na měnící se podmínky jeho i ve společnosti.“ Podle Bajtelsmitové (2006) by si každý občan měl vytvořit svůj finanční plán pro život a nezapomenout v něm na důležité změny, které přináší vzdělání, sňatek, nová práce, děti atd. Jeho strategie musí být natolik pružná, aby byl schopen reagovat na každou změnu ekonomického prostředí země.

Tabulka 4: Výsledky výzkumu finanční gramotnosti v Evropě

Země	Výborná	Dobrá	Základní	Nedostatečná
Řecko	3%	21%	62%	14%
UK	3%	19%	58%	19%
Holandsko	3%	19%	63%	15%
Maďarsko	2%	13%	69%	16%
ČR	2%	12%	67%	19%
Rumunsko	1%	11%	67%	21%
Bulharsko	1%	11%	66%	22%
Polsko	2%	9%	66%	23%
Slovensko	1%	8%	71%	20%
Španělsko	1%	8%	65%	26%
Turecko	1%	6%	66%	27%

Zdroj: Allen (2012)

Finanční gramotnost je považována za velmi důležitý faktor globální ekonomické a finanční stability a rozvoje (INFE – OECD, 2009). OECD kromě jiných aktivit vyvolala také podnět ke vzniku organizace PISA (Programme for International Student Assessment). K této aktivitě se přihlásila i ČR a má v ní svého zástupce, její aktivity jsou dále rozvíjeny pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. OECD (INFE) definuje finanční gramotnost jako kombinaci vědomí, znalosti, schopnosti a chování jedince nutné k jeho rozhodování se v individuálních finančních potřebách vedoucí k jeho lepšímu bytí. Do finanční gramotnosti patří složky (Nezval, 2010):

Peněžní – schopnost spravovat hotovostní a i bezhotovostní prostředky a transakce.

Cenová – schopnost orientovat se v cenové nabídce trhu a inflaci.

Rozpočtová – schopnost s ohledem na cíl a možnosti vést finanční rozpočet, stanovovat finanční cíle a alokovat zdroje.

Numerická – potřeba numerických výkonů v rozhodování.

Informační – schopnost využít, vyhledat a vyhodnotit relevantní informace.

Právní – orientace v právním systému, znalost práv i povinností občana vyplývajících např. z uzavření finanční smlouvy.

Podle Pasekové et.al (2012) lze definovat finanční gramotnost jako individuální schopnost jedince přijmout, porozumět a vyhodnotit relevantní potřebné informace pro jeho finanční rozhodnutí. Podle Minchera (2007) je dokonce alespoň nějaká minimální úroveň finanční gramotnosti nutná pro přežití každého Američana. Jeho kniha obsahuje kromě obvyklých znalostí půjček, fungování bankovních karet a spořicích instrumentů také kapitoly o pojištění (vč. sociálního, penzijního a zdravotního), hypotékách, nájmech, daních a uspořádání svých záležitostí po smrti (závěť atd.). Někteří autoři uvádí ve finanční gramotnosti i uživatelská práva obecně (tedy vztahy v případech nákupu zboží či služeb). Rozsah je jedním z hlavních rozlišovacích kritérií těchto definic. Zejména američtí autoři mají sklony obsah finanční gramotnosti neustále rozlišovat. Dále by bylo možno dělit finanční gramotnost např. podle věku, na niž je zaměřena.

Podle Lusardi (2012) sestává finanční gramotnost ze třech hlavních pilířů:

- Finanční schopnosti a chování – kterou rozvádí ve svém článku do různých detailů, aby dokázala, že tento termín je velice široký a správná odpověď na to, co to vlastně je velice individuální a záleží na okolnostech.

- Finanční vědomosti – opět upozorňuje na šíři tohoto pojmu s tím, že znalost není nikdy úplná a je zapotřebí ji v průběhu života s ohledem na měnící se podmínky neustále doplňovat.
- Podpora státu – je zapotřebí spolupráce příslušných finančních institucí a státu, aby úroveň a kvalita dvou předchozích bodů byla neustále zvyšována.

OECD byl připraven projekt zaměřený na vybudování uceleného systému finančního vzdělávání v zemích OECD (Česká republika je členem OECD od roku 1995), jehož cílem je zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Výsledky projektu byly shrnuty do publikace *Improving financial literacy* (OECD 2005), ve které je řada doporučení. Jedním z nich je zavedení finančního vzdělávání do učebních programů na základních a středních školách.

Finanční krize v letech 2007/2008 měla vliv na další aktivity OECD v oblasti finančního vzdělávání. V roce 2008 OECD rozšířila svůj původní projekt vytvořením *International Network on Financial Education*, jejímž hlavním cílem je podpořit členské státy ve vytvoření jejich národních strategií finančního vzdělávání (přehled národních strategií lze najít v www.financial-education.org).

2.3 Situace ve finanční gramotnosti v České republice

Na stránkách ministerstva školství (2012) je následující definice finanční gramotnosti: Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.

Definice finanční gramotnosti je strukturovaná. Finanční gramotnost jako správa osobních/rodinných financí zahrnuje tři složky: gramotnost peněžní, cenovou a rozpočtovou.

- Peněžní gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených (např. běžný účet, platební nástroje apod.).
- Cenovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci.

- Rozpočtovou gramotnost představují kompetence nezbytné pro správu osobního/rodinného rozpočtu (např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle a rozhodovat o alokaci finančních zdrojů) a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. Rozpočtová gramotnost zahrnuje vedle výše popsané obecné složky také dvě složky specializované: správu finančních aktiv (např. vkladů, investic a pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěrů nebo leasingu). To předpokládá v obou případech orientaci na trhu různě komplikovaných finančních produktů a služeb, schopnost mezi sebou jednotlivé produkty či služby porovnávat a volit ty nejvhodnější s ohledem na konkrétní životní situaci.

Finanční gramotnost je kombinace pochopení finančních produktů a pojmů a schopnosti spotřebitele ocenit finanční rizika a příležitosti, aby mohl učinit správná rozhodnutí, a aby věděl, kam se má obrátit o pomoc a aby mohl přijímat další účinná opatření ke zlepšení svého finančního „well-being“. (OECD, 2005)

Situace v ČR je podle Chmelaře (2013) taková, že za období let 1995 – 2008 vzrostl počet spotřebních úvěrů v Evropě o 150 %, zatímco za stejné období v USA jen o 60 %.

V listopadu 2011 byla založena Asociace finanční a občanské gramotnosti v ČR. ČNB má na svých webových stránkách odkaz na finanční gramotnost, kde je ke stažení manuál pro učitele a nabídka seminářů pro školy. Na různých webových stránkách lze dnes řešit své dotazy v případě nevědomosti nebo se nabízí možnost jen se učit sám pro sebe – např. na stránkách <http://www.penize.cz/skola-financni-gramotnosti>. Dluhové poradenství je dle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. § 35 - 37 sociální službou, jejímž cílem je pomoci dlužníkovi vymanit se z dluhové pastí a zajistit splacení úvěru. Dluhové poradenství funguje na základě analýzy finanční situace dlužníka a návrhu možných řešení finanční krize, ve které se nachází. Důležitým aspektem dluhového poradenství je vlastní aktivita dlužníka a snaha svou situaci řešit. Přičemž platí, že čím déle se dlužník snaží svoji situaci řešit, tím složitější řešení je a tím menší šance na vyřešení situace dlužník zpravidla má. Ideální situace nastává v případě, kdy dlužník řeší svoji situaci ještě před tím, než si půjčí. Naopak minimální šance na úspěch finanční situace klienta přichází v době, kdy už soud vydal příkaz k exekuci majetku (Syrovátková, Machalíček & Christová, 2008). Dále jsou občanům k dispozici dluhové poradny, které sídlí v každém větším městě a jsou také postupně zřizovány na obecních úřadech.

Informace o postupu v případě finanční tísně poskytují různé poradny, jako Poradna při finanční tísně, poradny zřízené Exekuční komorou (EK) ČR, Sdružení obrany spotřebitelů, poradny sdružené v Asociaci občanských poraden atd. Účinnou pomoc také občanům nabízí Nadace Člověk v tísně nebo ombudsman ČR či finanční arbitr. Finanční arbitr je podle novely zákona o spotřebním úvěru č.145/2010 Sb. (Zákon, 2010) kompetentní i v rozhodování sporů mezi věřiteli nebo zprostředkovateli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelských úvěrů a to jak u bankovních, tak i nebankovních produktů. V případě problémů s poskytováním informací či dalšího nedodržení podmínek vyplývajících ze zákona se lze obrátit u bankovní instituce také na ČNB a to i v oblasti např. hypoték či stavebního spoření, které do kompetence finančního arbitra zatím nepatří.

Pokud dochází k exekuci majetku a dlužník se domnívá, že byly porušeny zákonné postupy, může se obrátit se svojí stížností (nebo dalšími opravnými prostředky jako návrhy či námitkami) na postup exekutora na EK ČR, která jeho stížnost prověří a je –li oprávněná, sjedná nápravu.

Dále se každý spotřebitel může sám vzdělávat a získávat informace na různých webových stránkách poraden či sdružení, také ministerstev a bank (např. Sdružení obrany spotřebitelů, které shromažďuje, zpracovává a šíří informace týkající se ochrany spotřebitele). Jejich seznam je uveden v příloze. Proti neoprávněnému poskytování informací se člověk může bránit na Úřadu pro ochranu osobních údajů.

V rámci evropského společenství byla spuštěna webová stránka: <http://isitfair.eu> (Je to poctivé?), obsahující praktické informace (ve všech jazycích evropského společenství) pro spotřebitele o tom, jak zjistit, zda-li se nestali obětí nekalých obchodních praktik. Jedná se o práva spotřebitelů a chování prodejců ve všech oblastech života, nikoliv jen v oblasti finančního trhu.

Dluhové poradenství je dle zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. § 35 - 37 sociální službou, jejímž cílem je pomoci dlužníkovi vymanit se z dluhové pasti a zajistit splacení úvěru. Dluhové poradenství funguje na základě analýzy finanční situace dlužníka a návrhu možných řešení finanční krize, ve které se nachází. Důležitým aspektem dluhového poradenství je vlastní aktivita dlužníka a snaha svou situaci řešit. Přičemž platí, že čím déle se dlužník snaží svoji situaci řešit, tím složitější řešení je a tím menší šance na vyřešení situace dlužník zpravidla má. Ideální situace nastává v případě,

kdy dlužník řeší svoji situaci ještě před tím, než si půjčí. Naopak minimální šance na úspěch finanční situace klienta přichází v době, kdy už soud vydal příkaz k exekuci majetku (Syrovátková et al 2008). Dále jsou občanům k dispozici dluhové poradny, které sídlí v každém větším městě a jsou také postupně zřizovány na obecních úřadech.

Finanční arbitr

Finanční arbitr je státem zřízený mimosoudní orgán příslušný k rozhodování některých sporů na finančním trhu. Podle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů, je finanční arbitr za splnění dalších podmínek a pokud je jinak k rozhodnutí tohoto sporu dána pravomoc českého soudu, příslušný k rozhodování sporů mezi poskytovatelem platebních služeb a uživatelem platebních služeb při poskytování platebních služeb - například spor zákazníka s bankou o správnost zaúčtované platby nebo spor zákazníka s bankou při zneužití platební karty neoprávněnou osobou; nebo vydavatelem elektronických peněz a držitelem elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz - například spor držitele předplacené karty jízdného s některými provozovateli veřejné dopravy; dále také **od 1. 7. 2011** je finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů mezi věřitelem nebo zprostředkovatelem a spotřebitelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru - například spor zákazníka s věřitelem o odstoupení od úvěrové smlouvy nebo spor o výši poplatku za předčasné splacení úvěru; investičním fondem, investiční společností nebo zahraniční investiční společností, obchodníkem s cennými papíry nebo investičním zprostředkovatelem a spotřebitelem při kolektivním investování prostřednictvím standardního fondu nebo speciálního fondu, který shromažďuje peněžní prostředky od veřejnosti - například spor zákazníka s investiční společností o správnost účtovaných poplatků, **a od 1. 11. 2013** je finanční arbitr příslušný i k rozhodování sporů mezi: pojišťovnou nebo pojišťovacím zprostředkovatelem a zájemcem o pojištění, pojistníkem, pojištěným, oprávněnou osobou nebo obmyšleným při nabízení, poskytování nebo zprostředkování životního pojištění, provozovatelem směnářenské činnosti a zájemcem o provedení směnářského obchodu nebo osobou, se kterou byl směnářský obchod proveden. Sjednání rozhodčí smlouvy nevylučuje pravomoc finančního arbitra (www.finarbitr.cz).

Finančního arbitra volí Poslanecká sněmovna na období pěti let. Řízení před finančním arbitrem se zahajuje na návrh navrhovatele na formuláři vydaném kanceláří arbitra, který je volně dostupný na webových stránkách. Lhůta pro vyřízení je 30 dní, ve složitějších

případech až 60 dní, nelze-li vzhledem k povaze věci rozhodnout ani v této lhůtě, může ji finanční arbitr přiměřeně prodloužit. V nálezu, jímž vyhovuje (třeba jen z části) navrhovateli, uloží současně instituci povinnost zaplatit sankci ve výši 10 % z částky, kterou je instituce povinna podle nálezu zaplatit navrhovateli, nejméně však 10 000 Kč. Kromě jiného má i funkci informační a reprezentační.

Bankovní ombudsman

Řada větších bank v ČR zřídila po r. 2000 také funkci ombudsmana. Tato funkce je zřizována s cílem poskytování nezávislého zprostředkovatele při případných stížnostech či sporů s bankami. Banky tím zvyšují kredibilitu a transparentnost s ohledem na určitou nedůvěru občanů v ČR k těmto společnostem. V ČR také existuje bankovní asociace (ČBA), která vytvořila etický kodex a Kodex s pravidly chování bank vůči zákazníkům, což by mělo situaci také napomoci.

Slovo prevence pochází z latinského *praevenire*, a lze je vysvětlit jako předcházení nějakému problému nebo ochrana před nějakým problémem. V souvislosti s nesplácením úvěrů se jedná o ochranu před finančními problémy spojenými s nedostatkem peněz na běžný chod domácnosti a zároveň vytvoření podmínek pro splácení svých závazků vůči bance. Prevence úzce souvisí s pojmem **finanční gramotnost a bankovní dohled**.

Bankovní regulace a dohled

Bankovníctví bylo a zůstává vysoce regulovaným odvětvím. Tato skutečnost bývá zdůvodňována jak významem stability bankovního sektoru pro stabilitu ekonomiky jako celku, tak specifícností bankovní činností, tedy především tím, že banky hospodaří v první řadě s cizími zdroji.

V ekonomické literatuře jsou uváděny tři základní důvody pro regulaci trhu. Za první, existence přirozeného monopolu, což však není aplikovatelné na bankovní sektor. Za druhé, selhání trhu může způsobit negativní externality, kdy úpadek jedné banky způsobuje systémovou krizi celého odvětví. Třetím důvodem je existence asymetrických informací (Polouček, Kulhánek, Frait, ... & Růčková, 2006).

Druhé dva důvody jsou hlavní pro existenci bankovního dohledu a regulace, neboť spotřebitelé nedisponují dostatečnými informacemi, nedovedou posoudit hospodaření bank a mají jen omezené možnosti tyto informace získat. Nejobtížnější pro spotřebitele je i z dostupných informací o hospodaření bank posoudit její finanční zdraví, neboť banky

mají ve svých účetních výkazech neobchodovatelná aktiva (úvěry), jejichž kvalita je těžko měřitelná.

Bankovní regulací se rozumí koncipování a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí, dohled bank představuje kontrolu dodržování pravidel a stanovení sankcí při jejich neplnění. Regulace a dohled musí mít odpovídající legislativní rámce (Revenda et al, 2012)). V této činnosti se o jednotlivé segmenty dělí vláda a centrální banky. Stabilita, efektivnost a transparentnost bankovního sektoru je dána schopnostmi regulátora vytvářet podmínky pro stabilní rozvoj bankovního sektoru.

V podstatě jediným argumentem proti jsou náklady na tuto činnost.

Mezi nástroje regulace patří:

- úrokové stropy na depozita
- restrikce na bankovní licence
- restrikce na portfolio
- pojištění depozit
- monitorování. (Polouček, et al, 2006).

V ČR je centrální bance v Ústavě v hlavě šest stanoven úkol péče o stabilitu měny. Dále je zde působnost zákona 6/1991 Sb. o České národní bance ve znění pozdějších předpisů, které tuto banku definují jako nezávislou a pověřenou touto činností. ČNB má ve své kompetenci udělovat licence nově vznikajícím bankám a v případě zjištěných nedostatků v činnosti banky jí za to udělovat sankce. ČNB také prostřednictvím výkazů o činnosti bank sleduje jejich kapitálovou přiměřenost, úvěrovou angažovanost a dodržování právních norem.

S ohledem na problémy spojené s nedostatečnou finanční gramotností obyvatel přistoupila i naše vláda k reorganizaci školní soustavy.

V ČR se v rámci péče o ochranu spotřebitele na finančním trhu začalo otázkami finančního vzdělávání zabývat Ministerstvo financí ČR. Na doporučení, uvedená v publikaci *Improving Financial Literacy*, navázalo vydáním dokumentu *Strategie finančního vzdělávání* (MF ČR, 2007), jehož aktualizovaná verze Národní strategie finančního vzdělávání vyšla v roce 2010. Cílem strategie, která je v tomto dokumentu předložena, je vytvoření integrovaného systému finančního vzdělávání, který napomůže zvýšení úrovně finanční gramotnosti v ČR. Navrhovaná opatření stojí na dvou základních

pilířích – vzdělávání počátečním (předškolní, základní, střední a vyšší vzdělávání) a vzdělávání dalším (vzdělávací aktivity zaměřené na dospělou populaci, které nespadají do vzdělávání počátečního). Tato kapitola bude zaměřena na vzdělávání počáteční.

Na dokument *Strategie finančního vzdělávání* navazuje dokument *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách* (MŠMT 2007), vytvořený společně ministerstvy financí ČR (MFČR); školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a průmyslu a obchodu (MPO) z pověření vlády České republiky. V tomto dokumentu byly vymezeny Standardy finanční gramotnosti pro tři různé cílové skupiny:

- Standard finanční gramotnosti pro žáka 1. stupně základní školy (věk: 6 – 10 let).
- Standard finanční gramotnosti pro žáka 2. stupně základní školy (věk: 11 – 15 let).
- Standard finanční gramotnosti pro studenta střední školy (věk: 16 – 19 let) – odpovídá standardu dospělého člověka.

Standardy pro všechny tři uvedené cílové skupiny zahrnují následující oblasti: *Peníze*, *Hospodaření domácnosti* a *Finanční produkty*. Standard finanční gramotnosti pro střední školu obsahuje navíc téma *Práva spotřebitele*. Viz dále jejich detailnější popis jejich obsahu.

Standard finanční gramotnosti pro žáka 1. stupně základní školy

i. Peníze

Obsah: hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení, banka jako správce peněz

Výstupy: Žák používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze.

ii. Hospodaření domácnosti

Obsah: Rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti, nárok na reklamaci.

Výstupy: Žák na příkladech ukáže, proč není možné realizovat všechny chtěné výdaje.

iii. Finanční produkty

Obsah: úspory, půjčky.

Výstupy: Žák vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy.

Standard finanční gramotnosti pro žáka 2. stupně základní školy

i. Peníze

Obsah: Nakládání s penězi, tvorba ceny, inflace.

Výstupy: Žák na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení. Dále na příkladech ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a daně z přidané hodnoty (DPH). Žák objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny a popíše vliv inflace na hodnotu peněz.

ii. Hospodaření domácnosti

Obsah: Rozpočet domácnosti, typy rozpočtu a jejich odlišnosti.

Výstupy: Žák sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje domácnosti, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje a zváží nezbytnost jednotlivých výdajů. Dále žák objasní princip vyrovnaného, schodkového a řebytkového rozpočtu a vysvětlí, jak se bránit v případě porušení práv spotřebitele.

iii. Finanční produkty

Obsah: Služby bank. Aktivní a pasivní operace. Produkty finančního trhu pro investování a pro získání prostředků, pojištění, úročení.

Výstupy: Žák uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení. Dále žák uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky (spotřeba, úspora, investice), uvede a porovná nejčastější způsoby krytí deficitu (úvěry, splátkový prodej, leasing), vysvětlí význam úroku placeného a přijatého a uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít.

Standard finanční gramotnosti pro studenta střední školy

i. Peníze

Obsah: Placení v tuzemské i zahraniční měně. Tvorba cen, inflace.

Výstupy: Student používá nejběžnější platební nástroje. Smění peníze za použití kursovního lístku, stanoví cenu jako součet nákladů, zisku a daně z přidané hodnoty (DPH). Dále student vysvětlí, jak se cena liší podle zákazníků, místa, období apod. Rozpozná běžné cenové triky (cena bez DPH...) a klamavé nabídky. Vysvětlí podstatu inflace a její důsledky na příjmy obyvatelstva, vklady, úvěry a dlouhodobé finanční plánování. Uvede příklady, jak se důsledkům inflace bránit.

ii. Hospodaření domácnosti

Obsah: Rozpočet domácnosti.

Výstupy: Student rozliší pravidelné a nepravidelné příjmy a výdaje a na základě tohoto rozlišení sestaví rozpočet domácnosti. Student navrhne jak řešit schodkový rozpočet a nakládat s přebytkovým rozpočtem domácnosti.

iii. Finanční produkty

Obsah: Přebytek finančních prostředků. Nedostatek finančních prostředků. Pojištění.

Výstupy: Student navrhne, jak využít volné finanční prostředky (spoření, produkty se státním příspěvkem, cenné papíry, nemovitosti...). Vybere nejvýhodnější produkt pro investování volných finančních prostředků a vysvětlí proč. Vybere nejvýhodnější úvěrový produkt s ohledem na své potřeby a zdůvodní svou volbu. Posoudí způsoby zajištění úvěru a vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení. Vysvětlí způsoby stanovení úrokových sazeb a rozdíl mezi úrokovou sazbou a roční procentní sazbou nákladů (RPSN). Vybere nejvýhodnější pojistný produkt s ohledem na své potřeby.

iv. Práva spotřebitele

Obsah: Předpisy na ochranu spotřebitele. Obsah smluv.

Výstupy: Student na příkladu vysvětlí, jak uplatňovat práva spotřebitele (při nákupu zboží a služeb včetně produktů finančního trhu). Na příkladu ukáže možné důsledky neznalosti smlouvy včetně jejich všeobecných podmínek.

Výše uvedené standardy finanční gramotnosti byly implementovány do kurikulárních dokumentů české vzdělávací soustavy, což jsou rámcové vzdělávací programy pro jednotlivé stupně a typy škol (RVP). Plné začlenění do RVP pro gymnázia a střední odborné školy bylo realizováno v průběhu let 2008 a 2009. Standardy byly implementovány do vzdělávacích oblastí „Člověk a svět práce“ a „Matematika a její aplikace“.

„Oblast *Člověk a svět práce* definuje znalosti a dovednosti týkající se nakládání s finančními prostředky, tržní ekonomiky, národního hospodářství a úlohy státu v ekonomice, které studenti gymnázií a středních odborných škol mají získat. Oblast *Matematika a její aplikace* pak uvádí potřebný matematický aparát, který studentům umožní pochopení zákonitosti fungování finančních vztahů a analýzu nabízených produktů. Implementací do rámcových vzdělávacích programů se finanční standardy stávají závaznými pro všechny školy odpovídajícího typu a musí být náležitě přeneseny do jejich školních vzdělávacích programů.“ (Dvořáková et al. 2011).

Do RVP pro základní vzdělávání byly standardy finanční gramotnosti implementovány v lednu 2013. Od září 2013 jsou školy povinny je začlenit do školních vzdělávacích programů.

Standardy byly zařazeny v RVP pro 1. stupeň ZŠ do oblasti „*Člověk a jeho svět*“ a v RVP pro 2. stupeň ZŠ do oblasti '*Člověk a společnost*'.

Vzdělávací obsah vzdělávací oblasti „*Člověk a jeho svět*“ je členěn do pěti tematických okruhů. Jedním z nich je „*Lidé kolem nás*“. V tomto okruhu se žáci, mimo jiné, seznamují se se základními právy a povinnostmi a se světem financí. Jedním ze vzdělávacích cílů tematického okruhu „*Lidé kolem nás*“ je vést žáka k orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu.

Na vzdělávací oblast „*Člověk a jeho svět*“ přímo navazuje vzdělávací oblast '*Člověk a společnost*', která má, kromě jiného, přispět k rozvoji finanční gramotnosti a k osvojení pravidel chování při běžných rizikových situacích i při mimořádných událostech. Standardy finanční gramotnosti byly implementovány do jednoho z tematických okruhů této oblasti, a to „*Výchovy k občanství*“.

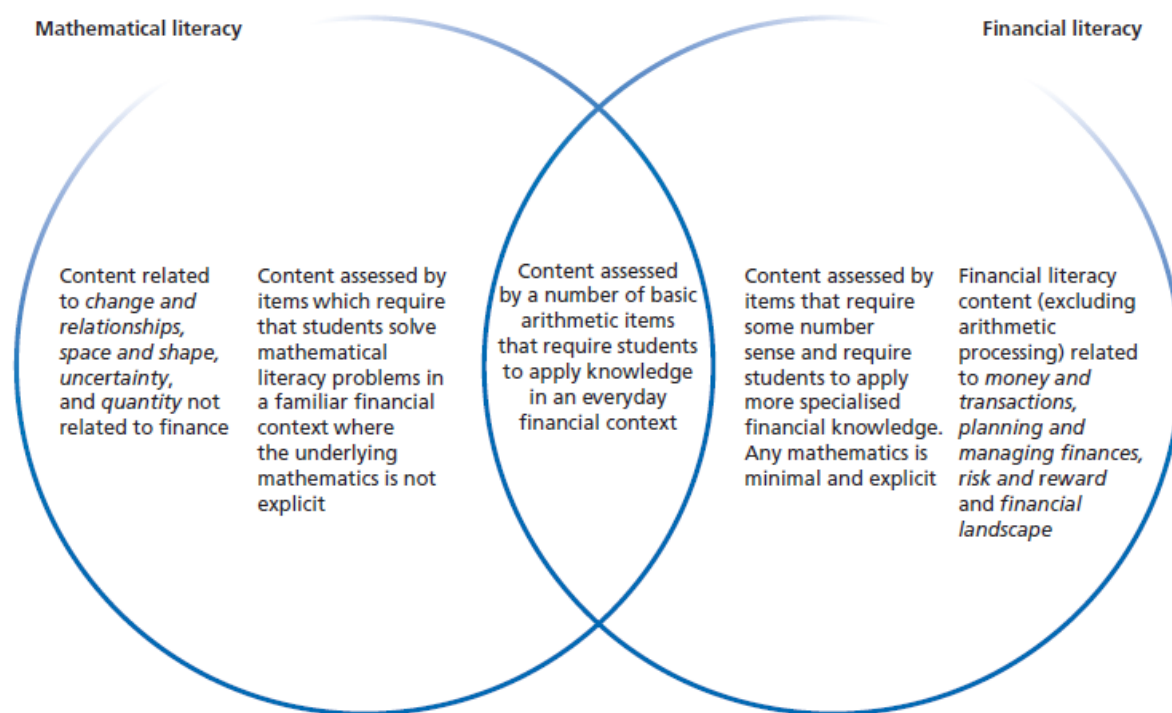
Jedním z cílových zaměření vzdělávací oblasti '*Člověk a společnost*' je „vzdělávání směřující k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede žáka k orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního (rodinného) rozpočtu s ohledem na měnící se životní situaci“. (VÚP, RVP ZŠ, 2013) (Kantnerová, Kuchciak, Petrášková, Tóth & Zentková, 2013).

Je zřejmé, že finanční gramotnost souvisí s matematickou gramotností. Pokud jedinec nemá určitý stupeň znalostí základních početních úkonů (matematická gramotnost), tak nemůže ve finančním světě obstát. Situace českých studentů byla popsána na provedených výzkumech v předchozí části této monografie, kde byla srovnána i se situací v jiných zemích (PISA 2012, 2015).

Vzdělávací oblast „*Matematika a její aplikace*“, v souvislosti s finanční gramotností, napomáhá žákům řešit „problémové situace a úlohy z běžného života, pochopit a analyzovat problém, utřídit údaje a podmínky, provádět situační náčrty, řešit optimalizační úlohy.“ (VÚP, RVP ZŠ).

Vztah mezi obsahem finanční a matematické gramotnosti je také vyjádřen v dokumentu PISA 2012 (viz obr. 3).

Relationship between the content of financial literacy and mathematical literacy in PISA

Obr.3 - Vztah mezi obsahem finanční gramotnosti a matematické gramotnosti v PISA

Zdroj: PISA (2012a)

Tento obrázek rozlišuje řadu matematických znalostí a dovedností od té základní kalkulace v běžném životě, při nichž se využívá základních matematických úkonů až po složitější matematické výpočty spojené s užitím peněz.

Níže jsou uvedeny výstupy a učivo z daných tematických okruhů, které se vztahují k finanční gramotnosti.

Člověk a jeho svět/ Lidé kolem nás (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 42), 1. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák se orientuje v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy.

Učivo: Právo a spravedlnost – právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci. Vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, společné; hmotný a nehmotný majetek. Rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky.

Člověk a společnost/ Výchova k občanství/ Člověk, stát a hospodářství (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 53), 2. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák

- rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany,
- sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zváží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti, dodržuje zásady hospodárnosti a vyhýbá se rizikům při hospodaření s penězi
- na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení
- vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít
- uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu
- na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz
- rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané
- rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti

Učivo:

- majetek, vlastnictví – formy vlastnictví; hmotné a duševní vlastnictví, jejich ochrana; hospodaření s penězi, majetkem a různými formami vlastnictví
- peníze – funkce a podoby peněz, formy placení;
- hospodaření – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní
- banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků
- výroba, obchod, služby – jejich funkce a návaznost

- principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání

Člověk a společnost/ Výchova k občanství/ Člověk, stát a právo (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 54), 2. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele. Provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava; koupě, oprava či pronájem věci.

Učivo: Právo v každodenním životě – význam právních vztahů; důležité právní vztahy a závazky z nich vyplývající; základní práva spotřebitele; styk s úřady.

Jak již bylo výše poznamenáno, existuje určitý vztah mezi obsahem finanční gramotnosti a matematické gramotnosti. Níže jsou uvedeny vybrané pasáže z oblasti „*Matematika a její aplikace*“ v RVP ZŠ, které hrají významnou roli při řešení problémů z oblasti financí.

Matematika a její aplikace/ Závislost, vztahy a práce s daty (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 31), 1. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák popisuje jednoduché závislosti z praktického života, doplňuje tabulky, schémata. Vyhledává, sbírá a třídí data, čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy.

Učivo: závislosti a jejich vlastnosti, diagramy, grafy, tabulky.

Matematika a její aplikace/ Nestandardní aplikační úlohy a problémy (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 32), 1. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky.

Učivo: Slovní úlohy, číselné a obrázkové řady.

Matematika a její aplikace/Číslo a proměnná (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 32), 2. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek). Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic. Analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát.

Učivo: Poměr – měřítko, úměra, trojčlenka. Procenta – procento, promile; základ, procentová část, počet procent; jednoduché úrokování. Výrazy – číselný výraz a jeho hodnota; proměnná, výrazy s proměnnými, mnohočleny. Rovnice – lineární rovnice.

Matematika a její aplikace/Závislosti, vztahy a práce s daty (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 33), 2. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data. Porovnává soubory dat. Určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti. Vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem.

Matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů.

Učivo: závislosti a data – příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky. Funkce – přímá úměrnost, nepřímá úměrnost, lineární funkce.

Matematika a její aplikace/ Nestandardní aplikační úlohy a problémy (VÚP, RVP ZŠ, 2013, str. 34), 2. stupeň ZŠ

Výstupy: Žák užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací. Aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí.

Učivo: Logické a netradiční úlohy.

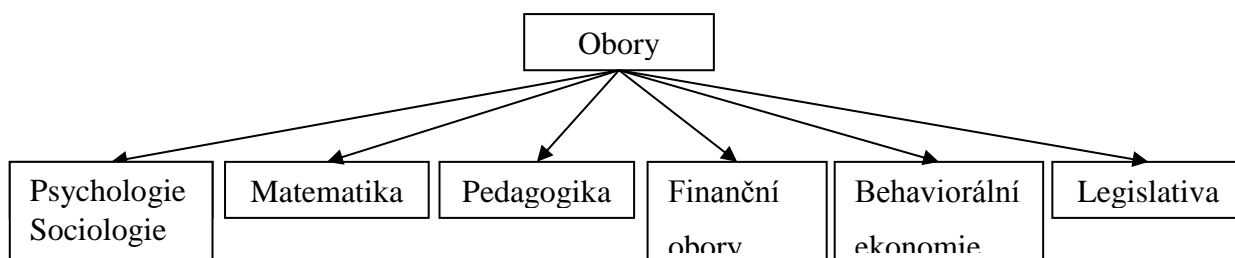
Zařazení vzdělávání vedoucího k posilování finanční gramotnosti je přirozeně ponechána na každé zemi. Je zařazováno do různých předmětů, jako je např. matematika, dějepis, ekonomie a zeměpis. Existuje ale i řada zemí, kde této problematice je věnován samostatný předmět (např. Island, Itálie, Španělsko, ...). Z výše uvedeného je zřejmé, že v České republice je toto vzdělávání zařazeno do předmětů společensko – vědních

a matematiky. Dále se v jednotlivých zemích liší i věk, ve kterém se děti a žáci prvně seznamují se světem financí. Např. Japonsku, Itálii, Velké Británii získávají děti základy finanční gramotnosti již v předškolním věku (věk dítěte 4-5 let). V řadě zemí je ale počátek finanční vzdělávání posunut do věku 13-15 let (např. Kanada, Polsko, Irsko, ...). V České republice od září 2013 je počátek finančního vzdělávání posunut z věku 14 -15 let do věku 6 let. Věk dětí má přirozeně velký vliv na přístup, který je zvolen (Kantnerová et al., 2013).

Zatím se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zabývalo výukou na základních školách, ale postupně bude zapotřebí, aby aktivně přistoupily k této výuce i střední a vysoké školy. Za dobu více jak deseti let studií se trhy mohou vyvinout tak dalece, že absolvent vysoké školy již nebude mít postačující vědomosti pro správné rozhodování a chování na finančních trzích, jak upozorňuje Goetz et al. (2011), který žádá po nalezení metod a systému výuky finanční gramotnosti na vysokých školách. Podobný výzkum jako Goetz provedl i Křížek a Hradil (2012).

Dvořáková et al (2011) rozděluje vztah odpovědného nakládání s penězi na finanční znalosti a inteligenci, finanční dovednosti a schopnosti a finanční odpovědnost. Studenti vysokých škol mají pravděpodobně poprvé v životě k dispozici větší finanční obnosy, z nichž si mají sami uhradit, když ne všechny, tak alespoň část svých životních nákladů. To, jak budou schopni analyzovat a třídit informace s penězi spojené, jak budou schopni komunikovat o osobních podmínkách a jak zodpovědně k této činnosti přistoupí, záleží také na jejich osobnosti, zkušenostech, vlivu okolí atd. (viz obr. 4, obr. 5 a obr. 6).

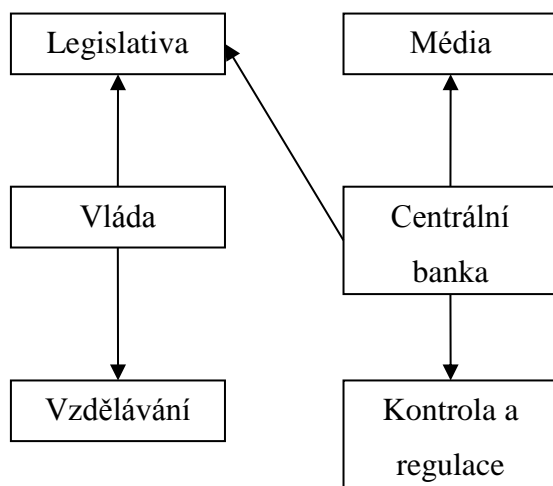
Obrázek 4 znázorňuje vědní obory, které se podílejí na výchově a přípravě mladého člověka pro jeho smysluplný život ve finanční oblasti. Postupující globalizací jsou finanční trhy stále méně přehledné, každý rok se objevují nové finanční produkty a také marketing a reklama na tyto produkty je stále více psychologicky vypracovaná, aby zaujala, a často nedodrhuje ani základní podmínky, které jsou jí stanoveny zákonem. (Např. situace v neustálém nedodržování podmínky uvádět sazbu RPSN u reklamy na půjčky).

Obrázek 4: Obory, jejichž spolupráce je nutná při zlepšování finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní práce

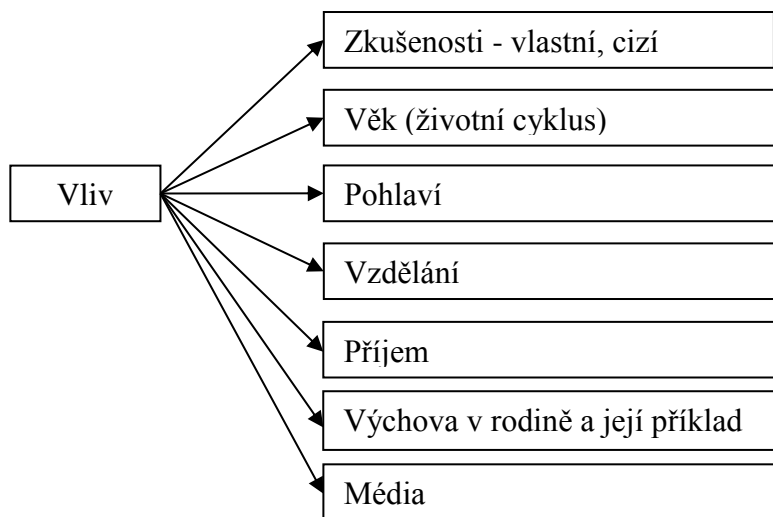
Následující obrázek 5 popisuje kompetenční pole jednotlivých institucí, které mohou napomoci růstu finanční gramotnosti, zlepšení fungování stávajících systémů, a také jejich vzájemnou spolupráci.

Obrázek 5: Vlivy na formování finanční gramotnosti

Zdroj: Vlastní práce

Vlivy, které působí na člověka v jeho chování na finančních trzích, znázorňuje následující obrázek 6.

Obrázek 6: Vlivy působící na jednání občana

Zdroj: Vlastní práce

Peníze a za ně pořízený majetek se staly obecným srovnáním úspěchu každého občana ve společnosti. Je i oficiálně podporováno vládami, neboť osobní spotřeba obyvatelstva značně napomáhá udržení ekonomické stability země nebo dokonce jeho růstu. Peníze se díky poslední finanční krizi staly nejlevnějšími v historii, v podnikové ekonomice se dokonce sazby za vklady nad určitou hranici dostaly do záporných čísel a centrální banka zvažuje zavedení tohoto opatření i mezi občany. Tím není podporováno zdravé myšlení lidí o tom, odkládat si část svých úspor na horší časy, neboť se dnes hodnota peněz na účtech vlivem nízkých úrokových sazeb a inflace znehodnocují. Přitom investice do podílových fondů či akcií jsou nejisté, nebo většinou prodělečné (Kantnerová, 2014) a tak nezbývá mnoho možností, jak si peníze odkládat. Je možno investovat větší částky do nemovitostí a pozemků atp., to ale pro většinu obyvatel ČR není možné. Je obtížné měřit vztah mezi vzděláním a úsporami, neboť zde působí příliš mnoho vlivů, jak bylo znázorněno na obrázcích. Podle Smrčky (2010) nám krize 2007 – 2010 ukázala, že řada běžně uznávaných investorských pravidel neplatí nebo platí pouze v omezené míře. A co více, dříve téměř nekonečná důvěra v centrální organizace, státní moc, banky a vládami řízené systémy bude třeba podrobit revizi. Krize ukázala patologickou neschopnost vládních mašinérií, a proto bude v budoucnu více záležet na schopnosti každého jedince se správně rozhodovat.

I přes rozhodnutí OECD přenést zodpovědnost za svá rozhodnutí plně na občany, státy se stále snaží chránit své občany. Tito drobní klienti byli státem chráněni i v minulosti.

Rozvoj finančních trhů a nových produktů na nich (úvěry, pojištění, penzijní fondy, trhy s cennými papíry) přináší větší tlak na tuto ochranu, protože přibývající počty produktů s sebou nesou i rozsáhlejší sítě finančních zprostředkovatelů a nepřehlednost celého trhu, což je v současné době velmi typické pro ČR.

Podle Dvořákové et al (2011) lze na každém trhu, tedy i finančním, vycházet z předpokladu, že zde funguje „neviditelná ruka trhu“. V praxi to znamená, že si banka může vybrat svého klienta. Spotřebitel má také možnost v případě nevýhodné smlouvy na ni nepřistoupit a odejít ke konkurenci. Ovšem aby toto bylo možné, musí být splněny dva základní předpoklady:

- existuje konkurenční prostředí, tedy klient má „kam“ odejít
- neexistují nepřipustné praktiky na straně nabídky finanční služby nebo produktu, které by klienta klamaly nebo nutily k akceptaci konkrétní nabídky.

Jde tedy o stálou nutnost právního základu pro profesionální a etické prostředí, které je právě v současnosti v ČR postrádáno. Kromě již zmiňované časté absence sazby RPSN u reklam na úvěry jde např. o psychologické metody ovlivňování spotřebitele cestou sloganů „pouze zde jsem člověkem“ nebo „tady je všechno ještě správné“. Nebo naopak slibováním nepřiměřených výhod klientovi za včasné a správné splácení, což je v podstatě ještě v pořádku ve srovnání s nabídkou spotřební elektroniky, pokud si klient vybere nabízený produkt, který možná ani nepotřebuje.

Polouček et al (2006) říkají, že lze postavení klienta na finančním trhu zahrnout do skupiny spotřebitelů se slabším postavením, která je pro finanční trhy typická.

Na jedné straně stojí finanční instituce, vybavené odborníky na finance a právo, analýzami a predikcemi a zástupem klientů. Mezi nimiž si může vybírat. Na druhé straně stojí občan, většinou bez dostatečných právních a ekonomických znalostí a vědomostí. Postavení, které není rovnocenné s institucí. Tato asymetrie je základní překážkou toho, aby se trh sám reguloval. Jde o asymetrii:

- Primární informační
- Asymetrii ve finanční gramotnosti
- Asymetrii v ekonomické síle – jde zejména o sílu ve vyjednávání a příp. řešení následných sporů
- Asymetrii ve schopnosti posoudit kvalitu a vyplývající rizika

- Asymetrie v zájmech a distribuci, kdy zprostředkovatel je motivován peněžní pobídkou svého zaměstnavatele a bude proto nabízet produkt, který pro klienta není dostatečně výhodný nebo na trhu existuje výhodnější produkt (nejčastěji bývá zmiňován u životního pojištění)

K cílům a nástrojům ochrany spotřebitele patří proto informovanost a vzdělávání široké veřejnosti, příprava vhodných legislativních nástrojů, které pomáhají spotřebiteli bránit svá práva.

Jak vyplývá z výše uvedeného, asymetrie trhu a klesající úroveň morálky ve společnosti vede k tomu, že hlavní tíha ve správném rozhodování leží dnes na bedrech každého občana. Proto je vhodná praxe některých rodin poskytovat svým dětem kapesné, ať již za plnění určitých povinností, nebo pouze paušálně. Obě varianty mají svá plus i minus, ale obě vedou děti k tomu, aby se učily zodpovědně nakládat se svými financemi.

Studenti, kteří studují vysoké školy, kromě kapesného a zaplacení části nebo celých nákladů spojených se studiem a jejich životem rodiči mají zpravidla poprvé v jejich životě zacházet s většími částkami a učit se s nimi hospodařit. Řada z nich hospodaří pouze se svými vlastními příjmy bez pomoci rodičů.

Základem finanční gramotnosti jsou jistě teoretické znalosti, ale teprve praktické nakládání s penězi je důkazem toho, jak který jedinec chápe nutnost rovnováhy příjmů a výdajů. V podstatě se dá říci, že ke zvládnutí života bez větších problémů plynoucích z půjček a investic postačí základní znalost matematiky. Bohužel v posledních letech lze pozorovat jev, že studenti neovládají právě tuto základní matematiku, sčítání, odčítání, dělení, násobení, procenta, zlomky atp., které jsou pro ně nejvíce potřebné. Je to zřejmě dáno tím, že osnovy základních škol jsou nabitě látkou, kterou nepotřebují tak nutně a není dost času na procvičování této látky. Což je slyšet z řad pedagogů a rodičů. Bohužel ani rodiče procvičování této látky mnoho času zpravidla nevěnují, neboť jsou sami více než dost vytíženi svými povinnostmi.

Rodina by měla mladého člověka vychovávat k tomu, že je zapotřebí mít stanovený určitý rozpočet, který má několik základních pravidel. Podle Dvořákové et al (2011) musí být rozpočet pravdivý, tzn., že v době, kdy je vytvářen, musí jak příjmy, tak výdaje odrážet faktický stav a vycházet z reality. Dále musí být rozpočet kontrolovatelný a kontrolovaný, je tedy průběžně sledováno jeho plnění, a pokud dojde k odchylkám, musí také dojít k jeho korekci.

Příjmová stránka bývá většinou i u studentů jasná. Jsou zde položky jako kapesné od rodičů, stipendium, sociální dávky, brigáda, očekávané dary, pracovní poměr nebo vlastní podnikání atp. Kromě stipendií a sociálních dávek, které jsou garantovány státem a školou, jsou však ostatní položky nejisté. Rodiče mohou ztratit zaměstnání nebo dokonce přijít o život, zaměstnavatel již o brigádu nemá zájem. Příjmová stránka bývá riziková, a to platí i u studentů.

U studentů se nepředpokládá výnos z investic či vkladů, i když i toto nelze vyloučit. Také v těchto případech jde zpravidla o nerizikový příjem. U studentů lze dále očekávat specifické nepravidelné příjmy v podobě darů od rodičů, prarodičů či dalších osob. Jedná se o dary k výročím, narozeninám, za pěkné známky atp. Tyto nepravidelné příjmy mohou klást na studenta v případě větších částek velké nároky, jak s nimi naložit. Tyto příjmy a také případy nevyrovnaného rozpočtu kladným, pozitivním směrem, tj. v případě přebytku příjmů nad výdaji, se musí student rozhodnout, zda peníze utratí nebo odloží pro případ horších časů, např. výpadku některého z pravidelných příjmů zmiňovaných výše. Jsou známy případy, kdy v případě přebytku si student pořídí bezhlavě výdaj jako oslava čehosi, nákup spotřební elektroniky, kterou nepotřebuje či své peníze utratí za obměnu šatníku nebo nákup šperku.

Naopak výdajové položky jsou většinou velmi jisté. Pokud dojde ke změnám, tak spíše směrem vzhůru, tedy náklady rostou. Student platí za stravu v menze, dopravu do školy, pokud nebydlí v místě, tak také za ubytování, dále oblečení a hygienické a zdravotní potřeby a pochopitelně chce, jako všichni mladí mít nějaký volný čas, v němž se chce bavit. Mnozí studenti sportují nebo mají nějaký koníček, kde lze náklady snadno předvídat. Jedinou nejistou položkou v tomto výčtu – na rozdíl od příjmů – je oblečení a volný čas, což ale jsou položky, které může student svým rozhodnutím měnit směrem nahoru i dolů.

Ovlivnění příjmů ze strany studenta je možné pouze u možnosti jeho přivýdělku nějakou brigádou či vlastním podnikáním. Ale i situace na trhu práce se vyvíjí a ne vždy se podaří takovou příležitost získat. Studenti většinou vykonávají méně kvalifikovanou práci, na kratší úvazky (aby měli čas na studium), jsou více časově flexibilní a s ohledem na jejich věk také často zdravotně a fyzicky vybaveni pro těžší manuální práci. Proto často pracují ve skladech a pekárnách v noci, vypomáhají v maloobchodu ve špičkách, často pracují na recepcích a v gastronomických zařízeních, nebo jako obchodní zástupci pomáhají s rozvozem a ambulantním prodejem zboží. Podle výzkumu agentury KRUK je

podstatným kritériem při výběru brigády kromě mzdy i to, jak je práce namáhavá, jaká je s ní spojena odpovědnost, kolik hodin denně v ní stráví a v neposlední řadě i v jaké lokalitě se práce nachází. V současnosti, kdy je příležitostí dost, se málokomu chce trávit zbytečně hodně času zdlouhavým dojezdem do práce a z práce. Mladí dávají dnes přednost před brigádou, kde si jen přivydělají, trvalejšímu angažmá a praxi ve firmě, která je pak dobrým odrazovým můstkem pro jejich zaměstnání (Hanušková, 2016).

Naopak ovlivnit své výdaje lze poměrně snadno. Vždy je zde možnost srovnání cen na trhu. To zpravidla i studenti dělají, bohužel pouze u velkých položek. Nevnímají ale, jak jim velké sumy odčerpávají drobné, opakující se výdaje.

Na hodinách dávám příklady výpočtu velké útraty za několik málo každodenních plateb. S malou úpravou tohoto příkladu jsou jimi jedna káva denně (35 Kč), parkování a benzín na dopravu do školy (50 Kč), jídlo v menze (30 Kč). Jsou to 3 jednoduché opakující se, levné položky, k nimž řada studentů na cvičeních přidává platbu za cigarety, mobil nebo internet. Ale i tyto 3 malé položky stojí každého studenta ročně 35 000 Kč za rok, který byl kalkulován jako deset měsíců. Student samozřejmě kávu pít nemusí, nebo si ji levněji uvaří sám. Městská doprava ho zpravidla vyjde levněji. Místo oběda v menze se může odbýt pečivem a jogurtem. Výsledná úspora pak může být až 20 000 Kč.

Tento příklad naši studenti s malými obměnami poslouchají na hodinách již několik let a vždy je reakce překvapivá. Někdy převažují ve skupinách studenti, kteří se velmi podivují a zjevně si toto ponaučení berou k srdci. Je ale velká řada studentů, kteří mají z příkladu spíše legraci. Podobně reagují i na návod, aby si vyzkoušeli, jak snadněji se utrácejí bezhotovostní peníze na rozdíl od těch, které mají fyzickou podobu v jejich peněžence.

Studenti často nejsou schopni rozlišovat ani výdaje zbytné a nezbytné (mandatorní) (Dořáková et al., 2011). Tato schopnost je rozlišovat by jim měla být dána jednak výchovou a správnými příklady v rodině, ale poslední dobou se přidávají i některé pořady v médiích. Jejich vliv začíná být zřejmý i u našich studentů, kteří poslední dobou jsou schopni identifikovat důvody tzv. nesprávných a dobrých úvěrů. To bylo v minulosti velkým problémem a studenti zpravidla ani nerozlišovali úvěry na dobré a špatné, což dnes již dělají i bez nápovědy vyučujícího. Samozřejmě hovoříme zde o studentech vysokých škol na předmětech, které se týkají financí.

Krechovská a kol. (2015) na základě provedeného výzkumu finanční gramotnosti v zemích Visegrádské skupiny potvrzují, že problematika finanční gramotnosti není jednoznačnou triviální záležitostí. Jedná se o komplexní problém prolínající osobní postoje i podnikatelské chování. Autoři provedli výzkum finanční gramotnosti na vzorku přesahujícím 2500 respondentů, vesměs z prostředí studentů vysokých škol, včetně škol neekonomického směru. Finanční gramotnost byla zkoumána jako jeden z důležitých předpokladů pro rozvoj podnikání a budoucí vývoj národních ekonomik. Autoři uvádí, že existuje zjevná diference mezi obecným povědomím pojmů finanční gramotnosti a jejich praktickým uplatněním.

Nikdo nikdy nepočítal, a tudíž neexistuje doporučení, jaký podíl by měly mít výdaje zbytné a jaký nezbytné. Je to také dáno situací v příjmech a vyrovnanosti rozpočtu. V případě vyrovnaného příjmu s nezbytnými náklady by měly být zbytné náklady na nule. (Co ale je doporučováno, je rezerva na 4 – 6 měsíců nákladů, tj. v případě absolutního výpadku příjmů mít rezervu na úhradu několika měsíců nezbytných nákladů.) Pro mnoho občanů a studentů je to však obtížné, něco si odepřít. Již v průběhu studia si často půjčují od spolužáků, rodiny, později i banky. Proto je tak častá situace u mladých lidí, kteří dluží zdánlivě malé sumy za - např. - používání mobilu. Odklady splátek jim a jejich rodinám přinášejí velké problémy, protože i z malých částek mohou být velké dluhy. Např. v případě dluhu 2000 Kč částka při nesplácení a zapojení soudu a právních služeb, spojených s vymáháním této sumy plus úroky, může za několik měsíců činit desetitisíce korun, což pro rodinu i studenta může být nepřekonatelný problém.

To, že řada z nich neví, co je rozpočet a nedělá si ho, potvrzuje řada prací (např. Kantnerová et al. 2013, Kantnerová et al., 2015 a Kantnerová, 2015).

Přitom podle Hanuškové (2016) se zadlužují už i velmi mladí lidé. Ve věku mezi 15 a 24 lety má více než 97 procent z nich dluh do třiceti tisíc korun, průměrně ale nepřesáhne 8800 korun. Vyplývá to ze statistik společnosti Kruk, která spravuje pohledávky bank, pojišťoven, telefonních operátorů, poskytovatelů energií a rovněž dalších společností. Podle této společnosti sedm procent dotázaných ve věku 18 až 29 let v průzkumu přiznává, že platí účet za mobilní telefon po době splatnosti. Z tohoto výzkumu také vyplynulo, že zatímco v ČR má práci přibližně deset procent studentů ve věku dvacet až čtyřadvacet let, průměr v rámci EU je víc než třikrát vyšší.

Společnost Kruk na těchto stránkách uvedla typický příklad vysokoškolačky, která si půjčila 25 000 Kč v bance na nový počítač a vylepšení podnájmu. Měla stálý příjem z brigády, který jí umožňoval splátky hradit. Pak ale došlo k navýšení paušálu u mobilu, občas si koupila nějakou maličkost na sebe a pak ji kamarádky přemluvily, aby jela s nimi na týden k moři. Dostala se do potíží, které musela řešit další brigádu, což jí komplikovalo studium.

Lidé mají různé tužby a přání. Ty jsou také různě finančně náročné. Existuje mnoho poloh lidských povah, od sobectví až po naprostou střídmost a spotřebitelskou umírněnost. Naše doba se vyznačuje konzumním chováním většiny jedinců, lidé většinou spotřebovávají více, než nutně potřebují.

Podle Dvořákové et al. (2011) byl v letech 2002 – 2003 proveden průzkum ve spolkových zemích Německa, z něhož vyplynulo, že středně situovaná německá rodina zbytečně nakoupí až 35 % pečiva (které následně vyhodí), nespotřebuje jeden ze čtyř nakoupených jogurtů, vylije 20 % mléka a vyhodí 20 % nakoupených uzenin a masa a vlastní zpravidla nějaký zcela nepotřebný elektrický přístroj. Dále je velmi nízké využití jejich šatníků – ženy 33 %, muži 45 %. Každá pátá rodina má auto, které nepotřebuje a tudíž ani nepoužívá.

Nelze se divit občanům s vysokými příjmy, že ztrácejí ostražitost a méně kontrolují svůj rozpočet. O to horší je pak situace, když se životní úroveň sníží a je třeba v rozpočtu začít škrtat a omezovat výdaje. Nákup zboží se stal jednou z nejčastějších lidských aktivit, mnohé rodiny tráví v nákupních centrech celé dny a také studenti, a především studentky potvrzují, že rádi nakupují. Pro řadu z nich se stal nákup právě oním koníčkem, smysluplným trávením jejich volného času. Sportovců, nebo nějak jinak angažovaných studentů v našem okolí ubývá (viz příloha 10).

Pro nákupy mají obchodníci řadu triků – umístování sladkostí a vůbec věcí zbytných poblíž pokladny, kdy člověk stojící ve frontě snáze podlehne pokušení. Správné reklamy, které poskytují „informace“ o výrobcích tak, aby zaujaly určitou část nakupujících – mladé, nebo naopak starší spotřebitele. Jsou police se zbožím blíže a dále našemu zraku. Metod je celá řada.

Jak se jim bránit? Podle našeho názoru bychom neměli chodit nakupovat s dětmi. Měli bychom si rozmyslet, co opravdu potřebujeme, případně si připravit seznam. Spotřebitel si také musí uvědomit, kolik může utratit a předběžně si odhadovat cenu nákupu – což

ale často naráží na základní matematické nedostatky našich nakupujících. Reklamy bychom měli spíše z našeho okolí odstranit. Výjimečně může přinést užitečnou informaci, většinou ale na nás nějak působí a nutí ke koupi. Proto je lépe je v tisku a na internetu přejít. V případě televize třeba přepnout kanál, ztlumit zvuk atd. Smrčka (2010) říká, že i slevy jsou vždy relativní a reklamě je třeba zásadně nevěřit. Kupodivu naši studenti ve výuce často komentují přebujelou reklamu a probírají s námi, jak se jí snaží vyhnout.

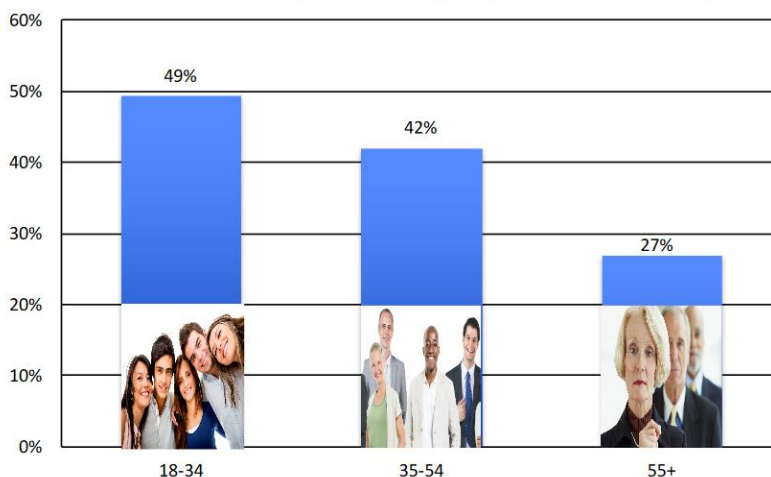
Bohužel se reklamě a marketingovým metodám, novým a ještě dokonaleji pronikajícím do našeho podvědomí nelze vyhnout úplně. Jednotlivé státy na celém světě poměřují úroveň života svých občanů a ekonomiky právě množstvím nakoupených předmětů. Navíc populační křivky ve vyspělých státech stagnují, v zemích méně vyspělých zase není mezi lidmi tolik volných peněz, a tak aby se minimálně zachovala stejná úroveň prodeje, je třeba, aby každý jedinec koupil více zboží. Tady dochází k velkým diskusím se studenty, kteří nepamatují zboží, které dlouho vydrží. Oni vidí, že textil se zakrátko opere a tak se vyhodí (o módních trendech, které životnost tohoto zboží zkracují ještě více nemluvě). Nepamatují první elektrospotřebiče, které vydržely desítky let a považují za normální, že nyní vydrží 5 nebo maximálně 10 let. Tato témata je ale velice zajímavá, protože kupodivu řada z nich se zajímá o ekologii a přírodu. Někteří z donucení, protože trpí některou z civilizačních chorob, která jim znepríjemňuje život, a uvědomují si, že je to nutná daň za znečištění vod a ovzduší, za umělé látky ve stravě atd. Jiní uvažují skutečně ekologicky, protože chápou, že přírodní zdroje nejsou nevyčerpatelné, koneckonců vidí a slyší o problémech uhelných dolů v Anglii a u nás.

Finanční ohrožení mladých lidí je značné, jak dokládá graf ze zápisu ze zasedání OECD v Amsterdamu v r. 2016 na str. 12 Z grafu na obrázku (viz níže) zveřejněného na těchto stránkách vyplývá, že je nejvíce ohrožena mladá generace mezi 18 a 34 roky (49 %). Vysvětlení je jednoduché – málo zkušeností, větší sklon k riskování, zakládání rodin a větší nároky na finanční zdroje při – zpravidla – nižších příjmech. Příjmy v ohrožení a následné problémy hrají hlavní úlohu i v pozdější době zejména u nízkopříjmových rodin. Podle autorky této zprávy (Lusardi, 2016) je to v rozmezí 50 – 100 000 dolarů (ve Spojených státech amerických). Jako více ohroženou skupinu uvádí dále ženy, kde – opět v USA – je situace zdůvodněna jednak nižšími příjmy, což je celosvětový problém, ale

také nižší dostupností vzdělání pro ženy, což ale v ČR vyloučila tab. 3.

Financial fragility by age

% of respondents certainly or probably unable to come up with \$2,000 in case of unexpected emergency

Obrázek 7: Finanční ohrožení podle věku

Zdroj: Lusardi, A. (2016)

Na tomto obrázku je zobrazena věková kategorie 18 – 34 let jako nejohroženější v situaci, kdy by potřebovala naléhavě a neočekávaně 2000 USD. (Jedná se o příklad v USA.

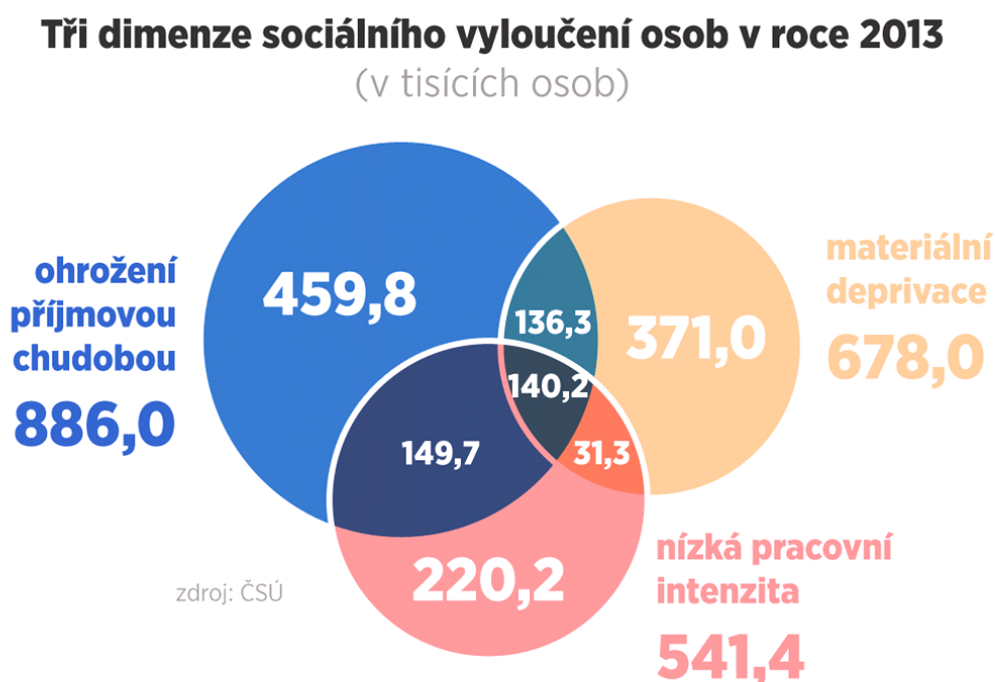
Podle nesignovaného článku v ekonomickém časopisu FAKTOR S (nakladatelství EMPRESA MÉDIA a.s, Praha, 25/2016) přibýlo od posledního šetření úrovně finanční gramotnosti našich obyvatel od r. 2010 lidí, kteří neovládají ani základní pojmy z oblasti financí, které byly na objednávku ministerstvem financí ČR šetřeny. Více v monografii Kantnerová et al. (2013). Co je ale ještě smutnější je fakt, že článek Cesta do (finančního) pravěku uvádí, že na rozvoj finanční gramotnosti české populace byly vynaloženy 3 miliardy korun. Peníze na více než tisíc projektů rozdělovalo hlavně MPSV a MŠMT.

Finanční gramotnost je jedna z mála lidských vědomostí, která se dá změřit nebo alespoň poměřit s jinou podobnou skupinou. Proto bylo v r. 2015 ministerstvem financí (MF) ČR opět provedeno měření jednak vědomostí z financí našich občanů, jednak efektivity vložených finančních prostředků. Je možné, že snížení zájmu lidí o jejich finance je dáno pozitivním vývojem ekonomiky ve státě, takže se lidé méně obávají o svoji budoucnost, ale také to, že lidé se více naučili využívat novou legislativu možného oddlužení se.

Následující pasáž se týká obecné situace obyvatel ČR, z níž vyplývá to, že řada obyvatel je ohrožena příjmovou chudobou. Z tohoto faktu vyplývá, že tito lidé budou mít problémy

finančně podporovat své děti ve studiu a proto zřejmě využívají pomoc státu, např. různá sociální stipendia.

Obrázek 8 dokumentuje podobným způsobem situaci v ČR (z výroční zprávy MŠMT ČR za rok 2014).

Obrázek 8: Tři dimenze sociálního vyloučení osob v r. 2013

Zdroj: MŠMTČR (2014)

Podle další tiskové zprávy čtvrt milionu Čechů nedokáže bez pomoci státu uspokojit ani ty nejzákladnější potřeby svých dětí. Nezaplatí bydlení ani jídlo, nemohou děti udržet na školách. Stát jim kvůli tomu loni poslal rekordní sumu na dávkách v hmotné nouzi: 11,3 miliardy korun. Další lidi dělí od pádu do chudoby jen stokrata. "Téměř 1,5 milionu lidí žije v dolním příjmovém decilu, třetina z nich dokonce pod úrovní životního minima (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/chudoba-v-cesku-ctvrt-milionu-lidi-nema-na-bydleni-a-jidlo/r~ae300ca2467211e58c710025900fea04>).

Životní úroveň obyvatel České republiky patří v Evropské unii podle výzkumu Eurostatu k těm nejnižším. Podprůměrní jsme ve spotřebě veřejného charakteru, ačkoli se často tvrdí, že jsme poměrně štědrý sociální stát. Podle tohoto článku je problém v tom, že lidé mají měřítko životní úrovně někdy nastaveno podle toho, jak to vidí ve filmech nebo když vyjedou za hranice, a důsledkem toho jsou zadlužení a exekuce (Švihlíková, 2016).

3 Výzkum

3.1 Metodika výzkumu

Součástí této monografie je studie, která je zaměřena na běžné příjmy a výdaje studentů. Konkrétně, jak jsou získávány (s jakým podílem města – sídlem univerzity) a jak jsou naopak utráceny a za co v konkrétním městě, kde daná analyzovaná univerzita sídlí. V Praze se jednalo o studenty různých fakult Univerzity Karlovy a Vysoké školy ekonomické (303 respondentů), v Plzni Západočeské univerzity (167 Plzeň a 53 Cheb) a v Českých Budějovicích Jihočeské univerzity (251).

Především byl sledován způsob hospodaření studentů. Jako vedlejší cíl byla sledována vazby studentů na město a jejich spokojenost s místem studia.

Pro výzkum byly vytvořeny dotazníky se šesti otázkami, z nichž některé byly rozšířeny o podotázky. Výdaje byly sledovány pouze v místě studia. Pokud student denně do příslušné školy dojíždí, byly z dotazníku vyloučeny výdaje uskutečněné mimo toto město.

Příjmy byly naopak evidovány veškeré, i ty z místa bydliště, neboť tím byl sledován cíl zjistit, jak se svými příjmy studenti vycházejí, kde na své výlohy berou a také je samotné při vyplňování dotazníku nechat si uvědomit, jak s penězi vycházejí.

Dotazník byl po pilotáži distribuován vyučujícími jednotlivých škol. Celkem bylo získáno 774 dotazníků ze čtyř českých vysokých škol.

Výsledky získané dotazníkovým šetřením byly zpracovány v programu STATISTICA 12 za použití následujících statistických metod:

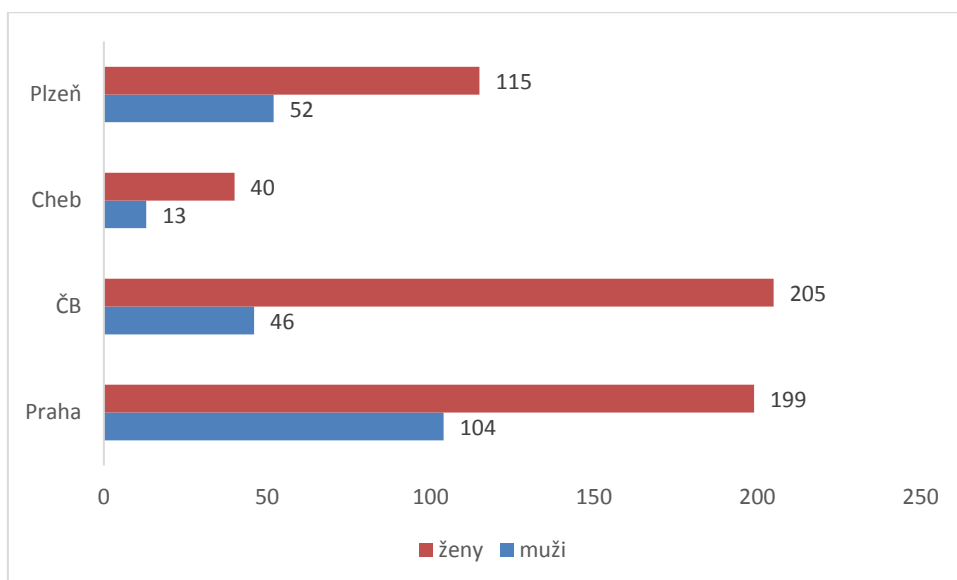
- Frekvenční analýza
- Testy nezávislosti v kontingenční tabulce (včetně určení míry nezávislosti)
- Kruskal- Wallisův test (testování shody pravděpodobnostního rozdělení, test mnohonásobného porovnání)

3.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo jednak analyzovat běžné příjmy a výdaje studentů vysokých škol ve vybraných městech České republiky, jednak zkoumat jejich spokojenost se životem v daném městě a vazby na něj. Vybraná města byla taková, kde se nalézalo sídlo univerzity či její pobočky – Praha, Plzeň, Cheb a České Budějovice.

3.3 Zkoumaný vzorek

Celkem bylo dotazováno 774 studentů. V Praze se jednalo o studenty různých fakult Univerzity Karlovy a Vysoké školy ekonomické (303 respondentů), v Plzni Západočeské univerzity (167 Plzeň a 53 Cheb) a v Českých Budějovicích Jihočeské univerzity (251). Z celkového počtu 774 studentů bylo 215 žen a 559 mužů. Na zastoupení žen a mužů v jednotlivých městech lze nahlédnout v grafu 1.

Graf 1: Zastoupení žen a mužů ve vybraných městech

Zdroj: Vlastní práce

S ohledem na fakt, že byli dotazováni studenti především společensko-vědních oborů, zaměřených zejm. na ekonomiku a finance, je ve všech sledovaných městech vyšší zastoupení žen.

3.4 Výsledky výzkumu

3.4.1 Analýza příjmů

Základní popisné statistiky příjmů v jednotlivých městech

Praha

Po zhlédnutí tabulky 5 a tabulky 6 je vidět, že průměrný příjem dotazovaných studentů studujících v Praze je 12 473 Kč. Nejčastěji se jejich příjem pohybuje do 10 000 Kč (135 studentů z 303, tj. 44,5% dotazovaných). 50 % dotazovaných studentů má příjem v rozmezí 7 201 Kč – 15 000 Kč. Maximální příjem je 109 200 Kč. 50% dotazovaných má příjem menší nebo roven 10 800 Kč.

Někteří respondenti uvedli, že nemají žádný příjem. To je zřejmě dáno tím, že zcela nepochopili možnosti nabízené v příjmových otázkách nebo nebyli ochotni sdělit zdroj jejich příjmu. Příjem pochopitelně měli, neboť následovně výdaje rozepsali.

Tabulka 5: Základní popisné statistiky příjmů studentů studujících v Praze

Proměnná	Popisné statistiky (Praha)						
	N platných	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	Minimum	Maximum
Příjem Praha	303	12473,13	10800,00	Vícenás. 9000 15000	11	0,00	109200,0

Proměnná	Popisné statistiky			
	Dolní kvartil	Horní kvartil	Rozpětí	Kvartilové rozpětí
Příjem Praha	7201,000	15000,00	109200,0	7799,000

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 6: Rozložení četností (Praha)

OD	DO	Tabulka četností: Praha (data)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
0	$\leq x < 10000$	135	135	44,55446	44,5545
10000	$\leq x < 20000$	127	262	41,91419	86,4686
20000	$\leq x < 30000$	28	290	9,24092	95,7096
30000	$\leq x < 40000$	6	296	1,98020	97,6898
40000	$\leq x < 50000$	4	300	1,32013	99,0099
x	≥ 50000	3	303	0,99009	100,00

Zdroj: Vlastní práce

Plzeň

Po zhlédnutí tabulky 7 a tabulky 8 vidíme, že průměrný příjem dotazovaných studentů studujících v Plzni je cca 7 329 Kč. Nejčastěji se jejich příjem pohybuje do 10 500 Kč (135 studentů ze 167, tj. 80,84% dotazovaných). 50 % dotazovaných studentů má příjem v rozmezí 3 200 Kč – 9 000 Kč. Maximální příjem je 71 600 Kč. Minimální uváděný příjem je 500 Kč. 50% studentů má příjem menší nebo roven 6 000 Kč. Z těchto informací jasně vyplývá nižší životní úroveň studentů v Plzni než Praze, která je jistě – alespoň zčásti dána tím, že Plzeň nenabízí takové příležitosti brigád či možností jiného přivýdělku.

Tabulka 7: Základní popisné statistiky příjmů studentů studujících v Plzni

Proměnná	Popisné statistiky (Plzeň)						
	N platných	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	Minimum	Maximum
Příjem Plzeň	167	7329,521	6000,000	6000,000	14	500,0000	71600,00

Proměnná	Popisné statistiky			
	Dolní kvartil	Horní kvartil	Rozpětí	
Příjem Plzeň	3200,000	9000,000	71100,00	

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 8: rozložení četností (Plzeň)

OD	DO	Tabulka četností:Plzeň (data)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
500	$\leq x < 10500$	135	135	80,83832	80,8383
10500	$\leq x < 20500$	28	163	16,76647	97,6048
	$x \geq 20500$	4	167	2,39760	100

Zdroj: Vlastní práce

Cheb

Průměrný příjem respondentů z Chebu je 9 933 Kč. Nejčastěji se jejich příjem pohybuje do 10 100 Kč (48 studentů z 53, tj. 90,57% dotazovaných). 50 % dotazovaných studentů má příjem v rozmezí 4 500 Kč – 8 000 Kč. Maximální příjem je 170 000 Kč. Minimální uváděný příjem je 1 000 Kč. 50% studentů má příjem menší nebo roven 6 000 Kč (viz tabulky 9 a 10).

Tabulka 9: Základní popisné statistiky příjmů studentů studujících v Chebu

Proměnná	Popisné statistiky (Cheb)						
	N platných	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	Minimum	Maximum
Příjem Cheb	53	9933,132	6000,000	5000,000	7	1000,000	170000,0

Proměnná	Popisné statistiky				
	Dolní kvartil	Horní Kvartil	Rozpětí	Kvartilové rozpětí	Sm.odch.
Příjem Cheb	4500,000	8000,000	169000,0	3500,000	22781,52

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 10: Rozložení četností (Cheb)

OD	DO	Tabulka četností:příjem Cheb (data)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
1000	$\leq x < 11000$	48	48	90,56604	90,5660
11000	$\leq x < 21000$	3	51	5,66038	96,2264
	$x \geq 21000$	2	53	3,77358	100,00

Zdroj: Vlastní práce

České Budějovice

Průměrný příjem respondentů z Českých Budějovic je 6 792 Kč. Nejčastěji se jejich příjem pohybuje do 10 000 Kč (218 studentů z 251, tj. 86,85% dotazovaných). 50 % dotazovaných studentů má příjem v rozmezí 3 500 Kč – 7 600 Kč. Maximální příjem je 50 000 Kč. Někteří respondenti uvedli, že nemají žádný příjem. 50% studentů má příjem menší nebo roven 5 500 Kč (viz tabulky 11 a 12).

Tabulka 11: Základní popisné statistiky příjmů studentů studujících v Českých Budějovicích

Proměnná	Popisné statistiky (České Budějovice)						
	N platných	Průměr	Medián	Modus	Četnost modu	Minimum	Maximum
Příjem ČB	251	6792,243	5500,000	5000,000	17	0,000000	50000,00

Proměnná	Popisné statistiky				
	Dolní kvartil	Horní Kvartil	Rozpětí	Kvartilové rozpětí	Sm.odch.
Příjem ČB	3500,000	7600,000	49999,00	4100,000	5812,988

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 12: Rozložení četností (České Budějovice)

OD	DO	Tabulka četností:př. ČB			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
0	<x<=10000	218	218	86,85259	86,8526
10000	<x<=20000	27	245	10,75697	97,6096
20000	<x<=30000	3	248	1,19522	98,8048
30000	<x<=40000	2	250	0,79681	99,6016
40000	<x<=50000	1	251	0,39841	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Testování shody rozložení příjmů v jednotlivých městech

Z tabulek 7, 9 a 11 vyplývá, že v Plzni, Chebu a v Českých Budějovicích cca 80% až 90% respondentů má příjem přibližně do 10 000 Kč. V Praze je situace odlišná, jak ukazují výsledky šetření zaznamenané v tabulce 5 – cca 86% respondentů má příjem do 20 000 Kč. Můžeme tedy vyslovit hypotézu, že příjmy dotazovaných studentů, kteří studují v Praze, se liší od příjmů studentů studujících v Plzni, Chebu a v Českých Budějovicích. K ověření této hypotézy byl použit Kruskal-Wallisův a test vícenásobného porovnání pomocí z-skóre. Metodický postup provedení obou testů můžeme najít např. v publikaci Drápely (2000).

Na základě Kruskal- Wallisova testu bylo zjištěno, že příjmy studentů se v jednotlivých městech od sebe liší ($p\text{-value} = 0,000 < 0,05$ – viz tabulka 14). Pro zjištění, ve kterých městech se příjmy liší, byl proveden výše zmíněný test vícenásobného porovnání pomocí z-skóre, na jehož výsledky můžeme nahlédnout v tabulce 13. Tabulka 14 obsahuje hodnoty testovacích statistik. V případě, že hodnota testovací statistiky je větší než kritická hodnota (v našem případě je kritická hodnota rovna $z_4(0,05) = 2,639$), prokázali jsme rozdíl v příjmech. Z tabulky 14 je zřejmé, že se odlišují příjmy studentů v Praze od příjmů studentů ve sledovaných městech (Cheb, Plzeň a České Budějovice).

Tabulka 13: Výsledky Kruskal-Wallisova testu

Závislá: Příjem	Kruskal-Wallisova ANOVA založ. na poř.; příjem (Data)			
	Nezávislá (grupovací) proměnná : město Kruskal-Wallisův test: $H(3, N=774) = 142,1190$ $p = 0,000$			
	Kód	Počet platných	Součet pořadí	Prům. Pořadí
Praha	101	303	153387,5	506,2294
ČB	102	251	75173,5	299,4960
Plzeň	103	167	53589,0	320,8922
Cheb	104	53	17775,0	335,3774

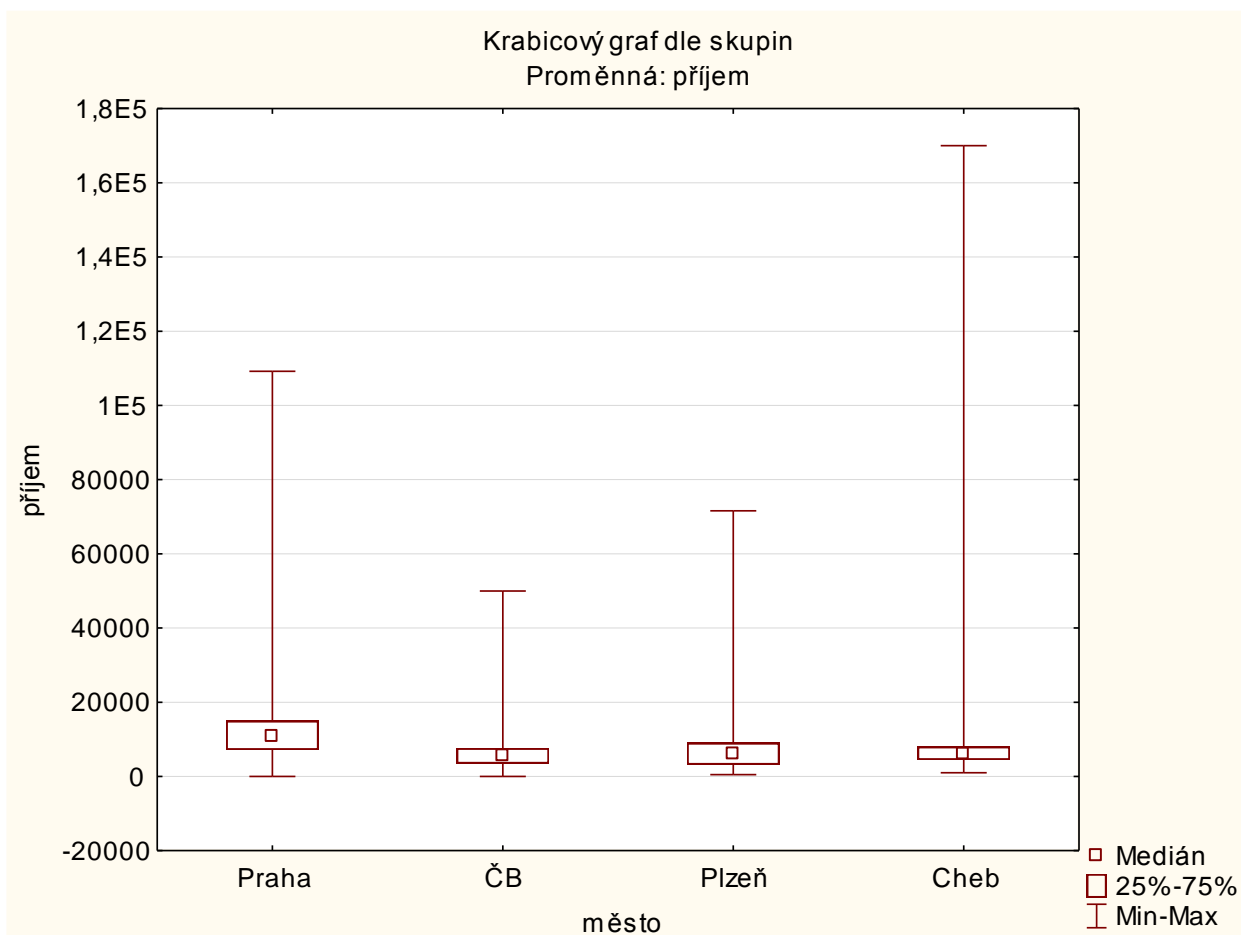
Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 14: Výsledky testu vícenásobného porovnání

Závislá: příjem	Vícenásobné porovnání z' hodnot; příjem (Data_2)			
	Nezávislá (grupovací) proměnná : město Kruskal-Wallisův test: $H(3, N=774) = 142,1190$ $p = 0,000$			
	Praha R:506,23	ČB R:299,50	Plzeň R:320,89	Cheb R:335,38
Praha		10,83386	8,601267	5,132437
ČB			0,958325	1,061637
Plzeň				0,410939

Zdroj: Vlastní práce

Na grafu 2 je znázorněno rozložení příjmů studentů ve sledovaných městech pomocí krabicového grafu, který obsahuje medián příjmů, kvartilové rozpětí (25% - 75%) a celkové rozpětí dat (Min – Max). Z grafu vidíme, že největší rozpětí (rozsah dat) příjmů vykazují příjmy studentů Chebu a poté studentů Prahy. To znamená, že je velká propast mezi příjmy jednotlivých studentů v těchto městech. Naopak příjmy studentů v Českých Budějovicích vykazují nejmenší odlišnost.

Graf 2: Znázornění rozložení příjmů pomocí krabicového grafu

Zdroj: Vlastní práce

Složení příjmů

V tabulce 15 je uveden procentuální podíl položek příjem od rodičů, brigáda v místě bydliště, brigáda v místě studia, stipendia, sociální dávky a jiné na celkovém příjmu studentů. V Praze největší podíl na příjmu studentů činí příjmy z brigád v Praze (40,25%). V Plzni a v Českých Budějovicích největší část celkového příjmu tvoří příjem od rodičů a v Chebu je to příjem z brigád z místa, kde studenti mají trvalý pobyt (53,93%).

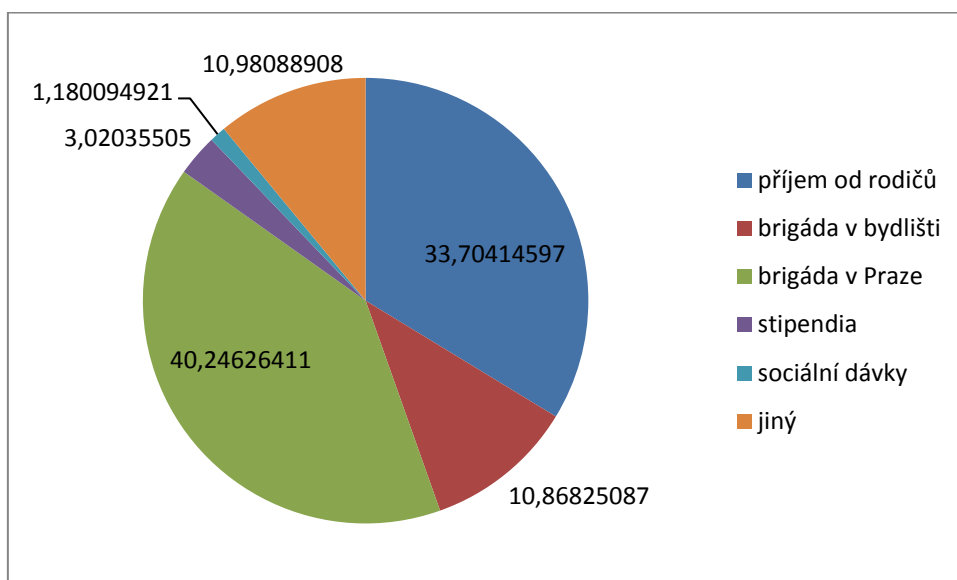
Tabulka 15: Procentuální podíl položek příjmu studentů

položka	Praha	Plzeň	Cheb	České Budějovice
příjem od rodičů	33,70%	39,61%	14,61%	34,22%

brigáda v místě bydliště	10,87%	18,11%	53,93%	17,13%
brigáda v místě studia	40,25%	22,56%	16,05%	14,56%
Stipendia	3,02%	3,54%	1,80%	2,69%
sociální dávky	1,18%	1,69%	2,37%	6,43%
Jiný	10,98%	14,48%	11,43%	24,96%

Zdroj: Vlastní práce

Grafické znázornění složení příjmů z výše uvedených položek ve sledovaných městech je vidět na grafech 3 – 6.

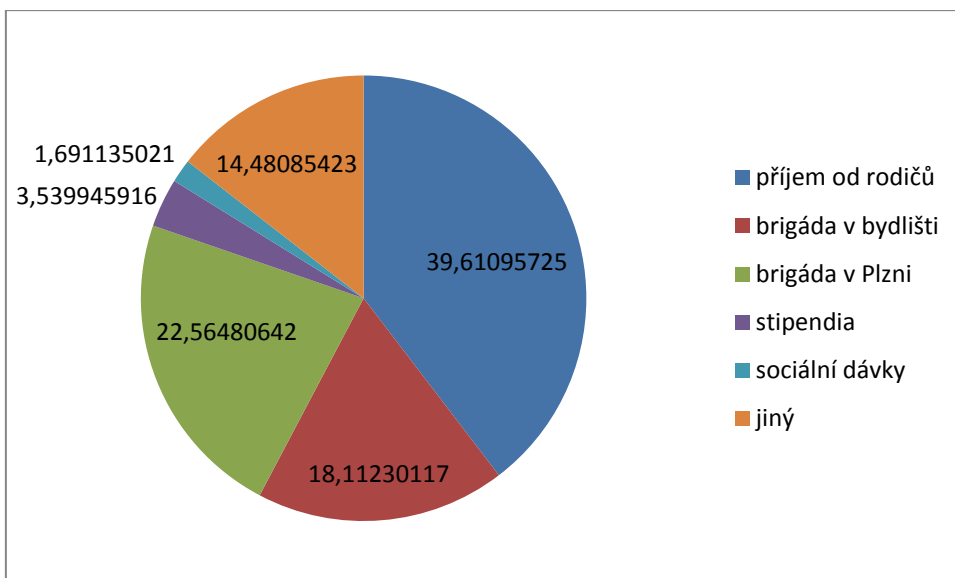

Graf 3: Procentuální složení příjmů v Praze

Zdroj: Vlastní práce

V Praze studenti do položky „jiné“ nejčastěji řadili příjmy jako je výživné, sirotčí důchod, kapesné od prarodičů, stavební spoření, příležitostné dary v rodině a příjmy z podnikání.

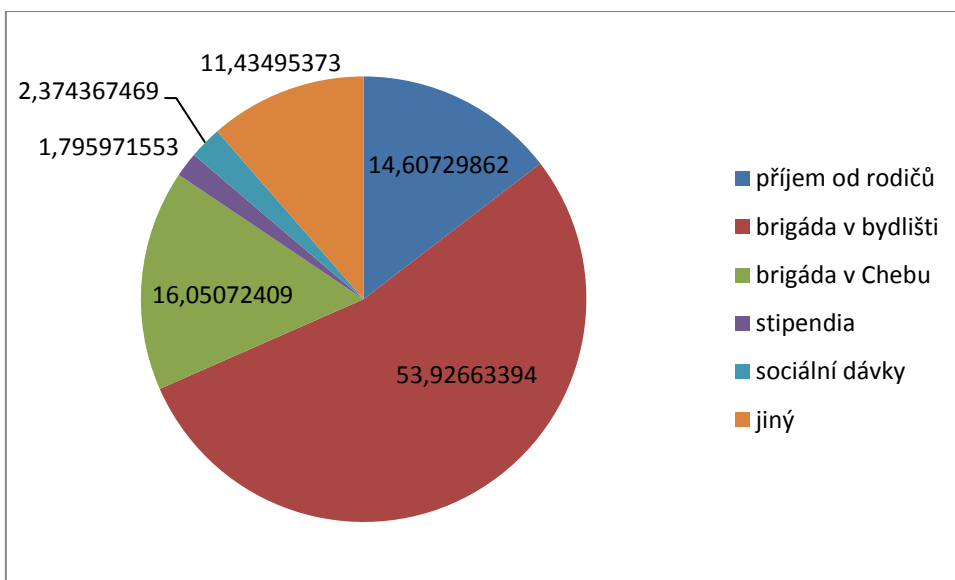

Graf 4: Procentuální složení příjmů v Plzni

Zdroj: Vlastní práce

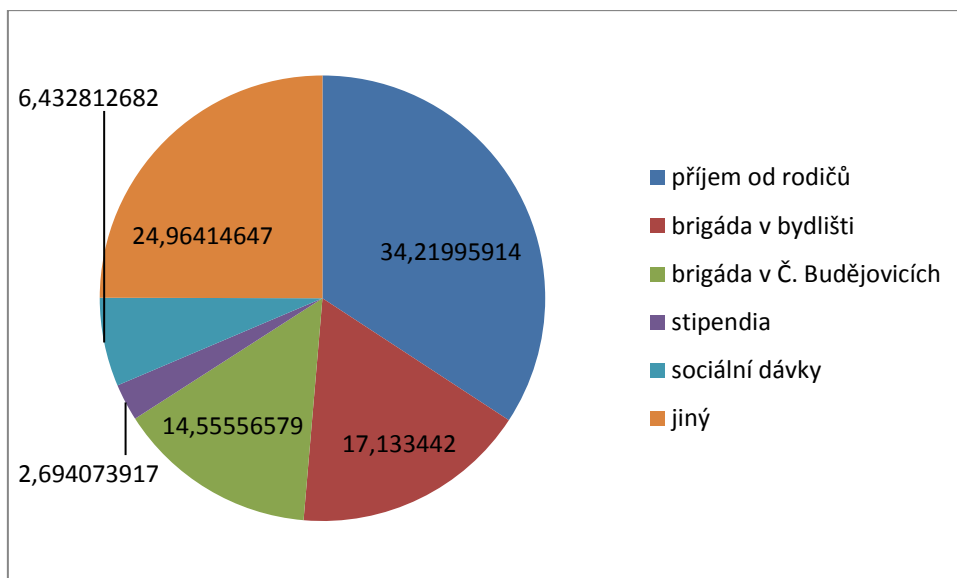
V Plzni studenti do položky „jiné“ nejčastěji řadili příjmy, jako jsou alimenty, sirotčí důchod, peníze od prarodičů, HPP, příjem z investice, příjmy z brigády v zahraničí (USA, Německo).

Graf 5: Procentuální složení příjmů v Chebu

Zdroj: Vlastní práce

V Chebu v položce „jiné“ nejčastěji figurovaly alimenty.

Graf 6: Procentuální složení příjmů v Českých Budějovicích

Zdroj: Vlastní práce

V Českých Budějovicích položka „jiný“ tvoří poměrně velkou část celkového příjmu studentů (24,96%). Studenti zde uváděli příjmy z HPP (12x), z podnikání, sirotčí důchod, alimenty, dárky od prarodičů.

Praha

Výsledky, které jsou uvedeny v příloze 1, můžeme shrnout do následujících závěrů (týkají se města Prahy):

- 21% studentů nedostává žádný příjem od rodičů. Nejčastěji (20,26%) příjem od rodičů činí mezi 40% až 60% z celkového příjmu studentů.
- 74,42% studentů nemá žádný příjem z brigády v místě bydliště.
- 35,54% studentů nemá žádný příjem z brigády v Praze. U 18,93% dotazovaných studentů tvoří příjem z brigády v Praze 80% až 100% z celkového příjmu.
- 61,46% studentů nemá žádný příjem ze stipendií. U 28,9% studentů tvoří příjem ze stipendií do 10% z jejich celkového příjmu.
- 95,68% studentů nepobírá žádnou sociální dávku. Sociální dávka činí do 20% z celkového příjmu u 2,32% dotazovaných studentů.
- 86% studentů nemá jiné příjmy než příjem od rodičů, příjem z brigády v místě bydliště, příjem z brigády v místě studia, stipendia, sociální dávky. Příjem z jiné činnosti činí do 20% z celkového příjmu u 5,32% dotazovaných studentů.

Plzeň

Výsledky, které jsou uvedeny v příloze 2, můžeme shrnout do následujících závěrů: U 40,7% dotazovaných studentů tvoří příjem od rodičů 60% až 100% z celkového příjmu. Na druhé straně 18,56% studentů nedostává žádný příjem od rodičů.

- 71,25% studentů nemá žádný příjem z brigády v místě bydliště.
- 65,3% studentů nemá žádný příjem z brigády v Plzni. Na druhé straně u 10,79% dotazovaných studentů tvoří příjem z brigády v Plzni 80% až 100% z celkového příjmu.
- 75,9% studentů nemá žádný příjem ze stipendií. U 16,26% studentů tvoří příjem ze stipendií do 20% z jejich celkového příjmu.
- 88% studentů nepobírá žádnou sociální dávku. Sociální dávka činí do 20% z celkového příjmu u 7,8% dotazovaných studentů.
- 83,83% studentů nemá jiné příjmy než příjem od rodičů, příjem z brigády v místě bydliště, příjem z brigády v místě studia, stipendia, sociální dávky. Na druhé straně u 5,4% dotazovaných studentů příjem z jiné činnosti činí od 80% do 100% z celkového příjmu.

Cheb

Výsledky, které jsou uvedeny v příloze 3, můžeme shrnout do následujících závěrů:

- U 18,87% dotazovaných studentů tvoří příjem od rodičů 80% až 100% z celkového příjmu. Na druhé straně 52,83% studentů nedostává žádný příjem od rodičů.
- 60,37% studentů nemá žádný příjem z brigády v místě bydliště. U 22,6% dotazovaných studentů tvoří příjem z brigády v místě bydliště 60%-100% z celkového příjmu.
- 58,5% studentů nemá žádný příjem z brigády v Chebu. Na druhé straně u 18,86% dotazovaných studentů tvoří příjem z brigády v Chebu 80% až 100% z celkového příjmu.
- 90,569% studentů nemá žádný příjem ze stipendií. U 5,66% studentů tvoří příjem ze stipendií do 20% z jejich celkového příjmu.
- 96,22% studentů nepobírá žádnou sociální dávku.

- 71,7% studentů nemá jiné příjmy než příjem od rodičů, příjem z brigády v místě bydliště, příjem z brigády v místě studia, stipendia, sociální dávky. Na druhé straně u 11,32% dotazovaných studentů příjem z jiné činnosti činí od 20% do 40% z celkového příjmu.

České Budějovice

Výsledky, které jsou uvedeny v příloze 4, můžeme shrnout do následujících závěrů:

- U 40,7% dotazovaných studentů tvoří příjem od rodičů 60% až 100% z celkového příjmu. Na druhé straně 22,58% studentů nedostává žádný příjem od rodičů.
- 62,9% studentů nemá žádný příjem z brigády v místě bydliště.
- 76,3% studentů nemá žádný příjem z brigády v Českých Budějovicích. Na druhé straně u 9,2% dotazovaných studentů tvoří příjem z brigády v Českých Budějovicích 60% až 100% z celkového příjmu.
- 76,2% studentů nemá žádný příjem ze stipendií. U 19,35% studentů tvoří příjem ze stipendií do 20% z jejich celkového příjmu.
- 66,5% studentů nepobírá žádnou sociální dávku. Sociální dávka činí do 20% z celkového příjmu u 27% dotazovaných studentů.
- 79% studentů nemá jiné příjmy než příjem od rodičů, příjem z brigády v místě bydliště, příjem z brigády v místě studia, stipendia, sociální dávky. Na druhé straně u 8,5% dotazovaných studentů příjem z jiné činnosti činí od 80% do 100% z celkového příjmu.

3.4.2 Analýza výdajů

Složení výdajů

V tabulce 16 lze najít, kolik procent z celkových výdajů dotazovaných studentů tvoří výdaje na jídlo, ubytování, dopravu, volný čas a zábavu, ošacení, alkohol a cigarety, zdravotnické potřeby či jiné výdaje. Po zhlédnutí tabulky můžeme konstatovat, že u studentů studujících v Praze a v Chebu největší výdaje jsou výdaje za jídlo. Skutečnost, že studenti z Prahy vynakládají méně peněz za ubytování než jídlo je způsobena tím, že 1/5 studentů bydlí v Praze s rodiči. Studenti studující v Plzni a v Českých Budějovicích vydávají nejvíce peníze za ubytování, což je ovlivněno skutečností, že velká část

dotazovaných studentů bydlí na koleji nebo privátu. Studenti v Plzni a Chebu vynakládají cca 1/5 výdajů na dopravu, neboť přibližně 36% dotazovaných studentů do školy dojíždí. Studenti v Plzni vydávají ve srovnání s ostatními městy více za nákup alkoholu a cigaret (7,06% z celkových výdajů).

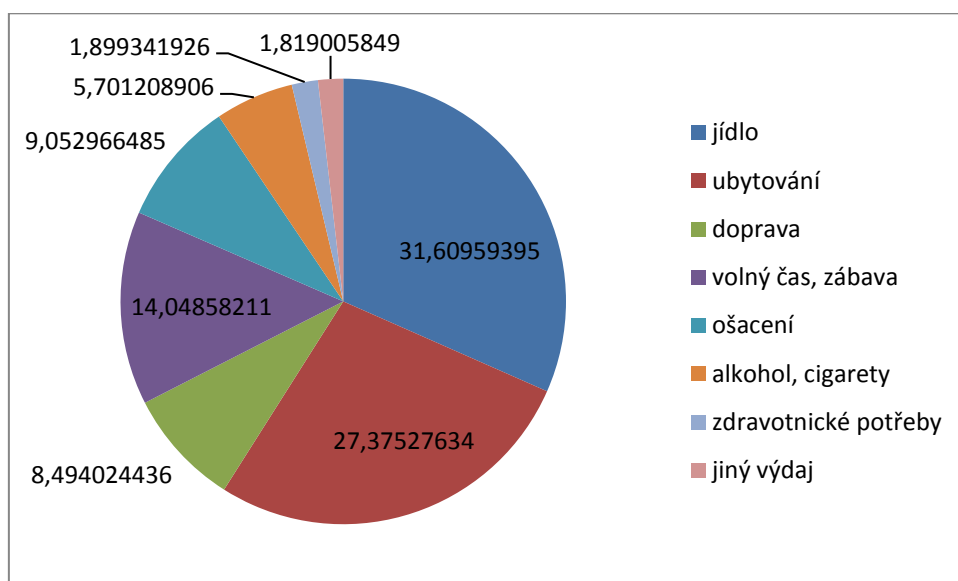
Tabulka 16: Složení výdajů

Položka – typ výdaje	Praha	Plzeň	Cheb	České Budějovice
Jídlo	31,61%	22,48%	29,97%	24,52%
Ubytování	27,38%	25,21%	21,81%	32,15%
Doprava	8,49%	19,38%	18,87%	14,12%
Volný čas, zábava	14,05%	13,54%	11,68%	11,99%
Ošacení	9,05%	9,72%	13,45%	8,20%
Alkohol, cigarety	5,70%	7,06%	2,70%	5,10%
Zdravotnické potřeby	1,90%	1,66%	1,45%	2,42%
Jiný výdaj	1,82%	0,94%	0,07%	1,52%

Zdroj: Vlastní práce

Grafické znázornění složení výdajů z výše uvedených položek ve sledovaných městech je vidět na grafech 7 – 10.

Praha

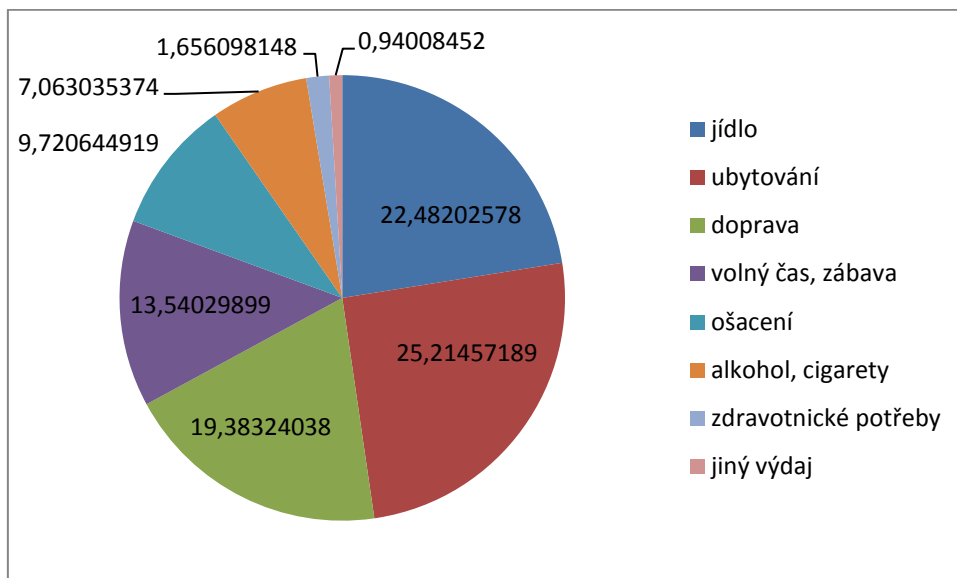

Graf 7: Procentuální složení výdajů v Praze

Zdroj: Vlastní práce

V Praze studenti do položky „jiné výdaje“ nejčastěji řadili výdaje za telefon, cestování, benzín, kosmetiku, kadeřníka, drogerie, sport a výdaje za domácí zvířata.

Plzeň

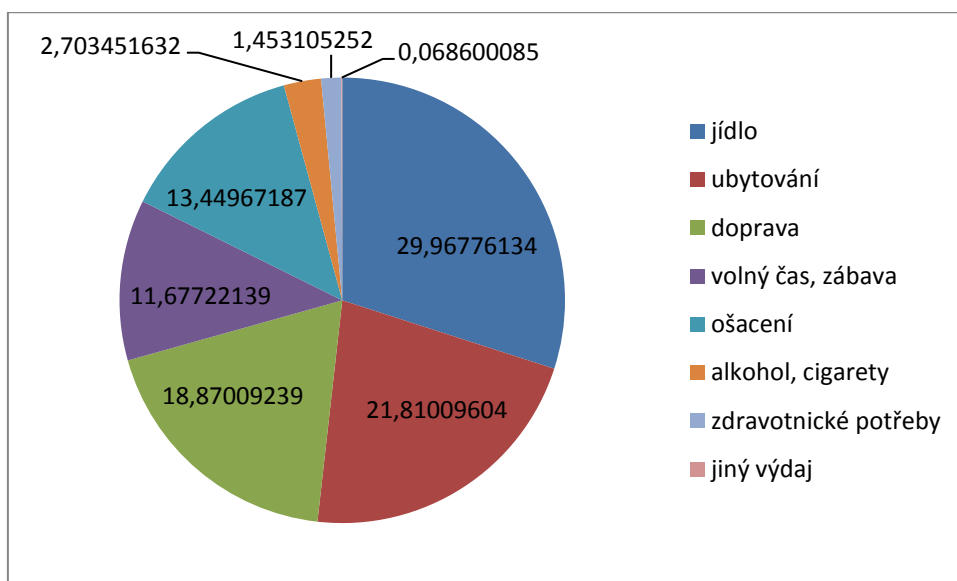

Graf 8: Procentuální složení výdajů v Plzni

Zdroj: Vlastní práce

V Plzni studenti uváděli jako „jiné výdaje“ cestování, domácí zvířata, sport, knihy, telefon, pojistné a výdaje za telefon.

Cheb

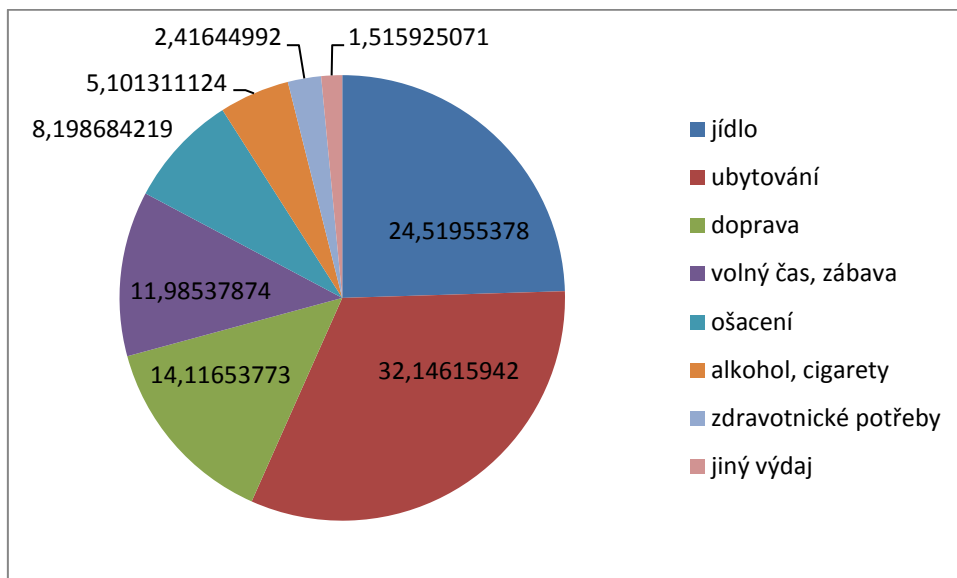

Graf 9: Procentuální složení výdajů v Chebu

Zdroj: Vlastní práce

V Chebu je velmi nízké procentuální zastoupení „jiných výdajů“ (0,07%). Pouze jeden student uvedl jako jiný výdaj sport.

České Budějovice

Graf 10: Procentuální složení výdajů v Českých Budějovicích

Zdroj: Vlastní práce

Studenti z Českých Budějovic uváděli jako „jiné výdaje“ výdaje za sport, mobil, drogerii, internet a kosmetiku.

Nyní se podíváme podrobněji na složení výdajů v jednotlivých městech. Zjištění uvedená níže vycházejí z tabulek, které jsou součástí přílohy 5, přílohy 6, přílohy 7 a přílohy 8.

Praha

Základní zjištění:

- U 55,3% studentů výdaje za jídlo se pohybují v rozmezí 20% až 40% z celkových výdajů
- 35% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Praze nebo dojíždí)
- U 63,2% studentů výdaje za dopravu tvoří 0% až 20% z celkových výdajů
- Z celkových výdajů u 36,4% studentů případně na zábavu 10-20%
- Na ošacení u 34,4% dotazovaných studentů případně do 10% z celkových výdajů

- Pozitivní je, že 44% dotazovaných studentů neutratí nic za alkohol a cigarety. Na druhé straně u 51% studentů výdaje na alkohol a cigarety tvoří do 20% celkových výdajů.
- 90% studentů uvedlo, že nemá žádné jiné další výdaje (viz specifikace výdajů v tabulce 36).

Plzeň

Základní zjištění:

- U 47,3% studentů výdaje za jídlo se pohybují v rozmezí 10% až 30% z celkových výdajů
- Ačkoliv 46,1% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Plzni nebo dojíždí), tak studenti v Plzni (viz tabulka 36) mají největší výdaje za ubytování (25,21% z celkových výdajů). U 35,2% studentů se výdaje za ubytování pohybují v rozmezí 20% až 50% z celkových výdajů.
- Pouze 4,79% dotazovaných studentů odpovědělo, že nemá žádné výdaje za dopravu. U 71% studentů se výdaje za dopravu pohybují v rozmezí 0% až 40% z celkových výdajů.
- Z celkových výdajů u 75,44% studentů případně na zábavu 0-40%. 14,97% studentů za zábavu neutratí vůbec nic.
- U 56,88% dotazovaných výdaje za ošacení se pohybuje od 0% až 50% z celkových výdajů.
- 58,1% studentů neutratí žádné peníze za cigarety a alkohol. Na druhé straně u 3,6% studentů výdaje za alkohol a cigarety se pohybují od 40% do 50% z celkových výdajů.

Cheb

Základní zjištění:

- U 41,5% studentů výdaje za jídlo se pohybují v rozmezí 30% až 50% z celkových výdajů

- 43,4% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Chebu nebo dojíždí). Na druhé straně u 21% dotazovaných studentů výdaje za ubytování tvoří 30%-40% z celkových výdajů.
- 28,3% studentů nezaplatí za dopravu nic. U 21% studentů výdaje za dopravu tvoří 20% až 40% z celkových výdajů
- Z celkových výdajů u 32% studentů případně na zábavu 10-20%. 19% dotazovaných studentů za zábavu neutratí žádné peníze.
- Na ošacení u 26,4% dotazovaných studentů případně 10%-20% z celkových výdajů. Překvapující je, že 35,9% studentů za ošacení neutratí nic.
- Pozitivní je, že 75,4% dotazovaných studentů neutratí nic za alkohol a cigarety. U 9,4% dotazovaných studentů tvořily výdaje na alkohol a cigarety 5%-10% z celkových výdajů.
- 90,56% studentů uvedlo, že nemá žádné jiné další výdaje (viz specifikace výdajů v tabulce 36).

České Budějovice

Základní zjištění:

- U 42,4% studentů výdaje za jídlo se pohybují v rozmezí 20% až 40% z celkových výdajů
- 32,8% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Č. Budějovicích nebo dojíždí). Na druhé straně u 31,6% dotazovaných studentů výdaje za ubytování tvoří 40%-60% z celkových výdajů.
- 7,6% studentů nezaplatí za dopravu nic. U 50 % studentů výdaje za dopravu tvoří 10% až 30% z celkových výdajů
- Z celkových výdajů u 41,2% studentů případně na zábavu 10-30%. 19% dotazovaných studentů za zábavu neutratí žádné peníze.
- 41,6% dotazovaných studentů neutratí nic za alkohol a cigarety. U 40,8% dotazovaných studentů tvořily výdaje na alkohol a cigarety do 10% z celkových výdajů.

- Zajímavé je, že studenti z Českých Budějovic mají ze všech studentů sledovaných měst největší výdaje na zdravotnické potřeby. U 36,8% studentů tvoří tyto výdaje do 10% z celkových výdajů.
- Studenti na rozdíl od studentů ostatních sledovaných měst mají větší výdaje i v kategorii „jiné“. U 16,8% činí tyto výdaje do 10% z celkových výdajů.

3.4.3 Příjmy versus výdaje

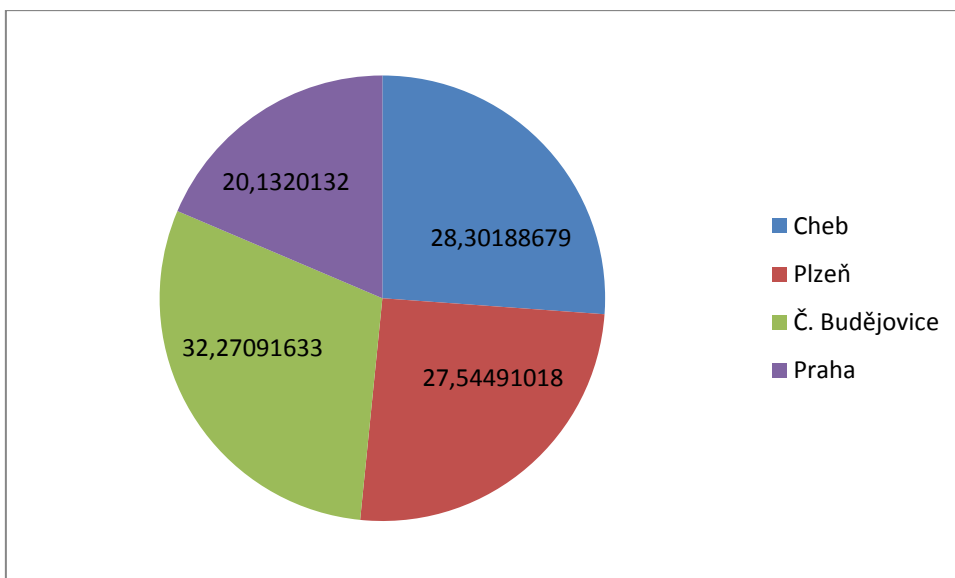
Tato část výzkumného šetření se zabývá otázkou, zda jsou studenti schopni pokrýt své finanční potřeby svými příjmy.

V tabulce 17 můžeme najít procentuální zastoupení různých typů rozpočtů v jednotlivých městech. Vzhledem k tomu, že vyrovnaný rozpočet mělo velmi málo respondentů, tak byly vytvořeny pouze dvě kategorie: rozpočet schodkový a rozpočet vyrovnaný, resp. přebytkový. Z údajů této tabulky je zřejmé, že nejméně s penězi vycházejí studenti studující v Českých Budějovicích. Celkem 32,27% respondentů má rozpočet schodkový. Na druhé straně studenti studující v Praze vycházejí s penězi nejlépe (pouze 20,13% dotazovaných má rozpočet schodkový). Tato zjištění můžeme přikládat skutečnosti, že průměrný příjem dotazovaných studentů je v Českých Budějovicích 6 792 Kč, zatímco v Praze 12 473Kč, tzn. přibližně poloviční (viz údaje v kapitole 4.2.1).

Tabulka 17: Procentuální zastoupení různých typů rozpočtů v jednotlivých městech

Město	Rozpočet schodkový	Rozpočet vyrovnaný, resp. přebytkový
Cheb	28,3%	71,7%
Plzeň	27,54%	72,46%
Č. Budějovice	32,27%	67,73%
Praha	20,13%	79,87%

Zdroj: Vlastní práce

Graf 11: Procentuální zastoupení schodkového rozpočtu v jednotlivých městech

Zdroj: Vlastní práce

Výše uvedené údaje mohou vést k hypotéze, že typ rozpočtu závisí na městě, ve kterém studenti studují. Za účelem ověření této hypotézy byl použit test nezávislosti v kontingenční tabulce, na jehož výsledky můžeme nahlédnout do tabulky 18 a tabulky 19. Vzhledem k tomu, že $p\text{-value} = 0,012716 < 0,05$, prokázali jsme závislost typu rozpočtu na městě, ve kterém studenti studují. Cramérův koeficient (viz tabulka 20) je roven 0,1182565, což ukazuje na to, že závislost je velmi slabá.

Tabulka 18: Kontingenční tabulka (očekávané četnosti) – Výstup ze STATISTICA 12

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti					
Četnost označených buněk > 10					
Pearsonův chí-kv. : 10,8241, sv=3, p=,012716					
typ rozpočtu	město Cheb	město Praha	město Plzeň	město Č. Budějovice	Řádk. součty
Sch	13,90052	79,4690	43,7997	65,8307	203,0000
Př	39,09948	223,5310	123,2003	185,1693	571,0000
Vš.skup.	53,00000	303,0000	167,0000	251,0000	774,0000

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 19: Cramérův koeficient - Výstup ze STATISTICA 12

Statist.	Statist. : typ rozpočtu(2) x město(4)		
	Chí-kvadr.	sv	p
Fí	,1182565		
Kontingenční koeficient	,1174382		
Cramér. V	,1182565		

Zdroj: Vlastní práce

3.4.4 Rozpočet žen versus rozpočet mužů

Další otázka, která nás zajímala, byla, zda s penězi hospodaří lépe ženy nebo muži. V tabulce 20 je uvedeno procentuální zastoupení různých typů rozpočtů u žen a mužů ve sledovaných městech (grafické znázornění lze vidět na grafu 12 a grafu 13). Po zhlédnutí vidíme, že v Chebu a v Praze vycházejí s penězi lépe muži než ženy, zatímco v Plzni a v Českých Budějovicích je tomu naopak. Můžeme tedy vyslovit hypotézu, že typ rozpočtu není ovlivněn pohlavím. K ověření jsme použili opět test nezávislosti v kontingenční tabulce, jehož výsledky jsou uvedeny v tabulce 21. Vzhledem k tomu, že $p\text{-value} = 0,911227 > 0,05$, prokázali jsme, že typ rozpočtu opravdu není ovlivněn pohlavím.

Tabulka 21: Procentuální zastoupení různých typů rozpočtů u žen a mužů ve sledovaných městech

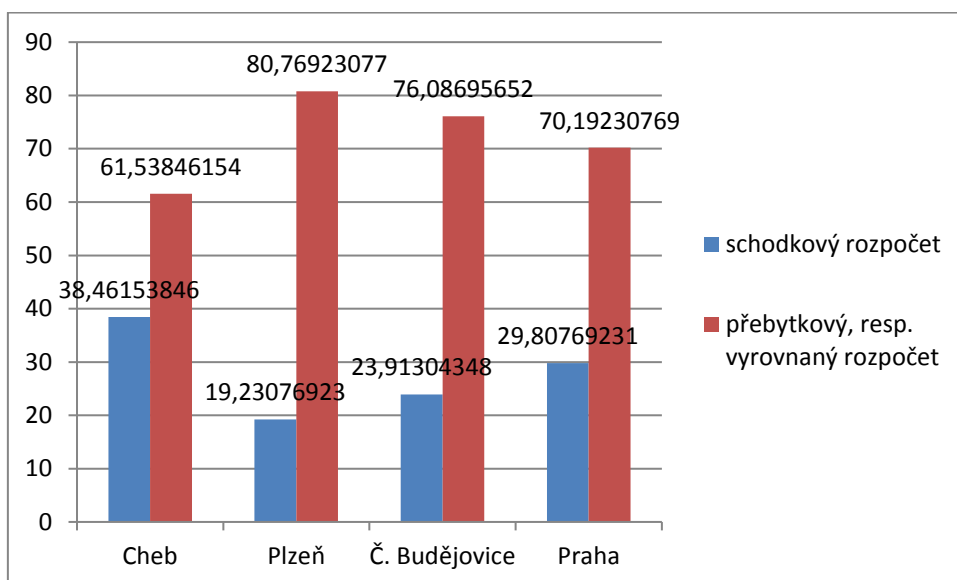
Město	Ženy		Muži	
	Rozpočet schodkový	Rozpočet vyrovnaný, resp. přebytkový	Rozpočet schodkový	Rozpočet vyrovnaný, resp. přebytkový
Cheb	38,46%	61,54%	25%	75%
Plzeň	19,23%	80,77%	31,30%	68,70%
Č. Budějovice	23,91%	76,09%	37,84%	65,85%
Praha	29,81%	70,19%	15,08%	84,92%

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 22: Kontingenční tabulka – výstup ze STATISTIKA 12

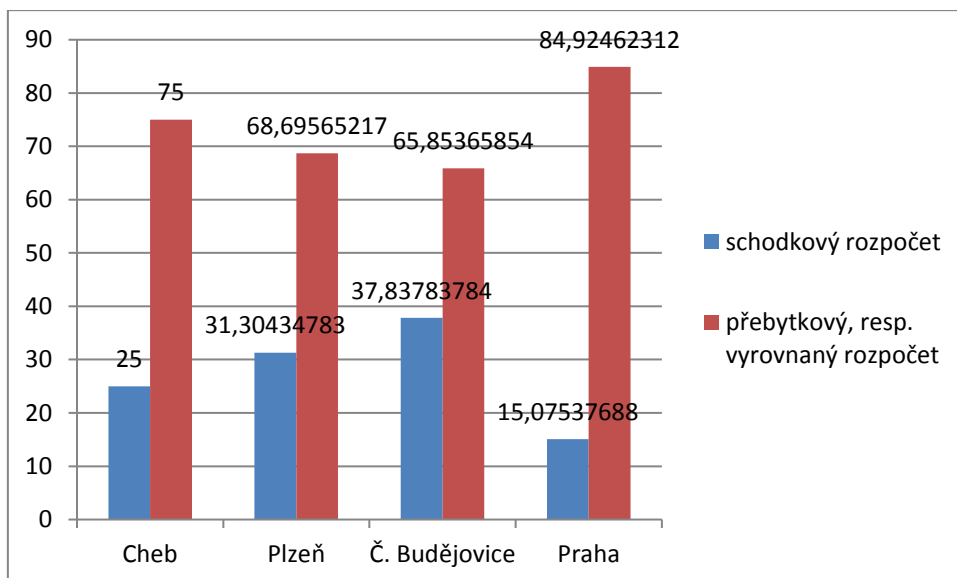
Souhrnná tab.: Očekávané četnosti			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 0,012430, sv=1, p=,911227			
Pohlaví	Typ rozpočtu	Typ rozpočtu	Řádkové součty
	sch	př	
Žena	56,3889	158,6111	215,000
Muž	146,6111	412,3889	559,000
Vš.skup.	203,0000	571,0000	774,0000

Zdroj: Vlastní práce

Graf:12: Procentuální zastoupení různých typů rozpočtů u žen ve sledovaných městech

Zdroj: Vlastní práce

Graf:13: Procentuální zastoupení různých typů rozpočtů u mužů ve sledovaných městech

Zdroj: Vlastní práce

3.4.5 Spokojenost se životem ve městě a na koleji

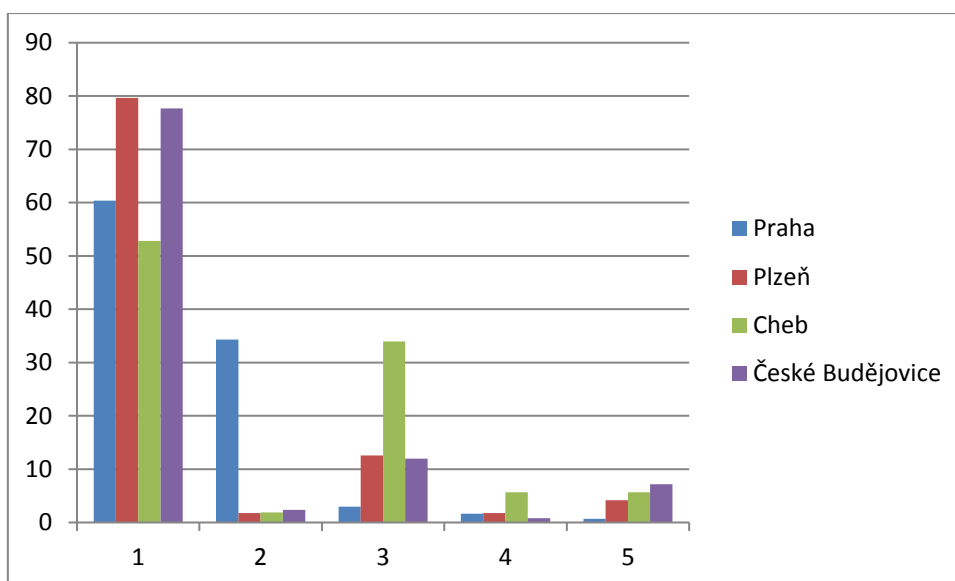
Součástí dotazníkového šetření bylo i zkoumání spokojenosti studentů se životem ve městě a na koleji. V tabulce 22 najdeme procentuální zastoupení v kategoriích spokojenosti: spokojen, částečně spokojen, částečně nespokojen, nespokojen, žádná odpověď ve sledovaných městech. Vidíme, že nejvíce jsou spokojeni studenti v Plzni (79,64%) a v Českých Budějovicích (77,69%). Nejméně jsou spokojeni studenti v Chebu (52,83%).

Na důvody nespokojenosti můžeme nahlédnout v tabulkách 23 - 26. Hlavními důvody nespokojenosti studentů v Chebu jsou nepřizpůsobiví občané. Tito studenti neměli žádné výhrady ke koleji, MHD a ani ke kulturnímu a sportovnímu vyžití. Studenti studující v Praze měli výhrady především k ubytování na koleji a k menze. Studenti z Plzně byli převážně bez výhrad. Tato skutečnost odpovídá jejich hodnocení se spokojeností s životem ve městě a na koleji. Ačkoliv studenti v Českých Budějovicích hodnotili život ve městě a na koleji vesměs pozitivně, tak měli mnoho konkrétních připomínek (viz tabulka 26).

Tabulka 22: Procentuální zastoupení v kategoriích spokojenosti

Město	Spokojen 1	Částečně spokojen 2	Částečně nespokojen 3	Nespokojen 4	Žádná odpověď 5
Praha	60,40%	34,32%	2,97%	1,65%	0,66%
Plzeň	79,64%	1,80%	12,57%	1,80%	4,19%
Cheb	52,83%	1,89%	33,96%	5,66%	5,66%
Č. Budějovice	77,69%	2,39%	11,95%	0,80%	7,17%

Zdroj: Vlastní práce

Graf 14: Procentuální zastoupení v kategoriích spokojenosti

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 23 Důvody nespokojenosti studentů studujících v Praze

Důvod	Přípomínky
Koleje, privat	<ul style="list-style-type: none"> • hrozné vybavení Blanice • malé pokoje • 5 spolubydlících • spolužití s muži • špinavá a stará koupelna • padá omítka - nehygienické • stěhování po každém semestru

	<ul style="list-style-type: none"> • ubytování je daleko a nedostatečně vybavené • vybavení bytu • málo soukromí a klidu • velká vzdálenost koleje od centra • sociální zařízení společné na chodbě, nečisté
Menza	<ul style="list-style-type: none"> • libovější maso v menze • fronty v menze • burgery • občas špatné jídlo z nekvalitních surovin • malé porce v menze • chemie v jídle • nízká kvalita • drahá menza • jídlo je studené • neochota • alergie na lepek, menza nevaří pro celiaky • cena jídla v menze neodpovídá kvalitě
MHD	<ul style="list-style-type: none"> • problémy s MHD • horší spojení od kolejí
Kulturní vyžití	<ul style="list-style-type: none"> • drahé kavárny a kluby • chybí příroda • nemá možnost se vyžít ve čtvrti, kde bydlí
Sportovní vyžití	<ul style="list-style-type: none"> • nevstřícnost vůči cyklistům
Jiný důvod	<ul style="list-style-type: none"> • moc velké a lidnaté město • není bezpečno

	<ul style="list-style-type: none"> • příliš mnoho sociálně slabých na ulicích – obtěžují • sexuální obtěžování na nádraží, ve škole, na koleji • hluk a znečištěné životní prostředí • nehezké okolí koleje
--	---

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 24: Důvody nespokojenosti studentů studujících v Plzni

Důvod	Připomínky
Koleje, privát	Nebyla uvedena žádná připomínka
Menza	<ul style="list-style-type: none"> • v menze není strava pro celiaky
MHD	Nebyla uvedena žádná připomínka
Kulturní vyžití	Nebyla uvedena žádná připomínka
Sportovní vyžití	Nebyla uvedena žádná připomínka
Jiný důvod	<ul style="list-style-type: none"> • všude moc lidí • nedostatečná bezpečnost ve městě • nejsou brigády • kriminalita • málo zeleně

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 25: Důvody nespokojenosti studentů studujících v Chebu

Důvod	Připomínky
Koleje, privát	Nebyla uvedena žádná připomínka
Menza	Nemají – nebyly tudíž připomínky
MHD	Nebyla uvedena žádná připomínka
Kulturní vyžití	Nebyla uvedena žádná připomínka
Sportovní vyžití	Nebyla uvedena žádná připomínka
Jiný důvod	<ul style="list-style-type: none"> • mnoho objektů v centru s Vietnamci • drogy • znečištění části města • menšiny

	<ul style="list-style-type: none"> • nepřizpůsobiví občané • bezdomovci
--	---

Zdroj: Vlastní práce

Tabulka 26: Důvody nespokojenosti studentů studujících v Českých Budějovicích

Důvod	Připomínky
Koleje, privat	<ul style="list-style-type: none"> • špína na koleji • nedodržování nočního klidu • spí na koleji 8x za měsíc, ale musí platit celý měsíc • nejsou mikrovlnky • fronty na sprchu • malé pokoje • na koleji zima • rezavá voda
Menza	<ul style="list-style-type: none"> • málo zdravého jídla • v těstovinách často těstoviny z předcházejícího dne • málo lehčích jídel • fronty • tučné jídlo • malé porce masa
MHD	<ul style="list-style-type: none"> • špatná doprava • situace ve špičkách • dopravní síť ve městě • v noci málo spojů
Kulturní vyžití	<ul style="list-style-type: none"> • málo divadel
Sportovní vyžití	<ul style="list-style-type: none"> • málo hřišť
Jiný důvod	<ul style="list-style-type: none"> • málo parkovacích míst • kriminalita

Zdroj: Vlastní práce

4 Závěr

Z výše uvedeného výzkumu vyplývá, že příjmy studentů v Praze vysoce převyšují příjmy v ostatních městech, což bylo potvrzeno i statistickou metodou Kruskal-Wallisův test. V jednotlivých městech pak největší rozdílnost v příjmech vykazuje Cheb, nejmenší pak České Budějovice. Zdroji příjmů je – s výjimkou Chebu – nejčastěji příjem od rodičů, druhé místo pak zaujímají brigády, které jsou naopak v Chebu častější (53,93 %).

Kromě dalších obvyklých příjmů jako jsou stipendia a sociální dávky studenti uváděli v položce „jiné“ nejčastěji výživné, sirotčí důchod, kapesné od prarodičů, stavební spoření, příležitostné dary v rodině a příjmy z podnikání.

Část studentů ve všech městech uvedlo, že nemají žádný příjem od rodičů, 21 % v Praze, 18,56 % v Plzni, 52,83 % v Chebu a 22,58 % v Českých Budějovicích, což znamená, že se živí z vlastních zdrojů.

74,42 % **pražských** studentů uvádí, že nemá žádný příjem z brigády v místě bydliště. Naopak 18,93 % studentů uvádí, že příjem z brigády v Praze činí jejich 80 až 100 % příjmu. Celkem 28,9 % studentů má příjem ze stipendií, což činí do 10 % jejich příjmu. To je velmi odlišná situace od jiných měst. Nejen že pražští studenti mají výrazně vyšší příjmy, jejich zdrojem je ale také ve vyšším podílu město poskytováním pracovních příležitostí, ať již brigád nebo i pracovních poměrů nebo podnikání.

Výdaje za jídlo u studentů je v tomto vzorku respondentů v rozmezí 20% až 40% z celkových výdajů Speciální dietu pro celiaky vaří pouze menza v Českých Budějovicích a v Praze je tento fakt studenty dosti kritizován, protože jim výrazně zvyšuje jejich náklady na stravování (podle serveru [www. bezlepkovadieta.cz](http://www.bezlepkovadieta.cz) je v naší republice evidováno kolem 50 000 postižených touto chorobou což je zhruba 2,5 % populace)

35% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Praze nebo dojíždí), tedy 65 % studentů z uvedeného vzorku platí v Praze za ubytování a ovlivňuje tak trh s nemovitostmi. Z celkových výdajů u 36,4 respondentů připadne na zábavu jen 10 – 20 % a na ošacení dokonce do 10 % (u 34,4 % studentů).

Pozitivní je, že 44 % dotazovaných studentů neutratí nic za alkohol a cigarety. Na druhé straně u 51 % studentů výdaje na alkohol a cigarety tvoří do 20% celkových výdajů.

U **plzeňských** studentů poměrně vysoké procento – 71,25 % - uvádí, že nemají brigádu v místě bydliště. 65,3 % studentů však také uvádí, že nemá brigádu v Plzni. Tzn., že 34,7 % ji v Plzni má a ovlivňuje trh práce. Na druhé straně u 10,79% dotazovaných studentů tvoří příjem z brigády v Plzni 80% až 100% z celkového příjmu. Je zde tedy možno vidět značný vliv studentů na pracovní trh.

U 47,3% studentů se výdaje za jídlo pohybují v rozmezí 10% až 30% z celkových výdajů. Ačkoliv 46,1% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Plzni nebo dojíždí), mají studenti v Plzni největší výdaje za ubytování (25,21% z celkových výdajů). Tzn., že 53,9 % platí za ubytování v Plzni a ovlivňuje trh s nemovitostmi. U 35,2% studentů se výdaje za ubytování pohybují v rozmezí 20% až 50% z celkových výdajů. U 71% studentů se výdaje za dopravu pohybují v rozmezí 0% až 40% z celkových výdajů. Za zábavu u 75,44% studentů připadne 0-40%. 14,97% studentů za zábavu neutrácí vůbec nic. U 56,88% dotazovaných výdaje za ošacení se pohybují od 0% až 50% z celkových výdajů. 58,1% studentů neutrácí žádné peníze za cigarety a alkohol. Na druhé straně u 3,6% studentů výdaje za alkohol a cigarety se pohybují od 40% do 50% z celkových výdajů

V **Chebu** tvoří u 18,87 % studentů příjem od rodičů 80 až 100 % jejich příjmu. 60,37 % studentů nemá brigádu v místě bydliště. 58,5 % dotazovaných nemá brigádu v Chebu, naopak u 18,86 % tvoří příjem z brigád v Chebu 80 až 100 % celkového příjmu.

U 41,5% studentů výdaje za jídlo se pohybují v rozmezí 30% až 50% z celkových výdajů. To je zřejmě dáno tím, že zvýhodněné stravování v menze toto město nenabízí. Je to zřejmě dáno malým počtem studentů v tomto městě – viz příloha 11. Možná by bylo vhodné, kdyby se vedení školy domluvilo na stravování s některou střední školou, což by mohlo pomoci ekonomice některé ze středoškolských jídelen. 43,4% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Chebu nebo dojíždí). Na druhé straně u 21% dotazovaných studentů výdaje za ubytování tvoří 30 % až 40% z celkových výdajů. 28,3% studentů nezaplatí za dopravu nic. U 21% studentů výdaje za dopravu činí 20% až 40% z celkových výdajů. Z celkových výdajů u 32% studentů připadne na zábavu 10 až 20%. 19% dotazovaných studentů za zábavu neutratí žádné peníze. Na ošacení u 26,4% dotazovaných studentů připadne 10% až 20% z celkových výdajů. Překvapující je, že 35,9% studentů za ošacení neutratí nic. Zřejmě jim kupují oděvy rodiče, což studenti nevidí jako příjem. Pozitivní je, že 75,4% dotazovaných studentů neutratí nic za alkohol a cigarety, což je v tomto průzkumu nejvyšší podíl studentů. Na druhé straně je nabídka

volnočasových aktivit v Chebu poměrně malá a s ohledem na stíznosti studentů je zřejmě pohyb po městě ve večerních hodinách nepříjemný, ne-li dokonce nebezpečný. U 9,4% dotazovaných studentů tvořily výdaje na alkohol a cigarety 5% až 10% z celkových výdajů. Proto také zřejmě 90,56% studentů uvedlo, že nemá žádné jiné další výdaje.

U 40,7 % studentů z **Českých Budějovic** tvoří příjem od rodičů 60 až 100 % jejich celkového příjmu. 62,9 % jich nemá brigádu v místě bydliště. 76,3 % studentů nemá žádný příjem z brigád, naopak 9,2 % studentů vykázalo příjem v rozmezí 60 až 100 % jejich celkového příjmu.

U 42,4% studentů se výdaje za jídlo pohybují v rozmezí 20% až 40% z celkových výdajů. Jak se ukázalo v tomto šetření, je menza v Českých Budějovicích zřejmě jediná ze sledovaných zařízení, kde se vaří jídlo i pro celiaky. 32,8% studentů nemá žádné výdaje za ubytování (bydlí v Č. Budějovicích nebo dojíždí). Což ale na druhé straně znamená, že 77,2 % studentů za ubytování platí a významně ovlivňuje trh s nemovitostmi. Na druhé straně u 31,6% dotazovaných studentů výdaje za ubytování tvoří 40%-60% z celkových výdajů. Výdaje na dopravu u 50% studentů tvoří 10% až 30% z celkových výdajů. Z celkových výdajů u 41,2% studentů připadne na zábavu 10 % až 30%. 19% dotazovaných studentů za zábavu neutratí žádné peníze. 41,6% dotazovaných studentů neutratí nic za alkohol a cigarety. Naopak u 40,8% dotazovaných studentů tvořily výdaje na alkohol a cigarety do 10% z celkových výdajů. Zajímavé je, že studenti z Českých Budějovic mají ze všech studentů sledovaných měst největší výdaje na zdravotnické potřeby. U 36,8% studentů tvoří tyto výdaje do 10% z celkových výdajů. Je to zřejmě způsobeno faktem, že při distribuci dotazníků byli studenti informováni o tom, co lze například vyplnit do kolonky „jiné výdaje“. Studenti na rozdíl od studentů ostatních sledovaných měst mají větší výdaje i v kategorii „jiné“. U 16,8% činí tyto výdaje do 10% z celkových výdajů.

Co se týká obecné situace sociálních dávek a **stipendií**, je situace následující. V Praze pobírá stipendia 28,9 %, v Plzni 16,26 %, v Chebu 5,66 % a v Českých Budějovicích 19,35 %. Nejčastěji byla uváděna stipendia na ubytování.

U **sociálních dávek** je situace taková, že v Praze je pobírá pouze 2,32 % dotazovaných studentů, v Plzni 7,8 %, v Chebu 3,78 % a v Českých Budějovicích 27 %. Z těchto údajů je možno s velkou opatrností vyvodit, že studium je v České republice poměrně snadno finančně dostupné a že sociální dávky nejsou na studia využívány příliš.

Dále lze konstatovat, že u studentů studujících v Praze a v Chebu **největší výdaje** jsou za jídlo. Je to také dáno cenovou hladinou a tím, že Cheb menzu vůbec nemá a v Praze bylo ke kvalitě stravování studentů dost připomínek. Dále pražská menza nevaří jídla pro celiaky, jejichž stravování je výrazně dražší v porovnání se stravováním pro zdravé studenty. Skutečnost, že studenti z Prahy vynakládají méně peněz za ubytování než jídlo je způsobena tím, že 20 % studentů bydlí v Praze s rodiči. Studenti studující v Plzni a v Českých Budějovicích vydávají nejvíce peníze za ubytování, neboť velká část dotazovaných studentů bydlí na koleji nebo privátu. Studenti v Plzni a Chebu vynakládají cca 20 % výdajů na dopravu, neboť přibližně 36% dotazovaných studentů do školy dojíždí. Studenti v Plzni vydávají ve srovnání s ostatními městy více za nákup alkoholu a cigaret (7,06% z celkových výdajů).

Vzhledem k tomu, že vyrovnaný **rozpočet** mělo velmi málo respondentů, byly vytvořeny pouze dvě kategorie: rozpočet schodkový a rozpočet vyrovnaný, resp. přebytkový. Nejhůře s penězi vycházejí studenti studující v Českých Budějovicích. Celkem 32,27% respondentů má rozpočet schodkový. Což ale koresponduje se sociálními dávkami (u studentů v Č. Budějovicích také nejvyšší – 27 %). Na druhé straně to ale také znamená, že studenti v Českých Budějovicích nemají dobrou znalost rozpočtů a je třeba ještě zvýšit úsilí v této problematice na hodinách. Bohužel je zde jeden aspekt, který žádný vyučující neovlivní a tou je příklad a výchova v rodině a schopnost odolat lákadlům okolí, pokud není dostatek prostředků. Studenti studující v Praze vycházejí s penězi nejlépe (pouze 20,13% dotazovaných má rozpočet schodkový). I toto zjištění odpovídá vypláceným dávkám (2,7 %) a nejvyšším průměrným příjmům. Dále lze tato zjištění přičíst skutečnosti, že průměrný příjem dotazovaných studentů je v Českých Budějovicích 6 792Kč, zatímco v Praze 12 473Kč, tzn. přibližně poloviční.

Zjištěné údaje vedly k vyslovení hypotézy, že typ rozpočtu závisí na městě, ve kterém studenti studují. Za účelem ověření této hypotézy byl použit test nezávislosti v kontingenční tabulce. Hodnota $p\text{-value} = 0,012716 < 0,05$, byla tedy tato skutečnost prokázána.

Při srovnání **hospodaření s penězi mezi muži a ženami** se ukázalo, že v Chebu a v Praze vycházejí s penězi lépe muži než ženy, zatímco v Plzni a v Českých Budějovicích je tomu naopak. Také statistickým ověřením případné hypotézy, že typ rozpočtu není ovlivněn pohlavím v kontingenční tabulce, bylo $p\text{-value} = 0,911227 > 0,05$, prokázali jsme tedy, že typ rozpočtu opravdu není ovlivněn pohlavím.

Co se **studentské spokojenosti** týká, byla nejvyšší v Plzni (79,64%) a v Českých Budějovicích (77,69%). Nejméně jsou spokojeni studenti v Chebu (52,83%).

Hlavními důvody nespokojenosti studentů v Chebu jsou nepřizpůsobiví občané. Studenti neměli žádné výhrady k menze (není), koleji, MHD a ani ke kulturnímu a sportovnímu vyžití. Studenti, studující v Praze, měli výhrady především k ubytování na koleji a k menze. Studenti z Plzně byli převážně bez výhrad. Tato skutečnost odpovídá jejich hodnocení se spokojeností s životem ve městě a na koleji. Ačkoliv studenti v Českých Budějovicích hodnotili život ve městě a na koleji vesměs pozitivně, měli mnoho konkrétních připomínek.

Z této práce vyplynuly některé závěry pro vedení menz a kolejí a vedení měst. Také je zřejmé, že ani studenti nejsou plně vzděláni a vychováni ke zdravému finančnímu životnímu stylu. V tom všem mají vedení univerzit co napravit. Tento výzkum by bylo vhodné po určité době zopakovat, aby se ukázalo, zda došlo k nápravě uvedených problémů v této monografii a v oblasti finančního vzdělávání.

Co se týká připomínek studentů k úrovni bydlení, stravování, MHD, kvality života ve sledovaných městech je náprava na městech a vedení příslušných menz a kolejí, kterým bude zaslán odkaz na stránky, kde je monografie zveřejněná. Tím budou mít možnost se s fakty seznámit, a pokud bude v jejich silách náprava, snad ji i sjednají.

5 Zdroje

- Bajtelsmit, V. (2006). *Personal Finance*. J. Wiley, Inc
- Beck R., Elliot D., Weisel E. & Wagner M. (1995). *Economic Impact Studies for Regional Public Colleges and Universities. Growth and Change*. 26/2
- Brown K. H. & Heaney M.T. (1997) *A note on Measuring the Economic Impact of Institutions of Higher Education. Research on Higher education*, 38/2.
- Čáp J. (1993). *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha. Karolinum.
- Dodaro, G. L. (2011). *Financial Literacy: The Federal Government's Role in Empowering Americans to Make Sound Financial Choices*. Washington, D. C.: U. S. Government Accountability Office (GAO)
- Drápela K. (2000). *Statistické metody II*. Brno, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.
- Dvořáková Z., Smrčka L. et al. (2011). *Finanční vzdělávání pro střední školy*. Praha. C. H. Beck.
- Gagne R. M. & Briggs J. (1975). *Psychological and educational aspects of exhibition design*. New York. Holt, Rinehart and Winston.
- Goetz, J., Crude, B. J., Nielsen, R. B., Chatterjee, S., & Mimura, Y. (2011). Collegebased personal finance education: Student interest in three delivery methods. *Journal of Financial Counseling and Planning*. 22(1), 27- 42.
- Hrabal, V. st. a ml. (2002). *Diagnostika : Pedagogickopsychologická diagnostika žáka s úvodem do diagnostické aplikace statistiky*. Praha : Karolinum.
- Chmelař, A. (2013). *Household Debt and the European Crisis*. Brussels: European Credit Research Institute.
- Kantnerová L. (2016) Payments cards. University of Maribor. *Naše gospodarstvo/Our Economy*. 62/3.
- Kantnerová L (2015). Financial Literacy in the Czech Republic . *Finanse i Prawo Finansowe. Journal of Finance and financial Law. Uniwersytet Lodzki, Poland*. 2015/4
- Kantnerová l., Kuchciak I., Jagrič V. & Kajanová H. (2015). *Comparison of Financial Literacy Level*, Oxford. Chartridge Books .
- Krechovská, M. (2015). Financial Literacy as a Path to Sustainability. *Trendy v podnikání*, roč.5. č.2 s.3-12.
- Krechovská, M. et al. (2015). *Financial Literacy in Visegrad Group Countries*. Plzeň: NAVA.

Křizek, T., Hradil, D. (2012). Financial Literacy of University Students: Methodology and Results of an Online Survey. *International Journal of Business and Social Science*. 3(22),92-102.

Mincher, B., 2007. *The Secrets of Money*. Braun Media LLC

Nakonečný, M. (1997). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.

Paseková, M., Ředinová, H., Homolková, L., & Blechová, B. (2012). An Explanatory Study on the Financial Literacy of High School Students in the Czech Republic. In Pavelkova, D., & Svobodová, L. (Eds.), *Advances in finance and accounting: proceedings of the 1st WSEAS international conference on finance, accounting and auditing (FAA'12): Tomas Bata University in Zlin, Czech Republic, September 20-22, 2012*. (pp. 68-73).

Polouček S. et al. (2006). *Bankovníctví*. Praha :C. H. Beck.

Revenda, Z.,et al. (2012) *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press.

Steinacker A. (2005). *The Economic Effect of Urban Colleges on their Surrounding Communities*. *Urban Studies*, 42/7.

Smrčka L. (2010). *Ekonomická krize a krach optimismu*. Praha. C. H. Beck

Syrovátková, Š.; Machalíček, J. & Christová, J. (2008).. *Dluhová problematika : Informační brožura*. Plzeň : Člověk v tísni.

ČR. (1998). *Zákon č. 111/1998 o vysokých školách* Sb. Sagit

ČR (1995). *Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře*. Sb. Sagit.

Internetové zdroje

- Allen, C. (2012). *Greece tops poll on financial literacy among Europe's retail investors*. Dostupné z <http://www.investmenteurope.net/regions/cee/greece-tops-poll-on-financial-literacy-among-europes-retail-investors>.
- Australian Universities (2014). *Student Numbers at Australian Universities*. Dostupné z: <http://www.australianuniversities.com.au/directory/student-numbers/>
- ČSU (2011). *Souhrnná data o České republice*. Dostupné z: (https://www.czso.cz/csu/czso/souhrnna_data_o_ceske_republice)
- ČSU (2015). *Česká republika v mezinárodním srovnání – vybrané údaje*. Dostupné z <https://www.czso.cz/csu/czso/skolstvi-kultura-zdravotnictvi>
- ČŠI (2016). *Rozdíly mezi školami v matematické gramotnosti*. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/Sekundarni_analyzyPISA_matika/flipviewerexpress.html
- EURYDICE (2016). *Reports studies and articles on Education in Europe*. Dostupné z: <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Czech-Republic:Overview>
- FA (2011). *Finanční arbitr – základní informace. Kancelář finančního arbitra*. Dostupné z: <http://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr/zakladni-informace.html>
- Hanušková J. (2016). *Už i teenagři mají dluhy a vydělávat na brigádách se jim nechce*. Právo. Dostupné z : <https://www.novinky.cz/finance/409156-uz-i-teenageri-maji-dluhy-vydelavat-na-brigadach-se-jim-nechce.html>
- Kantnerová L., Kuchciak I. Petrášková V., Zentková I. & Tóth M. (2013). *Finanční gramotnost v České, Polské a Slovenské republice*. Dostupné z http://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/m/knihy/Financial_Literacy.pdf.
- Lusardi, A. (2012). *Financial literacy or financial capability?* In: *Financial literacy and ignorace*. Dostupné z: <http://annalusardi.blogspot.cz/>
- Lusardi, A. (2016). *Household Financial Fragility: Evidence and Implications*. Dostupné z: <http://gflec.org/wp-content/uploads/2016/04/Amsterdam-OECD-Lusardi-.pdf>
- MF ČR (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání*. Dostupné z: [file:///C:/Documents%20and%20Settings/Lib%C4%9Bna/Dokumenty/Downloads/Narodni_strategie_financniho_vzdelavani_2010-1%20\(1\).pdf](file:///C:/Documents%20and%20Settings/Lib%C4%9Bna/Dokumenty/Downloads/Narodni_strategie_financniho_vzdelavani_2010-1%20(1).pdf)
- MŠMT ČR. (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání*. Dostupné z: file:///C:/Documents%20and%20Settings/Lib%C4%9Bna/Dokumenty/Downloads/Narodni_strategie_financniho_vzdelavani_2010-1.pdf
- MŠMT ČR. (2012). *Vzdělávání: systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/system-budovani->

[financni-gramotnosti-na-zakladnich-a-strednich-skolach?highlightWords=systém+budování+finanční](#)

MŠMT ČR (2014). *Výroční zprávy*. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyrocní-zpravy>

Nezval, J. (2010). *Národní strategie finančního vzdělávání*. Dostupné z : <http://www.msmt.cz/file/11782>

OECD. (2005). *Improving Financial Literacy: Analysis of Issues and Policies*. Dostupné z: <http://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/improvingfinancialliteracyanalysisofissuesandpolicies.htm>

OECD/INFE (2009). *High –level principles on National Strategies for financial education*. Dostupné z: http://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD_INFE_High_Level_Principles_National_Strategies_Financial_Education_APEC.pdf

PISA (2012a). *Assessment and Analytical Framework Mathematics, Reading, Science, Problem Solving and Financial Literacy*. Dostupné z http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PISA%202012%20framework%20e-book_final.pdf.

PISA (2012). *Hlavní zjištění PISA 2012*. Dostupné z: http://www.pisa2012.cz/articles/files/Hlavni_zjistení_PISA2012.pdf

Rutledge S. L. (2010). *Consumer Protection and Financial Literacy*. Policy Research Working Paper. Dostupné z: http://siteresources.worldbank.org/INTECAREGTOPPRVSECDEV/Resources/WorkingPaper_CPFL_Feb10.pdf.

Švihlíkové I. (2016). *Pravda o skutečné životní úrovni českých občanů. Ani se neptejte, kdo všechno nás přeskočil*. Parlamentní listy. Dostupné z. <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/ekonomika/Pravda-o-skutecne-zivotni-urovni-ceskych-obcanu-Ani-se-neptejte-kdo-vsechno-nas-preskocil-324593>

UNESCO (2011). *ISCED 2011*. Dostupné z: <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-2011-en.pdf>.

Universities Canada. (2013). *Universities: Fact and stats*. Dostupné z: <http://www.univcan.ca/universities/facts-and-stats/>.

6 Přílohy

Příloha 1: Příjmové tabulky Praha

OD	DO	Tabulka četností: podíl rodičů (Praha)			
		Četnost	Kumulativní Četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	63	63	20,93023	20,9302
0	<x<=20	48	111	15,94684	36,8771
20	<x<=40	51	162	16,94352	53,8206
40	<x<=60	61	223	20,26578	74,0864
60	<x<=80	40	263	13,28904	87,3754
80	<x<=100	38	301	12,62458	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: podíl brigáda v místě bydliště (Praha)			
		Četnost	Kumulativní Četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	224	224	74,41860	74,4186
0	<x<=20	19	243	6,31229	80,7309
20	<x<=40	21	264	6,97674	87,7076
40	<x<=60	14	278	4,65116	92,3588
60	<x<=80	14	292	4,65116	97,0100
80	<x<=100	9	301	2,99003	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: brigáda v Praze			
		Četnost	Kumulativní Četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	107	107	35,54817	35,5482
0	<x<=20	12	119	3,98671	39,5349
20	<x<=40	42	161	13,95349	53,4884
40	<x<=60	46	207	15,28239	68,7708
60	<x<=80	37	244	12,29236	81,0631
80	<x<=100	57	301	18,93688	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: stipendia (Praha)			
		Četnost	Kumulativní Četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10	<x<=0	185	185	61,46179	61,4618
0	<x<=10	87	272	28,90365	90,3654
10	<x<=20	16	288	5,31561	95,6811
20	<x<=30	8	296	2,65781	98,3389
30	<x<=40	2	298	0,66445	99,0033
40	<x<=50	1	299	0,33223	99,3355
50	<x<=60	1	300	0,33223	99,6678
60	<x<=70	0	300	0,00000	99,6678

OD	DO	Tabulka četností: stipendia (Praha)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
70	<x<=80	0	300	0,00000	99,6678
80	<x<=90	1	301	0,33223	100,0000
90	<x<=100	0	301	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: sociální dávky (Praha)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	288	288	95,68106	95,6811
0	<x<=20	7	295	2,32558	98,0066
20	<x<=40	0	295	0,00000	98,0066
40	<x<=60	3	298	0,99668	99,0033
60	<x<=80	1	299	0,33223	99,3355
80	<x<=100	2	301	0,66445	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: jiné (Praha)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	259	259	86,04651	86,0465
0	<x<=20	16	275	5,31561	91,3621
20	<x<=40	6	281	1,99336	93,3555
40	<x<=60	10	291	3,32226	96,6777
60	<x<=80	1	292	0,33223	97,0100
80	<x<=100	9	301	2,99003	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 2: Příjmové tabulky Plzeň

OD	DO	Tabulka četností:příjem od rodičů (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	31	31	18,56287	18,5629
0	<x<=20	22	53	13,17365	31,7365
20	<x<=40	18	71	10,77844	42,5150
40	<x<=60	28	99	16,76647	59,2814
60	<x<=80	27	126	16,16766	75,4491
80	<x<=100	41	167	24,55090	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností:br. bydl: =(v2/v7)*100			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	119	119	71,25749	71,2575
0	<x<=20	8	127	4,79042	76,0479
20	<x<=40	14	141	8,38323	84,4311
40	<x<=60	9	150	5,38922	89,8204
60	<x<=80	8	158	4,79042	94,6108
80	<x<=100	9	167	5,38922	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností:by.Plzeň: =(v3/v7)*100			
		Četnost	Kumulativní Četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	109	109	65,26946	65,2695
0	<x<=20	9	118	5,38922	70,6587
20	<x<=40	8	126	4,79042	75,4491
40	<x<=60	10	136	5,98802	81,4371
60	<x<=80	13	149	7,78443	89,2216
80	<x<=100	18	167	10,77844	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností:stipendií: =(v4/v7)*100			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	126	126	75,90361	75,9036
0	<x<=20	27	153	16,26506	92,1687
20	<x<=40	7	160	4,21687	96,3855
40	<x<=60	2	162	1,20482	97,5904
60	<x<=80	0	162	0,00000	97,5904
80	<x<=100	4	166	2,40964	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností:soc.dáv.: $=(v5/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10	$<x \leq 0$	147	147	88,02395	88,0240
0	$<x \leq 10$	10	157	5,98802	94,0120
10	$<x \leq 20$	3	160	1,79641	95,8084
20	$<x \leq 30$	0	160	0,00000	95,8084
30	$<x \leq 40$	5	165	2,99401	98,8024
40	$<x \leq 50$	0	165	0,00000	98,8024
50	$<x \leq 60$	1	166	0,59880	99,4012
60	$<x \leq 70$	0	166	0,00000	99,4012
70	$<x \leq 80$	1	167	0,59880	100,0000
80	$<x \leq 100$	0	167	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností:jiné: $=(v6/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	$<x \leq 0$	140	140	83,83234	83,8323
0	$<x \leq 20$	7	147	4,19162	88,0240
20	$<x \leq 40$	6	153	3,59281	91,6168
40	$<x \leq 60$	2	155	1,19760	92,8144
60	$<x \leq 80$	3	158	1,79641	94,6108
80	$<x \leq 100$	9	167	5,38922	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 3: Příjmové tabulky Cheb

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: příjem od rodičů (Cheb)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	28	28	52,83019	52,8302
0	<x<=20	3	31	5,66038	58,4906
20	<x<=40	7	38	13,20755	71,6981
40	<x<=60	4	42	7,54717	79,2453
60	<x<=80	1	43	1,88679	81,1321
80	<x<=100	10	53	18,86792	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: brigáda v místě bydliště (Cheb)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	32	32	60,37736	60,3774
0	<x<=20	1	33	1,88679	62,2642
20	<x<=40	3	36	5,66038	67,9245
40	<x<=60	5	41	9,43396	77,3585
60	<x<=80	6	47	11,32075	88,6792
80	<x<=100	6	53	11,32075	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: brigáda v Chebu			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	31	31	58,49057	58,4906
0	<x<=20	2	33	3,77358	62,2642
20	<x<=40	5	38	9,43396	71,6981
40	<x<=60	0	38	0,00000	71,6981
60	<x<=80	5	43	9,43396	81,1321
80	<x<=100	10	53	18,86792	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: stipendia (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	48	48	90,56604	90,5660
0	<x<=20	3	51	5,66038	96,2264
20	<x<=40	0	51	0,00000	96,2264
40	<x<=60	1	52	1,88679	98,1132
60	<x<=80	0	52	0,00000	98,1132
80	<x<=100	1	53	1,88679	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: soc. dávky (Cheb)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10	$<x \leq 0$	51	51	96,22642	96,2264
0	$<x \leq 10$	0	51	0,00000	96,2264
10	$<x \leq 20$	0	51	0,00000	96,2264
20	$<x \leq 30$	0	51	0,00000	96,2264
30	$<x \leq 40$	1	52	1,88679	98,1132
40	$<x \leq 100$	1	53	1,88679	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: jiný příjem (Cheb)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	$<x \leq 0$	38	38	71,69811	71,6981
0	$<x \leq 20$	4	42	7,54717	79,2453
20	$<x \leq 40$	6	48	11,32075	90,5660
40	$<x \leq 60$	1	49	1,88679	92,4528
60	$<x \leq 80$	1	50	1,88679	94,3396
80	$<x \leq 100$	3	53	5,66038	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 4. Příjmové tabulky ČB

OD	DO	Tabulka četností: rodič: $=(v1/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	$<x \leq 0$	56	56	22,58065	22,5806
0	$<x \leq 20$	14	70	5,64516	28,2258
20	$<x \leq 40$	43	113	17,33871	45,5645
40	$<x \leq 60$	44	157	17,74194	63,3065
60	$<x \leq 80$	39	196	15,72581	79,0323
80	$<x \leq 100$	52	248	20,96774	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: br: $=(v2/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	$<x \leq 0$	156	156	62,90323	62,9032
0	$<x \leq 20$	8	164	3,22581	66,1290
20	$<x \leq 40$	30	194	12,09677	78,2258
40	$<x \leq 60$	27	221	10,88710	89,1129
60	$<x \leq 80$	19	240	7,66129	96,7742
80	$<x \leq 100$	8	248	3,22581	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: br cb: $=(v3/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	$<x \leq 0,00$	178	178	71,77419	71,7742
0,00	$<x \leq 20,00$	8	186	3,22581	75,0000
20,00	$<x \leq 40,00$	21	207	8,46774	83,4677
40,00	$<x \leq 60,00$	18	225	7,25806	90,7258
60,00	$<x \leq 80,00$	11	236	4,43548	95,1613
80,00	$<x \leq 100,00$	12	248	4,83871	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: stipen: $=(v4/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	$<x \leq 0,00$	189	189	76,20968	76,2097
0,00	$<x \leq 20,00$	48	237	19,35484	95,5645
20,00	$<x \leq 40,00$	8	245	3,22581	98,7903
40,00	$<x \leq 60,00$	1	246	0,40323	99,1935
60,00	$<x \leq 80,00$	1	247	0,40323	99,5968
80,00	$<x \leq 100,00$	1	248	0,40323	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

..

OD	DO	Tabulka četností:soc,d: $=(v5/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	$<x \leq 0,00$	165	165	66,53226	66,5323
0,00	$<x \leq 20,00$	67	232	27,01613	93,5484
20,00	$<x \leq 40,00$	4	236	1,61290	95,1613
40,00	$<x \leq 60,00$	3	239	1,20968	96,3710
60,00	$<x \leq 80,00$	2	241	0,80645	97,1774
80,00	$<x \leq 100,00$	7	248	2,82258	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností:jiné: $=(v6/v7)*100$			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	$<x \leq 0,00$	196	196	79,03226	79,0323
0,00	$<x \leq 20,00$	18	214	7,25806	86,2903
20,00	$<x \leq 40,00$	7	221	2,82258	89,1129
40,00	$<x \leq 60,00$	4	225	1,61290	90,7258
60,00	$<x \leq 80,00$	2	227	0,80645	91,5323
80,00	$<x \leq 100,00$	21	248	8,46774	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 5: Výdajové tabulky Praha

OD	DO	Tabulka četností: jídlo			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	<x<=0,00	6	6	1,98675	1,9868
0,00	<x<=20,00	49	55	16,22517	18,2119
20,00	<x<=40,00	167	222	55,29801	73,5099
40,00	<x<=60,00	55	277	18,21192	91,7219
60,00	<x<=80,00	21	298	6,95364	98,6755
80,00	<x<=100,00	4	302	1,32450	100,0000
100,00	<x<=120,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: ubytování			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	106	106	35,09934	35,0993
0,00	<x<=10,00	9	115	2,98013	38,0795
10,00	<x<=20,00	19	134	6,29139	44,3709
20,00	<x<=30,00	34	168	11,25828	55,6291
30,00	<x<=40,00	60	228	19,86755	75,4967
40,00	<x<=50,00	40	268	13,24503	88,7417
50,00	<x<=60,00	21	289	6,95364	95,6954
60,00	<x<=70,00	12	301	3,97351	99,6689
70,00	<x<=80,00	0	301	0,00000	99,6689
80,00	<x<=90,00	1	302	0,33113	100,0000
90,00	<x<=100,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: doprava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	28	28	9,27152	9,2715
0,00	<x<=10,00	191	219	63,24503	72,5166
10,00	<x<=20,00	59	278	19,53642	92,0530
20,00	<x<=30,00	12	290	3,97351	96,0265
30,00	<x<=40,00	4	294	1,32450	97,3510
40,00	<x<=50,00	4	298	1,32450	98,6755
50,00	<x<=60,00	0	298	0,00000	98,6755
60,00	<x<=70,00	3	301	0,99338	99,6689
70,00	<x<=80,00	1	302	0,33113	100,0000
80,00	<x<=90,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: zábava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	20	20	6,62252	6,6225
0,00	<x<=10,00	90	110	29,80132	36,4238
10,00	<x<=20,00	110	220	36,42384	72,8477
20,00	<x<=30,00	49	269	16,22517	89,0728
30,00	<x<=40,00	19	288	6,29139	95,3642
40,00	<x<=50,00	10	298	3,31126	98,6755
50,00	<x<=60,00	3	301	0,99338	99,6689
60,00	<x<=70,00	1	302	0,33113	100,0000
70,00	<x<=80,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: ošacení			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	82	82	27,15232	27,1523
0,00	<x<=10,00	104	186	34,43709	61,5894
10,00	<x<=20,00	72	258	23,84106	85,4305
20,00	<x<=30,00	36	294	11,92053	97,3510
30,00	<x<=40,00	5	299	1,65563	99,0066
40,00	<x<=50,00	2	301	0,66225	99,6689
50,00	<x<=60,00	1	302	0,33113	100,0000
60,00	<x<=70,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: alkohol a cigarety			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	133	133	44,03974	44,0397
0,00	<x<=10,00	106	239	35,09934	79,1391
10,00	<x<=20,00	49	288	16,22517	95,3642
20,00	<x<=30,00	8	296	2,64901	98,0132
30,00	<x<=40,00	1	297	0,33113	98,3444
40,00	<x<=50,00	1	298	0,33113	98,6755
50,00	<x<=60,00	2	300	0,66225	99,3377
60,00	<x<=70,00	1	301	0,33113	99,6689
70,00	<x<=80,00	1	302	0,33113	100,0000
80,00	<x<=90,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: zdravotnické potřeby			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-5	<x<=0	184	184	60,92715	60,9272
0	<x<=5	74	258	24,50331	85,4305
5	<x<=10	32	290	10,59603	96,0265
10	<x<=15	9	299	2,98013	99,0066
15	<x<=20	0	299	0,00000	99,0066
20	<x<=25	2	301	0,66225	99,6689
25	<x<=30	0	301	0,00000	99,6689
30	<x<=35	0	301	0,00000	99,6689
35	<x<=40	0	301	0,00000	99,6689
40	<x<=45	1	302	0,33113	100,0000
45	<x<=50	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: jiné výdaje			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	273	273	90,39735	90,3974
0,00	<x<=10,00	12	285	3,97351	94,3709
10,00	<x<=20,00	10	295	3,31126	97,6821
20,00	<x<=30,00	3	298	0,99338	98,6755
30,00	<x<=40,00	1	299	0,33113	99,0066
40,00	<x<=50,00	2	301	0,66225	99,6689
50,00	<x<=60,00	1	302	0,33113	100,0000
60,00	<x<=70,00	0	302	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 6: Výdajové tabulky Plzeň

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: příjem od rodičů (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	31	31	18,56287	18,5629
0	<x<=20	22	53	13,17365	31,7365
20	<x<=40	18	71	10,77844	42,5150
40	<x<=60	28	99	16,76647	59,2814
60	<x<=80	27	126	16,16766	75,4491
80	<x<=100	41	167	24,55090	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: brigáda v místě bydliště (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	119	119	71,25749	71,2575
0	<x<=20	8	127	4,79042	76,0479
20	<x<=40	14	141	8,38323	84,4311
40	<x<=60	9	150	5,38922	89,8204
60	<x<=80	8	158	4,79042	94,6108
80	<x<=100	9	167	5,38922	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: brigáda v Plzni			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	109	109	65,26946	65,2695
0	<x<=20	9	118	5,38922	70,6587
20	<x<=40	8	126	4,79042	75,4491
40	<x<=60	10	136	5,98802	81,4371
60	<x<=80	13	149	7,78443	89,2216
80	<x<=100	18	167	10,77844	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: stipendia (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	126	126	75,90361	75,9036
0	<x<=20	27	153	16,26506	92,1687
20	<x<=40	7	160	4,21687	96,3855
40	<x<=60	2	162	1,20482	97,5904
60	<x<=80	0	162	0,00000	97,5904
80	<x<=100	4	166	2,40964	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: soc. dávky (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10	$<x \leq 0$	147	147	88,02395	88,0240
0	$<x \leq 10$	10	157	5,98802	94,0120
10	$<x \leq 20$	3	160	1,79641	95,8084
20	$<x \leq 30$	0	160	0,00000	95,8084
30	$<x \leq 40$	5	165	2,99401	98,8024
40	$<x \leq 50$	0	165	0,00000	98,8024
50	$<x \leq 60$	1	166	0,59880	99,4012
60	$<x \leq 70$	0	166	0,00000	99,4012
70	$<x \leq 80$	1	167	0,59880	100,0000
80	$<x \leq 100$	0	167	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD Hranice intervalů jsou v %	DO	Tabulka četností: jiný příjem (Plzeň)			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	$<x \leq 0$	140	140	83,83234	83,8323
0	$<x \leq 20$	7	147	4,19162	88,0240
20	$<x \leq 40$	6	153	3,59281	91,6168
40	$<x \leq 60$	2	155	1,19760	92,8144
60	$<x \leq 80$	3	158	1,79641	94,6108
80	$<x \leq 100$	9	167	5,38922	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 7: Výdajové tabulky Cheb

OD	DO	Tabulka četností: jídlo			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	6	6	11,32075	11,3208
0,00	<x<=10,00	4	10	7,54717	18,8679
10,00	<x<=20,00	7	17	13,20755	32,0755
20,00	<x<=30,00	9	26	16,98113	49,0566
30,00	<x<=40,00	16	42	30,18868	79,2453
40,00	<x<=50,00	6	48	11,32075	90,5660
50,00	<x<=60,00	5	53	9,43396	100,0000
60,00	<x<=70,00	0	53	0,00000	100,0000
70,00	<x<=80,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: ubytování			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	23	23	43,39623	43,3962
0,00	<x<=10,00	1	24	1,88679	45,2830
10,00	<x<=20,00	3	27	5,66038	50,9434
20,00	<x<=30,00	7	34	13,20755	64,1509
30,00	<x<=40,00	11	45	20,75472	84,9057
40,00	<x<=50,00	5	50	9,43396	94,3396
50,00	<x<=60,00	2	52	3,77358	98,1132
60,00	<x<=70,00	1	53	1,88679	100,0000
70,00	<x<=80,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: doprava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	<x<=0,00	15	15	28,30189	28,3019
0,00	<x<=20,00	16	31	30,18868	58,4906
20,00	<x<=40,00	11	42	20,75472	79,2453
40,00	<x<=60,00	7	49	13,20755	92,4528
60,00	<x<=80,00	3	52	5,66038	98,1132
80,00	<x<=100,00	1	53	1,88679	100,0000
100,00	<x<=120,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: zábava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	10	10	18,86792	18,8679
0,00	<x<=10,00	17	27	32,07547	50,9434
10,00	<x<=20,00	17	44	32,07547	83,0189
20,00	<x<=30,00	5	49	9,43396	92,4528
30,00	<x<=40,00	1	50	1,88679	94,3396

OD	DO	Tabulka četností: zábava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
40,00	<x<=50,00	2	52	3,77358	98,1132
50,00	<x<=60,00	0	52	0,00000	98,1132
60,00	<x<=70,00	0	52	0,00000	98,1132
70,00	<x<=80,00	1	53	1,88679	100,0000
80,00	<x<=90,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: ošacení			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	19	19	35,84906	35,8491
0,00	<x<=10,00	8	27	15,09434	50,9434
10,00	<x<=20,00	14	41	26,41509	77,3585
20,00	<x<=30,00	3	44	5,66038	83,0189
30,00	<x<=40,00	6	50	11,32075	94,3396
40,00	<x<=50,00	1	51	1,88679	96,2264
50,00	<x<=60,00	1	52	1,88679	98,1132
60,00	<x<=70,00	1	53	1,88679	100,0000
70,00	<x<=80,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: alkohol a cigarety			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-5,00	<x<=0,00	40	40	75,47170	75,4717
0,00	<x<=5,00	4	44	7,54717	83,0189
5,00	<x<=10,00	5	49	9,43396	92,4528
10,00	<x<=15,00	0	49	0,00000	92,4528
15,00	<x<=20,00	2	51	3,77358	96,2264
20,00	<x<=25,00	2	53	3,77358	100,0000
25,00	<x<=30,00	0	53	0,00000	100,0000
30,00	<x<=35,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: zdravotnické potřeby			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-5,00	<x<=0,00	41	41	77,35849	77,3585
0,00	<x<=5,00	5	46	9,43396	86,7925
5,00	<x<=10,00	5	51	9,43396	96,2264
10,00	<x<=15,00	1	52	1,88679	98,1132
15,00	<x<=20,00	0	52	0,00000	98,1132
20,00	<x<=25,00	0	52	0,00000	98,1132
25,00	<x<=30,00	0	52	0,00000	98,1132
30,00	<x<=35,00	0	52	0,00000	98,1132
35,00	<x<=40,00	0	52	0,00000	98,1132
40,00	<x<=45,00	1	53	1,88679	100,0000

OD	DO	Tabulka četností: zdravotnické potřeby			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
45,00	<x<=50,00	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: jiné výdaje			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-0,20	<x<=0,00	48	48	90,56604	90,5660
0,00	<x<=0,20	3	51	5,66038	96,2264
0,20	<x<=0,40	0	51	0,00000	96,2264
0,40	<x<=0,60	0	51	0,00000	96,2264
0,60	<x<=0,80	0	51	0,00000	96,2264
0,80	<x<=1,00	0	51	0,00000	96,2264
1,00	<x<=1,20	1	52	1,88679	98,1132
1,20	<x<=1,40	1	53	1,88679	100,0000
1,40	<x<=1,60	0	53	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 8: Výdajové tabulky ČB

OD	DO	Tabulka četností: jídlo			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20,00	<x<=0,00	13	13	5,20000	5,2000
0,00	<x<=20,00	90	103	36,00000	41,2000
20,00	<x<=40,00	106	209	42,40000	83,6000
40,00	<x<=60,00	21	230	8,40000	92,0000
60,00	<x<=80,00	13	243	5,20000	97,2000
80,00	<x<=100,00	7	250	2,80000	100,0000
100,00	<x<=120,00	0	250	0,00000	100,0000
120,00	<x<=140,00	0	250	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: ubytování			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-20	<x<=0	82	82	32,80000	32,8000
0	<x<=20	18	100	7,20000	40,0000
20	<x<=40	56	156	22,40000	62,4000
40	<x<=60	79	235	31,60000	94,0000
60	<x<=80	12	247	4,80000	98,8000
80	<x<=100	3	250	1,20000	100,0000
100	<x<=120	0	250	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: doprava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	19	19	7,60000	7,6000
0,00	<x<=10,00	78	97	31,20000	38,8000
10,00	<x<=20,00	81	178	32,40000	71,2000
20,00	<x<=30,00	44	222	17,60000	88,8000
30,00	<x<=40,00	17	239	6,80000	95,6000
40,00	<x<=50,00	7	246	2,80000	98,4000
50,00	<x<=60,00	2	248	0,80000	99,2000
60,00	<x<=70,00	1	249	0,40000	99,6000
70,00	<x<=80,00	1	250	0,40000	100,0000
80,00	<x<=90,00	0	250	0,00000	100,0000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: zábava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	33	33	13,20000	13,2000
0,00	<x<=10,00	95	128	38,00000	51,2000
10,00	<x<=20,00	81	209	32,40000	83,6000
20,00	<x<=30,00	22	231	8,80000	92,4000
30,00	<x<=40,00	13	244	5,20000	97,6000

OD	DO	Tabulka četností: zábava			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
40,00	<x<=50,00	2	246	0,80000	98,40000
50,00	<x<=60,00	0	246	0,00000	98,40000
60,00	<x<=70,00	2	248	0,80000	99,20000
70,00	<x<=80,00	2	250	0,80000	100,00000
80,00	<x<=90,00	0	250	0,00000	100,00000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: ošacení			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	71	71	28,40000	28,40000
0,00	<x<=10,00	97	168	38,80000	67,20000
10,00	<x<=20,00	58	226	23,20000	90,40000
20,00	<x<=30,00	12	238	4,80000	95,20000
30,00	<x<=40,00	9	247	3,60000	98,80000
40,00	<x<=50,00	2	249	0,80000	99,60000
50,00	<x<=60,00	1	250	0,40000	100,00000
60,00	<x<=70,00	0	250	0,00000	100,00000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: alkohol a cigarety			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10	<x<=0	104	104	41,60000	41,60000
0	<x<=10	102	206	40,80000	82,40000
10	<x<=20	36	242	14,40000	96,80000
20	<x<=30	6	248	2,40000	99,20000
30	<x<=40	1	249	0,40000	99,60000
40	<x<=50	1	250	0,40000	100,00000
50	<x<=60	0	250	0,00000	100,00000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: zdravotnické potřeby			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	<x<=0,00	145	145	58,00000	58,00000
0,00	<x<=10,00	92	237	36,80000	94,80000
10,00	<x<=20,00	10	247	4,00000	98,80000
20,00	<x<=30,00	0	247	0,00000	98,80000
30,00	<x<=40,00	2	249	0,80000	99,60000
40,00	<x<=50,00	0	249	0,00000	99,60000
50,00	<x<=60,00	1	250	0,40000	100,00000
60,00	<x<=70,00	0	250	0,00000	100,00000
70,00	<x<=80,00	0	250	0,00000	100,00000

Zdroj: Vlastní práce

OD	DO	Tabulka četností: jiné výdaje			
		Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
-10,00	$<x \leq 0,00$	201	201	80,40000	80,40000
0,00	$<x \leq 10,00$	42	243	16,80000	97,20000
10,00	$<x \leq 20,00$	4	247	1,60000	98,80000
20,00	$<x \leq 30,00$	1	248	0,40000	99,20000
30,00	$<x \leq 40,00$	1	249	0,40000	99,60000
40,00	$<x \leq 50,00$	1	250	0,40000	100,00000
50,00	$<x \leq 60,00$	0	250	0,00000	100,00000
60,00	$<x \leq 70,00$	0	250	0,00000	100,00000

Zdroj: Vlastní práce

Příloha 9: Dotazník

Hospodaření studentů a vliv studentů VŠ na příslušné město – (České Budějovice)

Věnujte prosím několik minut svého času na vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník se týká pouze města, v němž studujete, (tj. Českých Budějovic.)

Výdaje doma, pokud dojíždíte, nejsou předmětem tohoto výzkumu.

1. Pohlaví – muž...
žena...
2. Bydliště – České Budějovice, s rodinou...
České Budějovice vlastní byt
mimo České Budějovice, denně dojíždím...
mimo České Budějovice, bydlím na koleji
mimo České Budějovice, bydlím na privátu...
3. Příjem průměrně za měsíc, uveďte prosím částku v Kč
kapesné od rodičů.....
brigáda v místě bydliště.....
brigáda v (Českých Budějovicích).....
stipendia.....
sociální dávky.....
jiné příjmy – prosím specifikujte.....
4. Výdaje průměrně za měsíc (pouze v Českých Budějovicích)
na jídlo.....
na bydlení.....
na dopravu.....
volný čas, zábava.....
ošacení.....
alkohol, cigarety.....
zdravotnické potřeby.....
jiné výdaje – prosím specifikujte.....
5. Spokojenost se životem ve městě a na koleji
jsem zcela spokojen....

jsem částečně spokojen.....

jsem částečně nespokojen....

jsem zcela nespokojen....

6. Vyplňují pouze ti, co nejsou spokojeni nebo chtějí zlepšení podmínek

nelíbí se mi na koleji.....důvod.....

nechutná mi v menze...důvod.....

MHD nefunguje, jak by měla.....

město nenabízí dost kulturního vyžití...

město nenabízí dost sportovního vyžití.....

jiné důvody nespokojenosti – prosím

uved'te.....

.....

Příloha 10: Účast Evropanů ve věku 12 – 15 let ve volnočasových aktivitách

Pravidelná účast ve volno-časových aktivitách u 12 a 15 letých Evropanů							
Volno časové aktivity / země	BEL	CZE	EST	FIN	GER	HUN	M
Poslech hudby	90	57	42	67	76	69	67
Hra na hudební nástroj	27	23	7	20	21	20	20
Televize / video / DVD	88	46	35	65	68	61	60
Vydělávání peněz	34	23	12	30	26	11	23
Loudání a povídání s přáteli	72	33	32	74	60	22	49
Schůzky s chlapcem / dívkou	66	31	10	22	36	57	37
PC, videohry, karty	60	28	14	35	46	26	35
Četba	73	60	26	62	54	57	55
Organizování sportovních soutěží	57	20	18	39	52	27	35
Návštěvy sportovních utkání	39	32	8	25	27	24	26
Mimořádné práce pro školu , úkoly	55	15	4	16	64	20	29
Návštěvy párty, disko	39	17	19	19	34	32	27
Umělecké, rukodělné činnosti	13	21	12	20	32	18	19
Relaxace, denní snění	56	32	23	41	46	18	36
Nakupování	47	33	16	28	38	41	34
Návštěvy kin, divadel, koncertů	64	32	22	16	43	40	36
Dobrovolná práce, sociální činnosti	17	13	2	5	11	12	10
Pomoc v domácnosti	60	53	27	44	49	57	48
Návštěvy klubů, mládežnických center	35	13	9	15	40	10	20
Návštěvy příbuzných	60	35	19	32	17	46	35
Organizovaný, neorganizovaný sport	54	47	19	42	42	40	41

Zdroj:

http://www.szu.cz/uploads/documents/czpz/zivotni_styl/kampane/seminar_8sept10/Pohybova_aktivita_mladych_lidi_v_CR.pdf

Tento výzkum Univerzity Karlovy zjistil, že za období 1996 – 2006 vzrostla účast na poslechu hudby, sledování televize a práci s počítačem a mobilem.

Příloha 11: Složení obyvatel ve sledovaných městech

Město	Turisté	Studenti	Obyvatelé
Praha	6 605 776	122 798	1 267 449
Plzeň	280 000	13775	188 190
Cheb	Nezjištěno	210	33 058
ČB	300 000	14 537	157 925

Zdroj: <http://krakatau.uiv.cz/statistikyvs/vykonyVS.aspx>,
<http://www.dustojnestarnuti.cz/ruzne/csu-pocet-obyvatel-v-obcich-a-krajich-k-1-lednu-2016/>, magistráty jednotlivých měst, vlastní práce

7 Summary

This monography shows some aspects of university student life. The main target was to analyse students' budget, their incomes and expenses as the most threatened group of the population in the Czech Republic and beyond. The supplementary aim was to show the situation in relation to the place of the university – the influence to the work market, market of immobilities etc. At last but not least, the situation among universities was compared. Five universities were included in the sample – two universities in Prague and one in Plzeň, Cheb and České Budějovice. The aim was to compare the level of life style in these cities. The relation between university and its region was compared as the final aim.

For the evaluation, short questionnaires in the total of 774 were used together with statistical methods.

The research revealed a number of interesting findings, including:

- Town Cheb does not offer any food-possibility for their students. Only České Budějovice offers menu for people with coeliac disease. Most of the critic comments about food were found in Prague.
- Prague is the most criticised city due to the level of accommodation, transport back to student living places at night. Prague is reported to be the most dirty and noisy.
- The market of job and immobilities is the most influenced in Prague too.
- The level of incomes is the highest in Prague. The lowest income was reported in České Budějovice, where the students most often apply for social money.

Concerning the financial literacy of students there were found some recommendations for the improving of the situation

8 Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČB – České Budějovice

ČNB – Česká národní banka

ČSÚ – Český statistický úřad

DPH- Daň z přidané hodnoty

EK ČR – Exekutorská komora ČR

FA – Finanční arbitr

FG – Finanční gramotnost

HPP – hlavní pracovní poměr

Kč – Koruna česká

MHD – městská hromadná doprava

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

NSFV ČR – Národní strategie finanční vzdělávání ČR

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

RPSN – roční procentní sazba nákladů (úvěru)

RVP – rámcový vzdělávací program

USD – americký dolar

USA – Spojené státy americké

UNESCO – organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu

VUP – výzkumný ústav pedagogický

ZŠ – základní škola

9 Seznam obrázků

Obrázek 1: Složení obyvatelstva ČR podle dosaženého vzdělání

Obrázek 2: Rozdíly mezi školami matematické gramotnosti

Obrázek 3: Vztah mezi obsahem FG a matematické gramotnosti

Obrázek 4. Obory, jejichž spolupráce je nutná při zlepšování FG

Obrázek 5: Vlivy na FG

Obrázek 6: Vlivy působící na jednotlivé občany

Obrázek 7. Dimenze sociálního vyloučení osob

Obrázek 8: Finanční ohrožení podle věku

10 Seznam grafů

Graf 1: Zastoupení žen a mužů

Graf 2. Znázornění rozložení příjmů pomocí krabicového grafu

Graf 3: % složení příjmů Praha

Graf 4: % složení příjmů Plzeň

Graf 5. % složení příjmů Cheb

Graf 6: % složení příjmů České Budějovice

Graf 7: Procentuální složení výdajů v Praze

Graf 8: Procentuální složení výdajů v Plzni

Graf 9: Procentuální složení výdajů v Chebu

Graf 10: Procentuální složení výdajů v ČB

Graf 11: Procentuální zastoupení schodkového rozpočtu ve městech

Graf 12: % zastoupení různých rozpočtů u žen

Graf 13: % zastoupení různých rozpočtů u mužů

Graf 14: % zastoupení v kategoriích spokojenosti

11 Seznam tabulek

Tabulka 1: Veřejné výdaje na vzdělání v % HDP

Tabulka 2: Studenti terciárního vzdělávání v % z celkového počtu

Tabulka 3: Zastoupení žen v celkovém počtu studentů podle jednotlivých oborů studia

Tabulka 4: Výsledky výzkumu finanční gramotnosti v Evropě

Tabulka 5: Základní popisné statistiky příjmů studentů v Praze

Tabulka 6: Rozložení četností Praha

Tabulka 7: Základní popisné statistiky příjmů studentů v Plzni

Tabulka 8: Rozložení četností v Plzni

Tabulka 9: Základní popisné statistiky příjmů studentů v Chebu

Tabulka 10: Rozložení četností v Chebu

Tabulka 11: Základní popisné statistiky příjmů studentů v ČB

Tabulka 12: Rozložení četností v ČB

Tabulka 13: Výsledky Kruskal- Wallisova testu

Tabulka 14: Výsledky testu vícenásobného porovnání

Tabulka 15: % podíl položek příjmu studentů

Tabulka 16: Složení výdajů

Tabulka 17: % zastoupení různých rozpočtů v jednotlivých městech

Tabulka 18: Kontingenční tabulka

Tabulka 19: Cramérův test

Tabulka 20: % zastoupení různých typů rozpočtů

Tabulka 21: Kontingenční tabulka

Tabulka 22: % zastoupení v kategoriích spokojenosti

Tabulka 23: Důvody nespokojenosti – Praha

Tabulka 24: Důvody nespokojenosti – Plzeň

Tabulka 25: Důvody nespokojenosti – Cheb

Tabulka 26: Důvody nespokojenosti – ČB

12 Rejstřík

Asymetrie informací na finančním trhu – 45

Bankovní ombudsman – 31

Bankovní regulace – 32

Finanční gramotnost – 27 – 29

Finanční arbitr – 31

INFE – 24

NSFV – 25

Rozpočet – 35, 73 - 77

OECD - 22

PISA – 24

Standard FG žáka – 37

Stipendia – 9

Terciární vzdělávání - 20

Učení – 9 – 10

Vysoké školy – 8

ISBN 978-80-7394-597-8

Ing. Liběna Kantnerová, Ph.D., RNDr. Vladimíra Petrášková, Ph.D.

STUDENTI VYSOKÝCH ŠKOL A JEJICH FINANCE

Roku 2016 vydala Jihočeská univerzita

ISBN 978-80-7394-597-8